

Markedsrapport 2024

Markeds- og prisvurderinger av sentrale
norske landbruksvarer og RÅK-varer

Rapport nr. 3/2025

14.02.2025

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

Rapport: Markedsrapport 2024

Dato: 14.02.2025

Ansvarlig: Christine Kleppe

Rapport-nr.: 3/2025

Forsidebilde: Oskar Puschmann

Forord

Landbruksdirektoratet gir i denne markedsrapporten oversikt over tilgangen på viktige landbruksvarer i året som gikk. Vi presenterer tall, utviklingstrekk og fremtidsutsikter for norsk produksjon av korn og kraftfôr, melk og meieriprodukter, kjøtt og egg, frukt og grønt, bearbeidede landbruksvarer og for produksjonen i skogen.

Vi lager også rapportene «Omverdenen til norsk landbruk og matindustri» og «Økologisk rapport». De tre rapportene leveres som innspill til Landbruks- og matdepartementet (LMD) i forkant av jordbruksforhandlingene.

Rapportene er også skrevet for å gi alle interesserte innsikt i pris- og markedsutviklingen for jordbruksvarer, i Norge og på verdensmarkedet.

God lesning!

Eli Reistad

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Sammendrag	4
1 Korn, mel og kraftfôr	5
1.1 Korn	5
1.2 Mel	9
1.3 Kraftfôr	11
2 Melk og meieriprodukter	15
2.1 Melkeproduksjon	15
2.2 Melkepriser	18
2.3 Produksjon og omsetning av meieriprodukter	19
2.4 Import av meieriprodukter	21
2.5 Eksport av meieriprodukter	25
3 Kjøtt og egg	27
3.1 Kjøttmarkedet	27
3.2 Storfe	30
3.3 Svin	32
3.4 Sau og lam	36
3.5 Fjorfe kjøtt	37
3.6 Rein	40
3.7 Egg	43
4 Fukt og grønt	46
4.1 Om sektoren	46
4.2 Poteter	47
4.3 Veksthusproduksjon	48
4.4 Frilandsgrønnsaker	50
4.5 Fukt og bær	58
4.6 Konserver	61
4.7 Målpris oppnådd for de fleste varer	61
4.8 Blomster og planter	63
5 Bearbeidede jordbruksvarer	66
5.1 Om RÅK-ordningen	66
5.2 Tilskuddssatser ved bruk av norske råvarer	67
5.3 Valutakurs for euro	70
5.4 Import av RÅK-varer	70
5.5 Norsk produksjon av RÅK-varer	72
5.6 Utviklingen i eksport av RÅK-varer	76
5.7 Markedsvurderinger for RÅK-varer	78
6 Skog	82
6.1 Skogressursen i Norge	82
6.2 Markedet for tømmer og tre-produkter	82
Ordliste	89
Referanser	91

Sammendrag

Betydelig økning i kornproduksjonen

Prognosene anslår en produksjon på 1 212 000 tonn korn, erter og oljefrø for sesongen 2024–2025. Det er en økning på 40 prosent fra den rekordsvake fjorårssesongen, og omtrent på gjennomsnittet for de fem foregående sesongene. Det har likevel vært kvalitetsutfordringer på mathvete, som fører til et stort importbehov av matkorn også denne sesongen.

Andelen norsk matkorn i norskproduserte mel- og cerealprodukter var på kun 37 prosent i 2024, det nest laveste nivået på 12 år. Omsetningen av kraftfôr økte noe i 2024, men norskandelen gikk ned sammenliknet med 2023.

Økte melkeleveranser

Melkeprodusentene leverte 1 480 mill. liter melk til meieri i 2024, det var 77 mill. liter mer enn året før. Det ble brukt 1489,7 mill. liter ku- og geitemelk til meieriprodukter, en økning på 6,5 prosent. Fra 1.juni ble overproduksjonsavgiften fjernet, og melkeproduksjonen var derfor ikke begrenset av kvoter i 2024.

Etterspørselen av meieriprodukter fortsetter å øke, noe som fører til en betydelig økning i både produksjon og omsetning. Forbruket av ost økte med 5,8 prosent i 2024. Av drikkemelk er det høy etterspørsel etter helmelk, smaksatt søtmelk og smaksatt syrnet melk.

Nedgang i kjøttproduksjonen

Den totale norske kjøttproduksjonen av storfe, svin, kylling, sau og lam gikk ned med 1,3 prosent i 2024. Det ble produsert 86 000 tonn storfe, som tilsvarer en nedgang på nesten 5 prosent fra 2023. Kyllingproduksjonen fortsatte derimot sin oppadgående trend i 2024. Det ble produsert nesten 110 800 tonn kylling, en økning på 3,4 prosent.

Produksjonen av reinkjøtt falt med 15,7 prosent fra i fjor, og endte med en produksjon på 1 301 tonn.

Rekordhøy import av egg

2024 var et år med underdekning av norske egg. Produksjonen gikk tilbake med 3,7 prosent, mens engrossalget økte med 1,8 prosent. Dette førte til rekordhøy import, samtidig som prisene i EU var svært høye.

Tilbake til normale avlinger for frukt og grønt

Ved inngangen til 2024 var lagerbeholdningene av poteter og flere grønnsaker betydelig lave som følge av ekstremværet som rammet avlingene høsten 2023. Etterspørselen etter norske agurker og tomater har holdt seg høy.

2024 endte med avlinger omtrent på normalnivå for de fleste kulturer, med blant annet økende omsetning av blomkål, brokkoli og isbergssalat. Fruktproduksjonen gikk noe ned i 2024 etter de veldig høye avlingene i 2023.

Økt konkurranseevne til norsk RÅK-industri

I 2024 ble det utbetalt 225 mill. kroner i RÅK-tilskudd for salg av 100 000 tonn RÅK-varer. I produksjonen av disse varene ble det brukt ca. 32 715 tonn tilskuddsberettigede råvarer, en nedgang på 0,6 prosent fra 2023. Den svake krona har styrket konkurranseevnen til norsk RÅK-industri.

Rekordhøy omsetning av norsk tømmer

I 2024 ble det satt norsk rekordomsetning av norsk tømmer, med 11,97 mill. kubikkmeter.

Bruttoverdien for skogeier var 8 mrd. kroner. Den rekordhøye tømmerprisen i 2024 knyttes til redusert tilbud av tømmer på verdensmarkedet, og en høy etterspørsel.

1 Korn, mel og kraftfôr

Kornproduksjonen i 2024–2025 er betydelig bedre enn i den svake fjorårssesongen. Markedsregulator anslår en produksjon av korn, erter og oljefrø på om lag 1 212 000 tonn.

Kvalitetsutfordringer gjør at andelen mathvete forventes å bli kun 30 prosent. Dette fører igjen til et stort behov for import av matkorn denne sesongen.

Produksjonen av bygg fortsetter å øke. Markedsregulator er bekymret for overproduksjon dersom dette fortsetter.

Andelen norsk matkorn i norskproduserte mel- og cerealprodukter var på kun 37 prosent i 2024, det nest laveste nivået de siste 12 år.

Melprisene økte kun svakt i 2024, blant annet grunnet noe lavere råvarekostnad på mathvete og lavere energipriser.

Omsetningen av kraftfôr økte noe i 2024, men norskandelen gikk ned sammenliknet med 2023.

1.1 Korn

1.1.1 Bedre kornhøst, men lav matandel

Produksjonen i 2024–2025 er betydelig høyere enn den svært dårlige fjorårssesongen. Markedsregulator Felleskjøpet Agri (FKA) anslår i sin prognose i november en total produksjon av korn, erter og oljefrø på 1 211 500 tonn. Dette er 40 prosent høyere enn i 2023–2024, og omtrent på gjennomsnittet for de fem foregående sesongene.

Til tross for et høyere avlingsnivå, er det kvalitetsutfordringer også denne sesongen. Regn i innhøstingsperioden flere steder i landet førte til dårlig kvalitet på kornet. Andelen korn med matkvalitet er derfor lav.

Tabell 1 viser anslått produksjon per kornslag, sammenlignet med forrige sesong og femårssnittet. En sesong varer fra 1. juli til 30. juni påfølgende år og kalles ofte et «kornår».

Tabell 1 Produksjon av korn, erter, oljefrø og åkerbønner. Tonn per kornår

	2023–2024	2024–2025*	5-årssnitt
Hvete, mat	55 895	67 900	189 567
Hvete, fôr	120 159	161 900	120 297
Rug, mat	3 672	9 200	13 029
Rug, fôr	13 250	2 400	6 175
Bygg	439 795	643 800	558 127
Havre	188 705	287 400	253 038
Rughvete	13 306	11 200	23 240
Totalt korn	834 782	1 183 800	1 163 472
Erter	7 257	8 700	5 599
Oljefrø og åkerbønner	12 229	19 000	15 905
Totalt korn, erter, oljefrø og åkerbønner	854 269	1 211 500	1 184 976

Kilde: Landbruksdirektoratet, Felleskjøpet Agri Markedsregulator

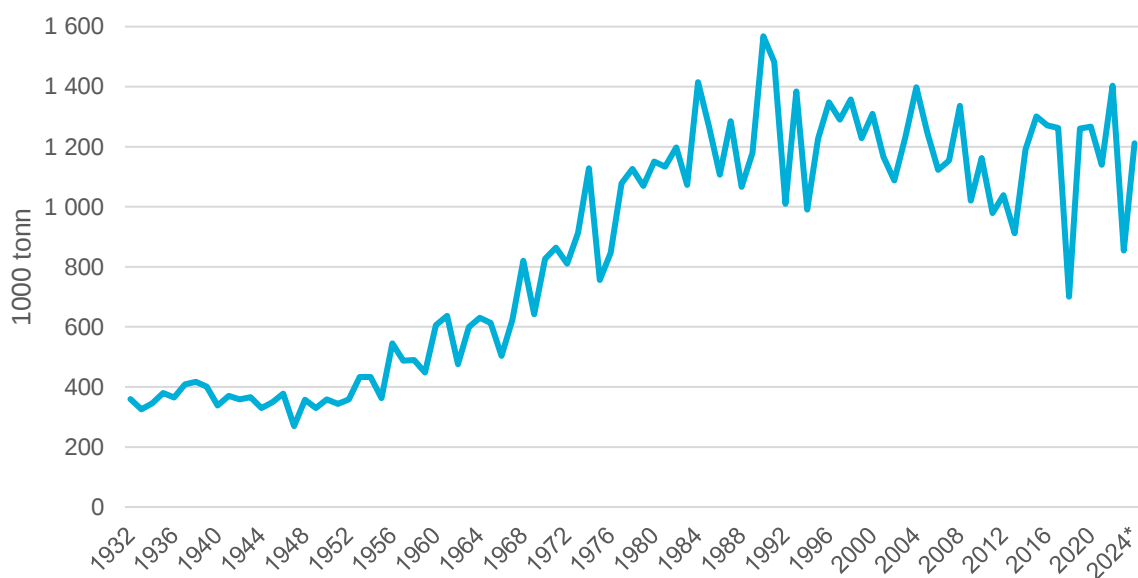
*Prognose fra Felleskjøpet Agri Markedsregulator, 14. november 2024

Ifølge prognosen blir hveteproduksjon om lag 54 000 tonn høyere enn i forrige sesong. Produksjonen av mathvete er anslått til cirka 68 000 tonn, noe som gir en matandel på 30 prosent. Det er like lavt som i forrige sesong, og i skarp kontrast til en matandel på 70 prosent i 2022–2023-sesongen. Dette betyr at en svært stor andel av hveten ender opp som fôrhvete.

Prognosen for norsk produksjon av andre matkornsorter er også svært lav. Havre er ikke inkludert i importkvoten for matkorn, da det forventes at innenlandsk produksjon dekker behovet. Denne sesongen er imidlertid det forventede behovet for havre med grynkvalitet langt over det som er tilgjengelig. Derfor ble det åpnet for å importere mathavre.

Prognosen viser en stor økning i produksjonen av bygg, som er opp 14 prosent sammenliknet med snittet de siste fem årene. Samtidig som interessen for å dyrke bygg har vært uendret de siste ti årene, går behovet for bygg i kraftfôrproduksjonen ned, hovedsakelig som følge av redusert kraftfôrsalg til drøvtyggere. Markedsregulator FKA har denne høsten uttrykt bekymring for overproduksjon av bygg, og advarer om at det kan bli ubalanse i markedet allerede i 2025.

Figur 1 viser historisk utvikling i total produksjon av norsk korn tilbake til mellomkrigstiden.

Figur 1 Norsk kornproduksjon, 1932–2024. 1000 tonn.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

*Prognose fra Felleskjøpet Agri Markedsregulator, 14. november 2024

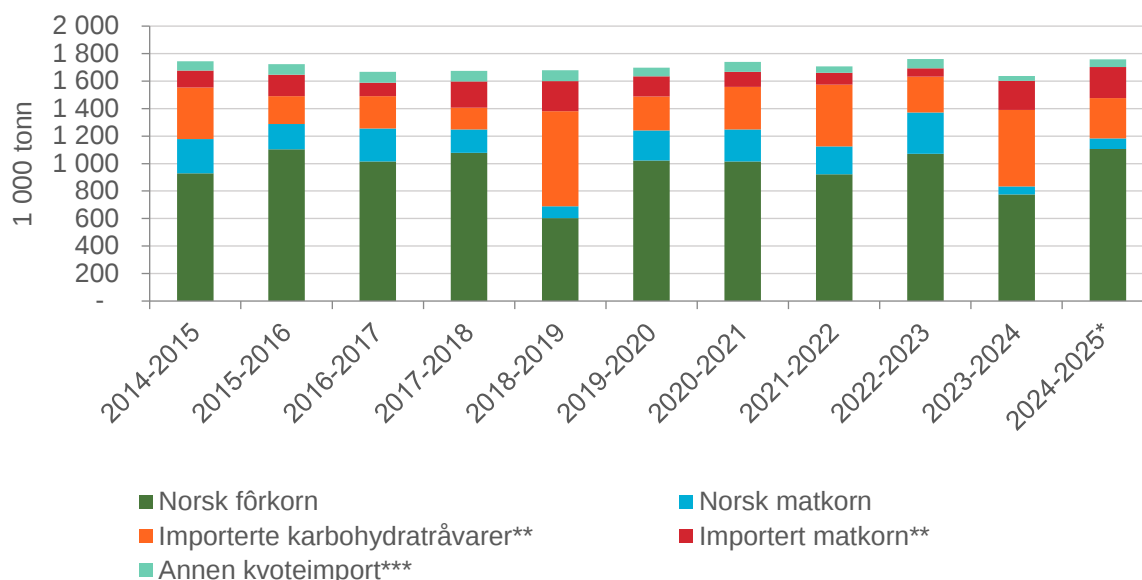
1.1.2 Totalt importbehov noe lavere enn forrige sesong

Landbruksdirektoratet fordeler tre kvoter for import av korn og kraftfôrråvarer som skal supplere den norske produksjonen: matkorn, karbohydratråvarer til kraftfôr og oljefrø.

Kvotestørrelsen tilsvare differansen mellom det industrien kan bruke av norskprodusert vare og deres estimerte totalforbruk. Tollavgiftssatsene innenfor kvoten utlikner prisforskjellen mellom norsk og utenlandsk vare og fastsettes fire ganger i året. I 2022, og store deler av 2023, var verdensmarkedsprisene på korn og kraftfôrråvarer så høye at alle tollavgiftssatsene ble satt til null. I 2024 har derimot de fleste råvarer innenfor kvotene hatt tollavgiftssatser.

Markedsregulator anslår et importbehov på 225 900 tonn matkorn i sesongen 2024–2025. Dette vil gi en samlet norskandel i matmelet på 28 prosent. For hvete anslås norskandelen å bli 25 prosent.

De nasjonale kvotene for matkorn og karbohydratråvarer kan endres ensidig av Norge, mens de internasjonale kvotene er bundet i avtaler som det kreves to parter (land) for å endre. Figur 2 viser import innenfor disse kvotene, sammen med den årlige norske produksjonen av mat- og fôrkorn.

Figur 2 Norskprodusert mat- og fôrkorn og kvoteimport av matkorn og karbohydratråvarer til kraftfôr, sesongene 2014–2015 til 2024–2025. 1000 tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

*Prognose fra Felleskjøpet Agri Markedsregulator, 14. november 2024

**Nasjonale kvoter

***Følgende kvoter er omfattet: durumhvete til pastaproduksjon (EU; Canada/Ukraina; Storbritannia), maisgrits til dyrefôr (EU; Storbritannia), mais til dyrefôr (EU; Storbritannia), melasse (GSP-land). I tillegg er import av kraftfôrråvarer fra minst utviklede land (MUL-land) tatt med. Tall for 2024–2025 er basert på gjennomsnitt av de fem foregående sesongene

Ifølge prognosen vil det norskproduserte kornet utgjøre omtrent 70 prosent av tilførselen av matkorn og karbohydrater til fôr i 2024–2025. Dette er en økning på 20 prosentpoeng fra forrige sesong. Tabell 2 viser importerte mengder på de tre nasjonale kvotene i 2023–2024 og den foreløpige totale størrelsen på kvotene i 2024–2025.

Tabell 2 Kvoteimport i 2023–2024, med kvoteutnyttelse i parentes, og foreløpig kvotestørrelse for 2024–2025. Tonn

Kvote	Importert i 2023–2024	Kvotestørrelse 2024–2025*
Matkorn	210 537 (99 %)	225 000
Karbohydratråvarer til kraftfôr	556 334 (97 %)	328 000
Oljefrø	9 266 (77 %)	9 000

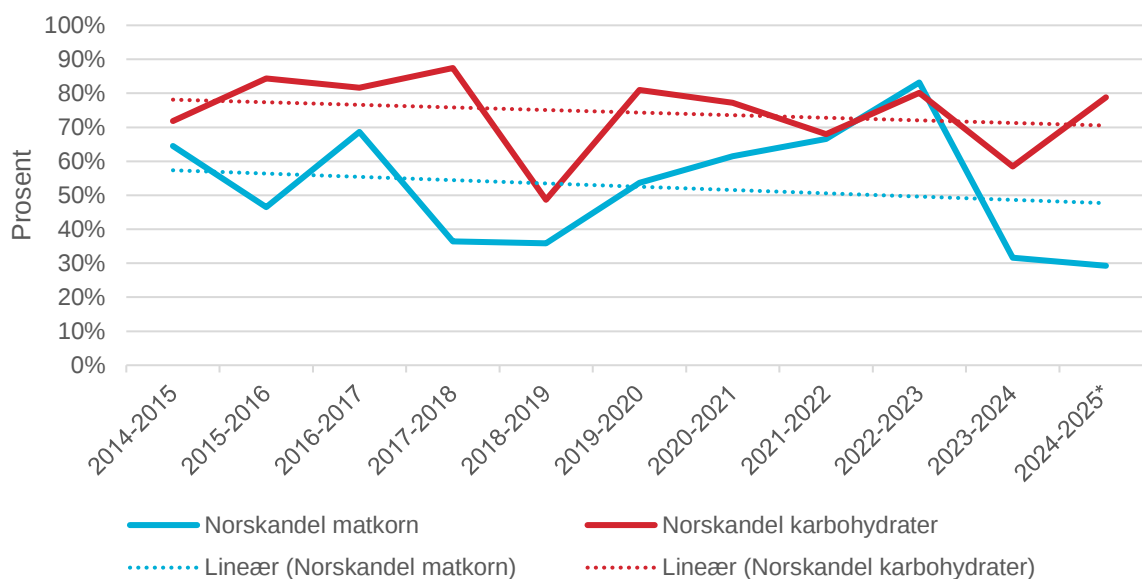
Kilde: Landbruksdirektoratet

*Kvotestørrelsene følger av markedsregulators prognose fra november 2024, og kan bli endret

Importbehovet for matkorn er omtrent på samme nivå som forrige sesong, men importbehovet for fôrkorn er betydelig lavere.

Markedsregulator legger til grunn i sin prognose at i underkant av 30 prosent av matmelmøllenes kornforbruk kan dekkes av norsk korn denne sesongen.

Figur 3 viser norskandelen for matkorn og karbohydratråvarer til kraftfôr siden 2014–2015.

Figur 3 Norskandel for hhv. matkorn og karbohydratråvarer til kraftfôr, sesongene 2014–2015 til 2024–2025. Prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

*Prognose

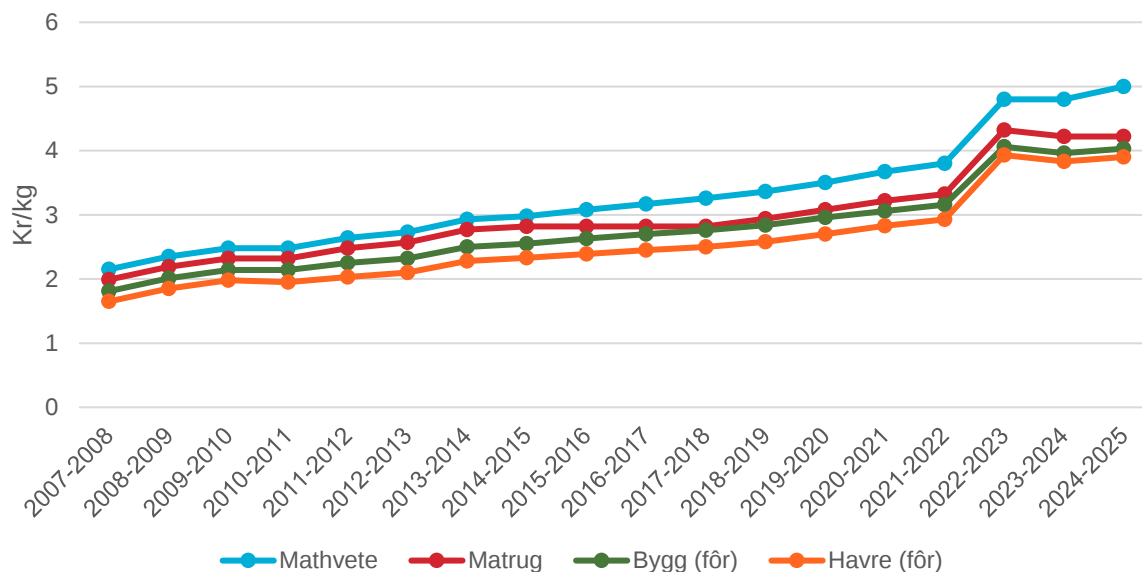
Andelen norsk matkorn varierer fra sesong til sesong, avhengig av total norsk produksjon og kvaliteten på kornet. Som nevnt innledningsvis er kvaliteten på det norske kornet lav denne sesongen, blant annet som følge av regn i innhøstingsperioden flere steder i landet. Dermed forventes importandelen av matkorn å være høy, med tilsvarende lav norskandel. Fra 2018 til 2023 var norskandelen i matkornet stigende. De to siste sesongene har den vært betydelig lavere.

Norskandelen på karbohydrater forventes å stige igjen denne sesongen, til om lag 80 prosent, etter å ha sunket betydelig i fjor.

1.1.3 Størst målprisendring på hvete

For 2024–2025 har målprisen på mathvete økt med 20 øre, målprisene på bygg og havre har økt med 7 øre, mens målprisen på matrug er uendret. Målprisen på oljefrø ble besluttet suspendert for tredje sesong på rad. Noe av forklaringen er at sterk etterspørsel etter oljefrø som råvare til kraftfôr, sammen med prisnedskrivningstilskuddet, har bidratt til stabil og forutsigbar prising de to siste årene.

Figur 4 viser utviklingen i målprisene på korn siden dagens målprissystem ble iverksatt.

Figur 4 Målprisene på korn, sesongene 2007–2008 til 2024–2025. Kr per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet

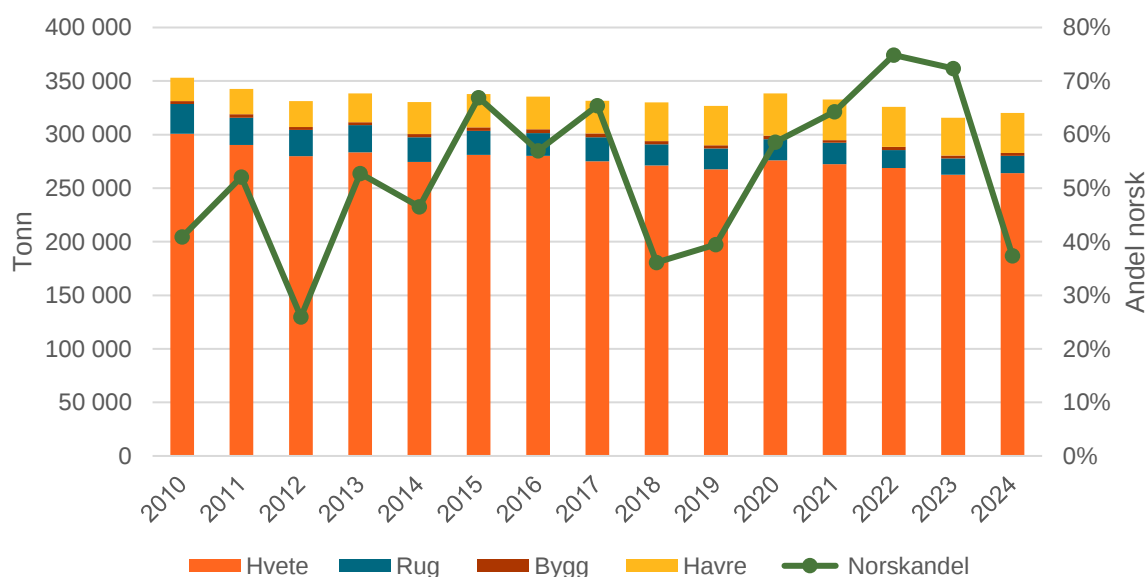
Den store målprisøkningen på mathvete skal stimulere til økt produksjon, og henger sammen med ambisjonen om økt norskandel i kornforbruket til matmøllene.

1.2 Mel

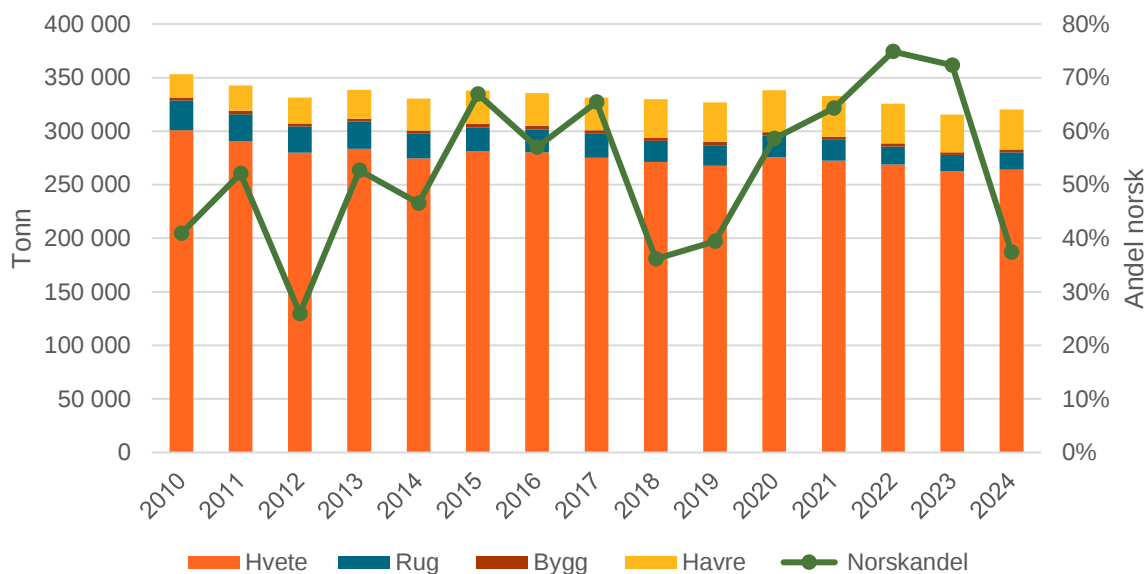
Produksjonstallene i dette delkapittelet er basert på innrapporteringer fra matmøllene for kalenderåret 2024. Dermed fraviker de fra tallene i forrige delkapittel, som er for kornsesongen 2024–2025, jf. omtale i starten av 1.1.1.

Konsekvensene av en kornsesong blir størst påfølgende kalenderår. Dermed vil det dårlige kornåret 2023–2024 i stor grad ligge til grunn for disse tallene.

1.2.1 Svært lav norskandel hos matmøllene

Figur 5 viser utviklingen i matmøllenes forbruk av matkorn siden 2010. Det svinger noe fra år til år, men jevnt over har forbruket gått ned de siste 20 årene.

Figur 5 Forbruk av matkorn til norsk melindustri og andel norsk, 2010–2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet

Nedgangen i matkornforbruket over år skyldes mindre forbruk av brød og bakervarer. Les mer om importen av ferdige brød- og bakervarer og andre RÅK-varer i kapittel 5.

I 2024 brukte møllene 320 000 tonn matkorn, en økning på 1,5 prosent fra 2023. 82 prosent av matkornet som ble brukt i 2024 var hvete, mens havre utgjorde 12 prosent, rug 5 prosent og bygg kun 1 prosent.

Andelen norsk matkorn i melet var på kun 37 prosent i 2024. Ser vi bort ifra tørkesesongen 2018, var dette den laveste norskandelen siden 2012. Kun 33 prosent av mathveten var norsk, mens 59 prosent av mathavren var norsk. For begge kornarter innebar dette et fall i norskandelen på 36 prosentpoeng fra året før. For havre følger dette en femårsperiode der norskandelen hadde steget kraftig.

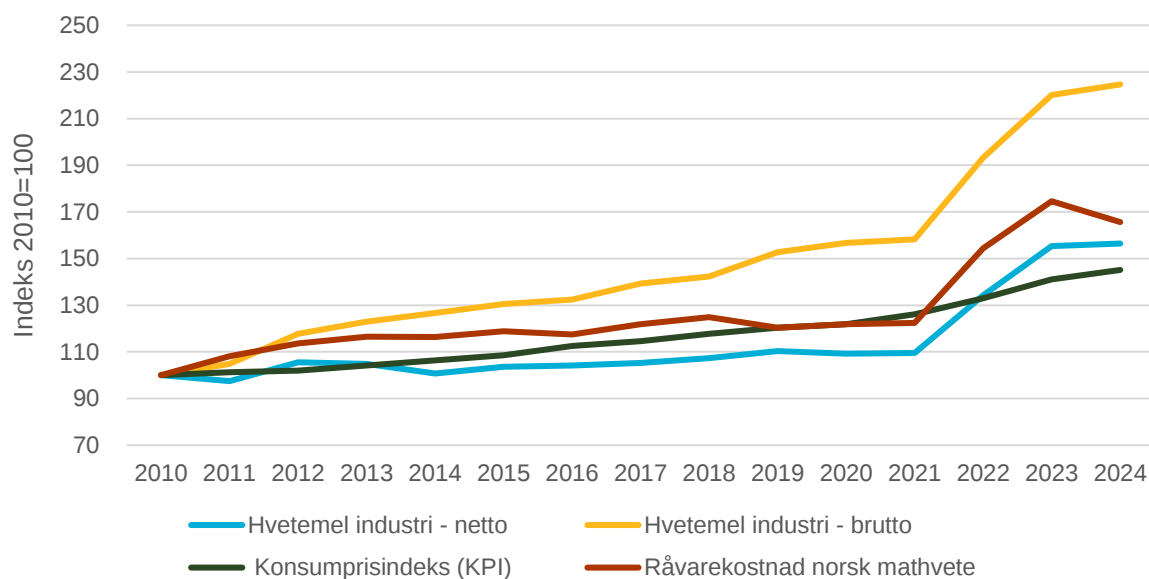
1.2.2 Moderat økning i melpriser

Figur 6 viser indeksert utvikling per kalenderår for brutto og netto melpriser til industrien, samt utvikling i råvarekostnader og konsumprisindeksen (KPI).

I månedsskiftet juni/juli 2023 (inngangen til ny kornsesong, og det normale tidspunktet for møllenes prisjustering), var det kun mindre endringer i melprisene. Dette skyldtes i stor grad at målprisen på mathvete ble holdt uendret fra sesongen før. I kornsesongen 2024–2025 ble målprisen på hvete økt med 20 øre. Dette har imidlertid gitt lite utslag på møllenes prissetting i siste halvdel av 2024. Dermed har melprisene i sum kun hatt en svak økning gjennom 2024, slik figuren viser.

Strømprisene i 2024 var betydelig lavere enn i de 2–3 foregående årene, da det var rekordhøye priser. Dette bidro til lavere produksjonskostnader for møllene, og dermed til den moderate prisutviklingen på matmel.

Av stigningen på kurvene ser vi at prisene på hvetemel økte marginalt mindre i 2024 enn de generelle prisene i samfunnet, representert ved KPI. Den beregnede råvarekostnaden på mathvete gikk noe ned i løpet av året. Det skyldes blant annet at matkorntilskuddet har økt de to siste sesongene. For sesongen 2024–2025, veide økningen mer enn opp for den økte målprisen på mathvete.

Figur 6 Indeksert utvikling i norske melpriser per kalenderår, 2010–2024. 2010=100

Kilde: Landbruksdirektoratet

1.3 Kraftfôr

1.3.1 Høyere omsetning

Etter to år med nedgang, økte omsetningen av kraftfôr noe i 2024. Figur 7 viser utviklingen siden 2010. Tallgrunnlaget er kvartalsvis innrapportering av salgstall fra kraftfôrprodusentene.

Figur 7 Omsetning av kraftfôr per dyreslag, 2010–2024. Mill. tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Omsetningen av kraftfôr var på 1,98 mill. tonn i 2024, en økning på 1 prosent fra året før. Økningen skyldes at omsetningen av drøvtyggerfôr steg med 3 prosent fra året før, til 992 000 tonn. Dette er første gang salget av drøvtyggerfôr har økt siden 2018. Dette har sammenheng med tiltak om å øke melkeproduksjonen.

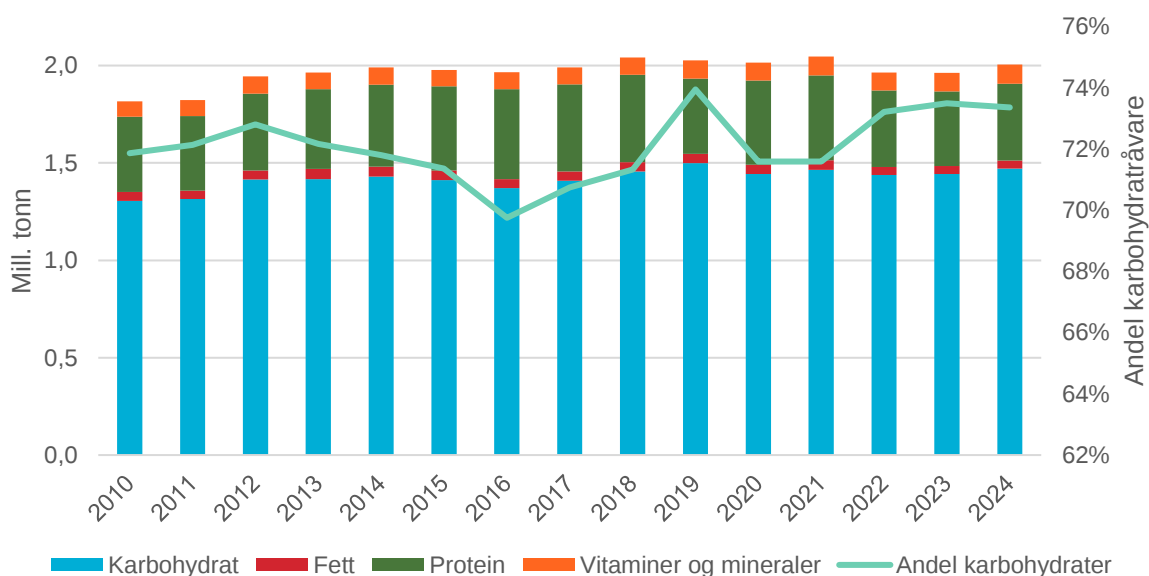
Omsetningen av kraftfôr til svin gikk ned med 2 prosent, til 454 000 tonn, etter å ha ligget stabilt i flere år.

Fjørfefôr har økt omsetningen kraftig de siste årene. I 2024 gikk omsetningen noe ned, for første gang siden 2018. Omsetningen i 2024 var på 518 000 tonn, 0,2 prosent mindre enn året før.

Også omsetningen av andre kraftfôrtyper har gått nedover. Dette er i hovedsak fôr til hest, hjort og kanin. Omsetningen var på 12 000 tonn i 2023, 8 prosent mindre enn året før.

1.3.2 Stabil karbohydratandel og lavere norskandel

Råvareforbruket til kraftfôrprodusentene påvirkes av pris, tilgang og kvalitet på de ulike råvarene. Det finnes en rekke kraftfôrblandinger med ulike egenskaper, og produsentene forsøker hele tiden å optimalisere sine blandinger ved å justere sammensetningen av råvarer. Figur 8 viser utviklingen i råvareforbruket til norsk kraftfôr de siste 15 årene.

Figur 8 Forbruk av kraftfôrråvarer per varegruppe, og andel karbohydratråvare, 2010–2024. Mill. tonn og prosent

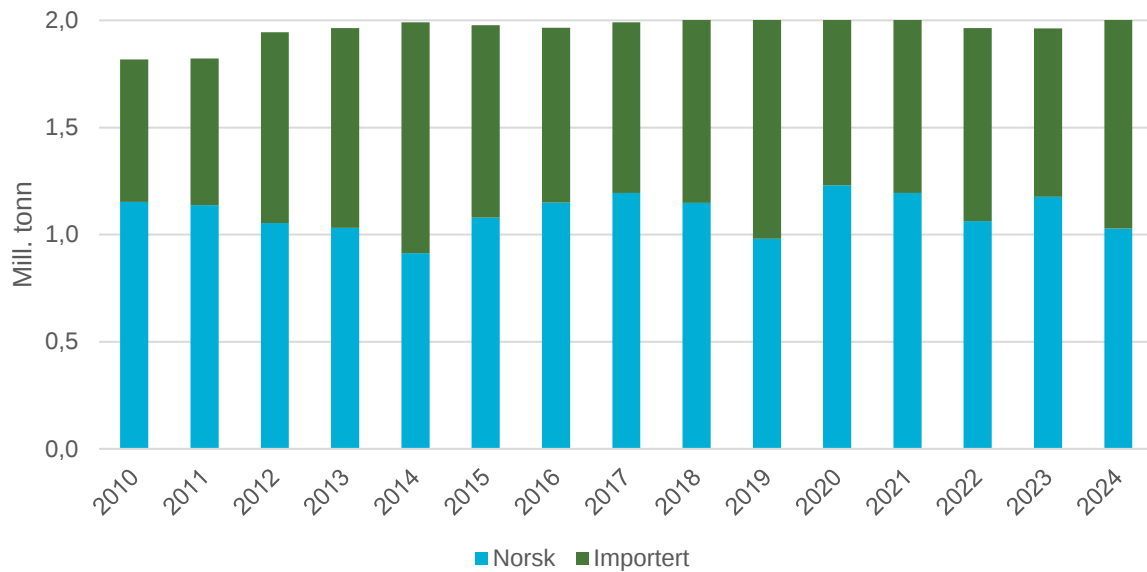
Kilde: Landbruksdirektoratet

Det totale råvareforbruket var på 2 mill. tonn i 2024. Totalforbruket gjenspeiler omsetningen av kraftfôr, men råvaresammensetningen varierer fra år til år.

Andelen karbohydratråvarer ligger omtrent på samme nivå som i 2023. Karbohydratråvarer består i hovedsak av korn, mais, melasse og roesnitter, og utgjorde 73,3 prosent av kraftfôret i 2024. Den midlertidige ordningen med prisnedskrivning på importerte karbohydratråvarer ble fjernet 1. juli 2024. Det ser ikke ut til at dette har påvirket andelen karbohydrater i kraftfôret i siste halvdel av 2024.

Andelen proteinråvarer var også på samme nivå som i 2023, og utgjorde i 2024 19,6 prosent av råvareforbruket. Fett utgjorde 2,1 prosent, og vitaminer og mineraler 4,9 prosent.

Figur 9 viser andelen norsk og importert råvare i kraftfôret. Karbohydratråvarene har, som vist i Figur 3, en høy norskandel. De andre råvarene får vi hovedsakelig gjennom import.

Figur 9 Forbruk av kraftfôrråvarer fordelt på norsk og importert vare, 2010–2023. Mill. tonn

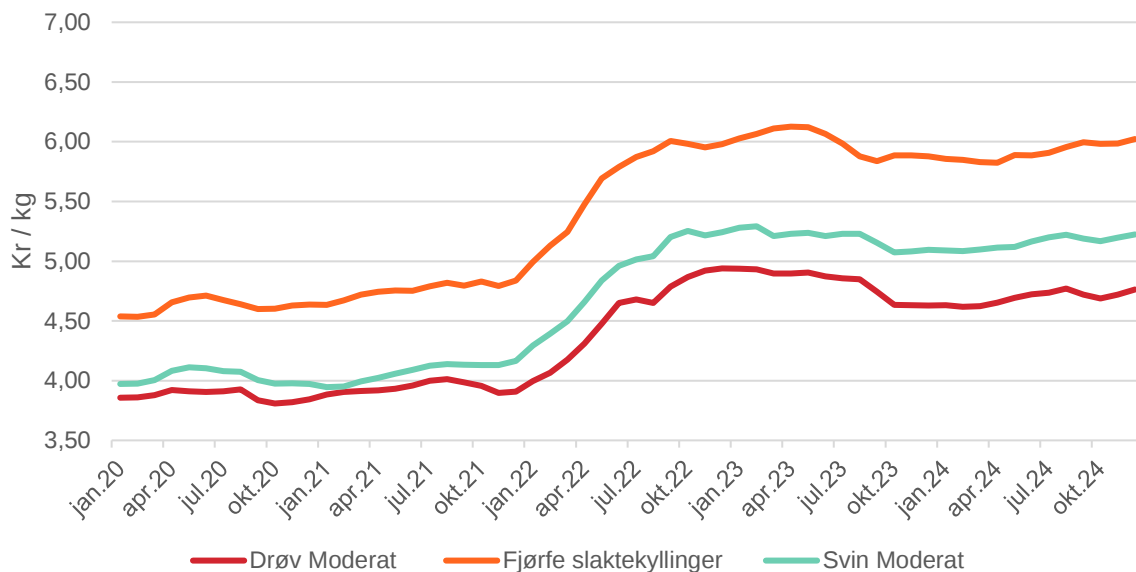
Kilde: Landbruksdirektoratet

I 2024 var norskandelen i kraftfôret 51 prosent, en nedgang på 9 prosentpoeng fra 2023. Nedgangen skyldes først og fremst en kraftig nedgang i den norske kornavlingen (norskandelen på karbohydratråvarene).

Detaljert statistikk over råvareforbruket i norsk kraftfôr er tilgjengelig på Landbruksdirektoratets nettsider (Landbruksdirektoratet, 2024a).

1.3.3 Økning i kraftfôrprisene

Figur 10 viser utviklingen i gjennomsnittlige vektete kraftfôrpriser de siste fire årene. Tallgrunnlaget er prislister fra seks kraftfôrprodusenter fra ulike deler av landet, justert for rabatter og fraktkostnader. Kraftfôrprisene påvirkes blant annet av tilgangen på norsk råvare og størrelsen på importkvotene. Normalt øker prisene gjennom vinterhalvåret fram til ny kornsesong i takt med økende termintillegg, som dekker kostnaden ved å lagre kornet. Deretter synker prisene noe på slutten av sommeren, når det nye kornet fases inn.

Figur 10 Prisutvikling på ulike kraftfôrtyper, januar 2020–desember 2024. Kroner per kg

Kilde: Landbruksdirektoratet, basert på prislister fra kraftfôrprodusenter

Norske kraftfôrpriser steg betydelig i 2022. Dette skyldtes Russlands invasjon av Ukraina, som førte til kraftig prisvekst på mange av kraftfôrråvarene. Prisveksten flatet ut i løpet av 2023, men har i løpet av 2024 steget noe igjen.

Kraftfôrprisene blir i stor grad påvirket av internasjonale råvarepriser. Dette gjelder spesielt protein- og fettråvarer, der importandelen er høy. Prisen på norsk korn, energipriser, valutakurser og fraktkostnader er andre viktige faktorer.

I løpet av 2024 har de internasjonale prisene på noen av kraftfôrråvarene økt. Dette ble forsterket av en svak kronekurs. Fjerningen av prisnedskrivningen på importerte karbohydratråvarer kan også ha bidratt til de økte prisene i siste halvdel av 2024.

Energipriser og fraktkostnader har vært relativt stabile gjennom året. Både målprisene på korn til kraftfôr og prisnedskrivningstilskuddet ble økt med 7 øre per kilo for sesongen 2024–2025. Dermed er råvarekostnadene for kornhandlerne uendret.

Alt i alt førte dette til en svak økning i kraftfôrprisene siste halvdel av 2024. Prisene på de utvalgte kraftfôrtypene i figuren over, er ved utgangen av 2024 i gjennomsnitt 3 prosent høyere enn ved inngangen til 2024.

Mer om det internasjonale markedet kan leses i Landbruksdirektoratets rapport Omverdenen til norsk landbruk og matindustri for 2023.

2 Melk og meieriprodukter

Melkeprodusentene leverte 1 480 mill. liter melk til meieri i 2024, det var 77 mill. liter mer enn året før. Fra 1.juni ble overproduksjonsavgiften fjernet, og melkeproduksjonen var derfor ikke begrenset av kvoter i 2024.

Det ble brukt 1 489,7 mill. liter ku- og geitemelk til meieriprodukter. Dette var 90,4 mill. liter mer enn i 2023. Volumet melk brukt til produksjon av modnede oster økte mest, mens melkevolumet til fersk ost hadde den største relative økningen på nesten 25 prosent.

Etterspørselen etter drikkemelk økte i 2024. Helmelk, smaksatt søtmelk og smaksatt syrnet melk øker, men lettmelk og skummet melk går noe tilbake.

Importen av meieriprodukter økte med 14 prosent til 38 600 tonn. Ost står for hoveddelen av importen, men økningen skyldtes også i stor grad suppleringsimport av melkepulver. Eksporten var på et lavt nivå, slik som i fjor.

2.1 Melkeproduksjon

2.1.1 Økte melkeleveranser

Melkeprodusentene leverte 1 480 mill. liter melk til meieri i 2024, 77 mill. liter mer enn året før. Forholdstallet for kumelk-kvoten ble oppjustert fra 2023 til 1,02 i 2024, men ble justert videre opp 1. mars til 1,04. Fra 1. juni ble overproduksjonsavgiften fjernet. Det vil si at produksjon av kumelk ikke var begrenset av kvoter i 2024. Forholdstallet for geitemelkproduksjon var 0,95, likt som i 2023.

Det ble levert 1 462 mill. liter kumelk i 2024, 76 mill. liter mer enn året før. Dette tilsvarte en økning på 5,5 prosent. Geitemelkvolumet var på 17,9 mill. liter, en økning på 0,1 mill. liter fra 2023.

En liten andel av melken leveres ikke til meieri, men foredles lokalt. I 2024 ble 3,3 mill. liter kumelk foredlet lokalt, det utgjorde 2,3 promille av all produsert kumelk. For geitemelk var volumet på 1,0 mill. liter i 2024, som tilsvarer 5,8 prosent av all geitemelken.

Melkekvoter

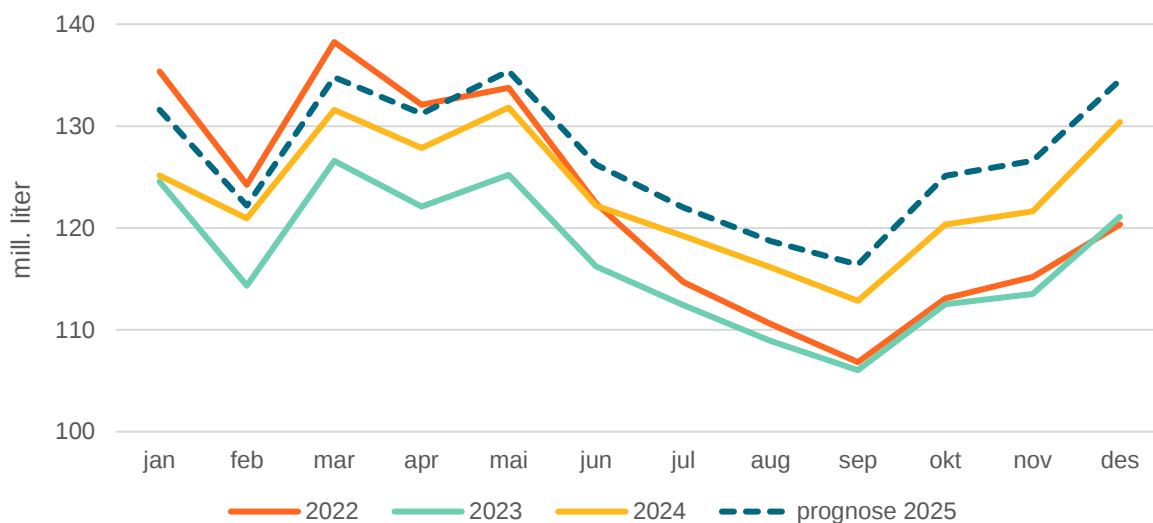
Melkeproduksjon er regulert gjennom en kvoteordning som skal sikre at produksjon av ku- og geitemelk er tilpasset behovet i markedet, og ivaretar distrikts- og strukturens hensyn.

Forholdstall

Forholdstallet angir hvor stor andel av kvoten et foretak kan produsere i et kvoteår uten å bli ilagt overproduksjonsavgift.

År	kumelk	geitemelk
2022	0,99	0,95
2023	0,95	0,95
endret fra 22. juni	0,99	0,95
2024	1,02	0,95
endret fra 1. mars	1,04	0,95
endret fra 1. juni	overprod.- avgift = 0	0,95
2025	1,20	0,95

Figur 11 viser samlede månedlige leveranser av ku- og geitemelk for årene 2022 til 2024 og prognose for melkeleveranser i 2025.

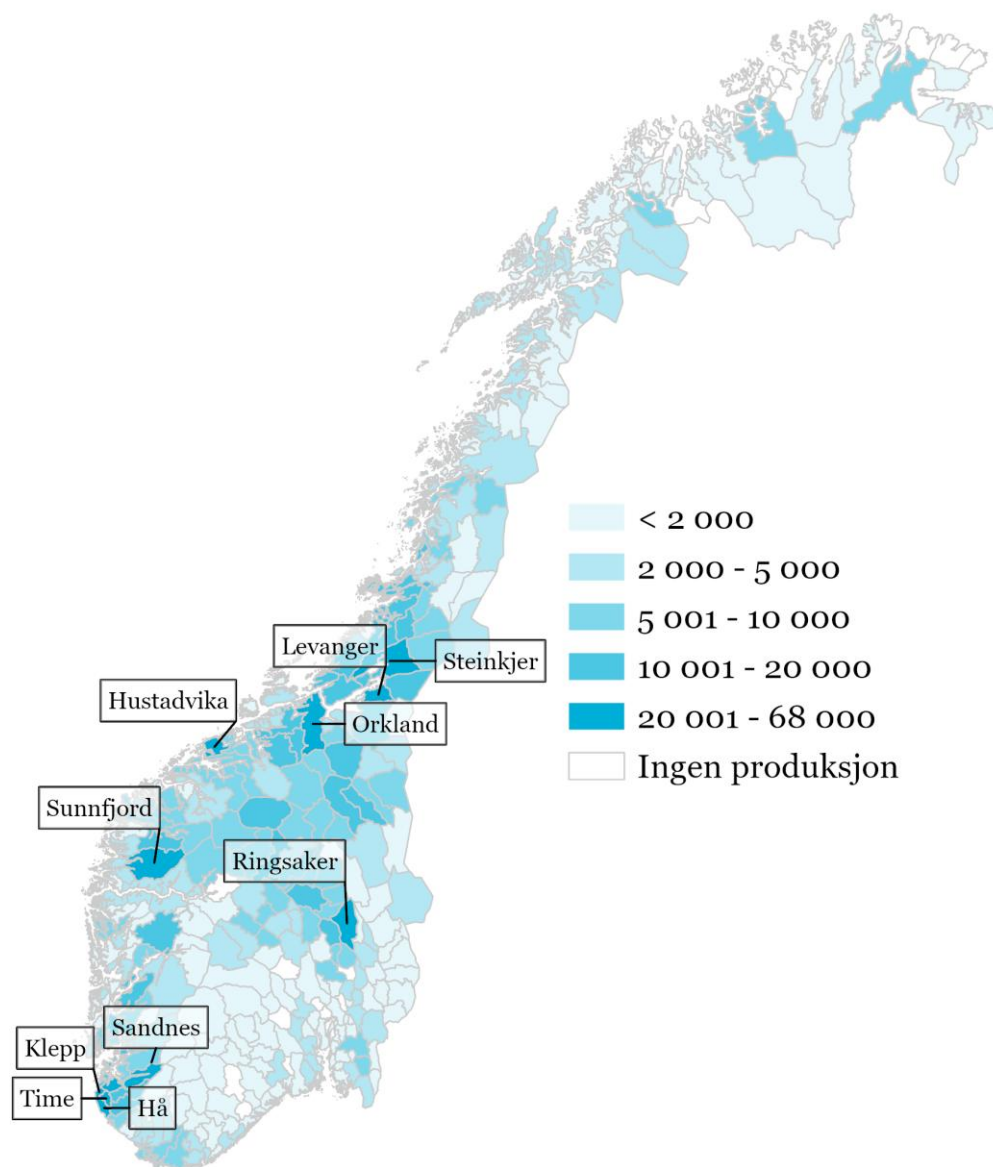
Figur 11 Månedlige leveranser av ku- og geitemelk til meieri. Mill. liter

Kilde: (Norsk melkeråvare, 2025), (Norsk melkeråvare, 2025a), (Norsk melkeråvare, 2025b)

Tine SA, som er markedsregulator, prognoserer at melkeprodusentene kommer til å levere 1 507 mill. liter kumelk og 17,7 mill. liter geitemelk til meieri i 2025. Dette vil være en økning på 45 mill. liter sammenlignet med 2024.

Figur 12 viser norske kommuner fargelagt etter mengden kumelk levert til meieri i 2024. På kartet er alle kommuner med leveranser over 20 mill. liter markert. Det viser at mye av melkeproduksjonen er konsentrert i Rogaland og i Trøndelag. Hå var kommunen med størst melkevolum, med 68 mill. liter, fulgt av Time (34 mill. liter) og Klepp (32 mill. liter). Melkeleveransene i disse tre kommunene hadde en samlet økning på 11,3 mill. liter sammenlignet med 2023. De fjerde og femte største kommunene var Steinkjer og Orkland i Trøndelag, som leverte henholdsvis 30 og 28 mill. liter melk.

Til sammen utgjorde leveranser fra de ti største kommunene 21 prosent av det totale kumelkvolumet i 2024. De hadde en volumøkning på 8,3 prosent fra 2023. Øvrige kommuner hadde en samlet volumøkning på 4,8 prosent i samme periode.

Figur 12 Norsk produksjon av melk per kommune, 2024. 1 000 liter

Kilde: Landbruksdirektoratet

2.2 Melkepriser

2.2.1 Overgang til volummodell

I jordbruksoppgjøret i 2024 ble partene enige om å øke målprisen på melk med 30 øre, til 6,54 kroner per liter med virkning fra 1. juli. Partene ble samtidig enige om å avvikle målprisen på melk fra 31. oktober og innføre volummodell for melk fra 1. november. Bakgrunnen for at målprisen avvikles er at Norge må overholde sine forpliktelser i WTO-avtalen. Avtalen setter en grense for hvor mye handelsvridende støtte som kan gis innenfor gul boks, og denne grensen kan ikke overskrides. I volummodellen er det markedsregulator, Tine SA, som setter en planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) per halvår. I den første perioden, november og desember 2024, satte Tine PGE lik målprisen på 6,54 kroner per liter melk. For første halvår 2025 har Tine satt PGE til 6,60 kroner per liter.

Norsk melkeråvare betalte i gjennomsnitt 6,09 kroner per liter melk til bøndene i 2024, det var 46 øre mer enn året før. Noteringsprisen, som er prisen på salg av melk fra Norsk melkeråvare til foredlingsleddet, økte med 35 øre per liter.

Etterbetalingen fra Tines industridel var på 104 øre per liter, 27 øre mer enn i 2023.

Til sammen fikk Tines melkebønder i gjennomsnitt 7,13 kroner per liter for melk levert i 2024, inkludert etterbetaling fra Tines industridel som kommer i mai 2025. Dette er 63 øre mer per liter enn i 2023.

Tabell 3 Målpris/styringspris, noteringspris og utbetalt pris til bonde fra Tine, 2005, 2010 og 2021–2024. Kr per liter

		2005	2010	2021	2022	2023	2024
Målpris/styringspris/PGE ¹	1. halvår	3,79/3,77	4,41/ -	5,47/ -	5,55/ -	5,91/ -	6,24/ - / -
	2. halvår	3,82/ -	4,54/ -	5,55/ -	5,91/ -	6,24/ -	6,54/ - / 6,54
Noteringspris	1. halvår	3,72	4,41	5,47	5,55	5,91	6,24
	2. halvår	3,82	4,56	5,56	5,91	6,24	6,56
Veid gj.sn. noteringspris		3,77	4,49	5,51	5,72	6,07	6,39
Utbetalt fra Tine råvare		3,54	4,20	5,28	5,40	5,73	6,09
Utbetalt fra Tines industridel		0,10	0,33	0,98	0,69	0,77	1,04
Totalt utbetalt		3,64	4,53	6,26	6,08	6,50	7,13

Kilde: (Tine SA, 2025)

¹ Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) gjaldt fra 1. november 2024.

Omsetningsavgift beregnes på all omsatt melk og blir betalt av bøndene ved levering av melk. Omsetningsavgiften går inn i et fond som brukes til å finansiere markedsregulerende tiltak. I 2024 var omsetningsavgiften 7 øre per liter i første halvår og 12 øre per liter i andre halvår. Fra 1. januar 2025 er den 12 øre per liter

Tabell 4 Omsetningsavgift i årene 2005, 2010 og 2021 til 2025, kr per liter

		2005	2010	2021	2022	2023	2024	2025
Omsetningsavgift, kr per liter	1. halvår	0,08	0,09	0,10	0,03 ¹	0,07	0,07	0,12
	2. halvår	0,07	0,08	0,09	0,03	0,07	0,12	

¹ Omsetningsavgiften på melk var kr 0,08 per liter i januar 2022, fra 1. februar ble den redusert til kr 0,03 per liter.

2.3 Produksjon og omsetning av meieriprodukter

2.3.1 Fortsatt høy etterspørsel av meieriprodukter

Etter et år med økt etterspørsel av de fleste meieriprodukter i 2023, økte etterspørselen ytterligere i 2024. Dette førte til en betydelig økning i både produksjonen og omsetningen av meieriprodukter.

Meieriselskap som deltar i prisutjevningsordningen for melk (PU) rapporterer inn bruken av melk. Disse rapportene gir et godt bilde på utviklingen i produksjonen av meieriprodukter.

Tine SA er den største aktøren i PU med en andel anvendt melk på 73,5 prosent i 2024. Andre aktører er Synnøve Finden, Q-meieriene, Normilk, Rørosmeieriet, Valdresmeieriet og Mondelez.

Rapporteringen fra 2024 viser at det ble brukt 1 489,7 mill. liter ku- og geitemelk til meieriprodukter. Dette var 90,4 mill. liter mer enn i 2023, som tilsvarer en økning på 6,5 prosent.

Aller størst var økningen i bruken av melk til produksjon av modnede oster. Den økte med hele 12,1 prosent. Økningen skyldes økt etterspørsel etter ost, samt behov for oppbygning av lager.

Det ble produsert 10 662 tonn tørrmelksprodukter i 2024, en nedgang på 1,6 prosent fra året før. Landbruksdirektoratet har satt ned tollavgiftssatsen på tørrmelk for at det skal bli mulig å supplere markedet med importert vare. Reguleringslageret for skummetmelkpulver ble redusert med 668 tonn i 2024.

Det ble brukt betydelig mye mer melk til å produsere fersk ost, sammenlignet med 2023. Økningen var på hele 24,5 prosent.

Bruken av melk til produksjon av søt, smaksatt melk økte med 6,5 prosent i 2024. Det ble også brukt mer melk til å lage yoghurt og andre sure, smaksatte produkter til dagligvaremarkedet, økningen var på 4,2 prosent.

Produksjonen av drikkemelk til dagligvare, gikk ned med 0,6 prosent. Etterspørselen etter, og produksjonen av, drikkemelk har vært fallende i mange år.

Tabell 5 gir oversikt over hvor mye melk som brukes til å lage forskjellige grupper av meieriprodukter.

Tabell 5 Anvendelse av norsk melk, fordelt på produktgruppe og marked, 2022–2024. Mill. liter

Produktgruppe	2022	2023	2024	Endring 2023–2024 (mill. liter)	Endring siste år
Sure smaksatte, dagligvare (prisgruppe 1)	58,9	62,7	65,3	2,6	4,2 %
Søte smaksatte, dagligvare (prisgruppe 1)	48,1	52,1	55,5	3,4	6,5 %
Ferske oster, dagligvare (prisgruppe 1)	54,7	67,0	83,5	16,5	24,5 %
Ikke smaksatte, dagligvare (prisgruppe 2)	388,2	382,1	379,9	- 2,2	- 0,6 %
Modnede oster, dagligvare (prisgruppe 3)	552,6	554,3	621,3	67,0	12,1 %
Geitemelksprod., dagligvare (prisgruppe 3)	10,6	9,4	11,7	2,3	23,9 %
Oster og geitemelksprodukter som tidligere gikk til merkevareeksport (prisgruppe 3) ^{1 2}	24,9	14,5	5,4	-8,9	-62,4 %
Tørrmelksprodukter (prisgruppe 4)	160,0	95,6	94,1	-1,5	-1,6 %
Flytende produkter, industri (prisgruppe 4)	30,1	30,0	29,6	-0,4	-0,5 %
Ferske oster, industri (prisgruppe 4)	0,3	0,3	0,3	0,0	3,5 %
Modnede oster, industri (prisgruppe 4)	131,4	124,4	137,0	12,6	10,2 %
Geitemelksprod., industri (prisgruppe 4)	5,0	7,0	6,1	-0,9	-12,2 %
Sum	1 464,8	1399,3	1489,7	90,4	6,5 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

¹ Det er ikke utbetalt eksportstøtte i prisutjevningsordningen for melk for oster og geitemelksprodukter til merkevareeksport for perioden etter 1. juli 2020.

² I produktgruppen «oster og geitemelksprodukter som tidligere gikk til merkevareeksport», anvendes mest kumelk, men også noe geitemelk. Anvendt liter melk er teoretisk beregnet ved hjelp av salgstall, lagerkorreksjoner og omregningsfaktorer. Derfor er ikke nødvendigvis levert liter melk og anvendt liter melk det samme.

*Tall for 2024 er foreløpige.

Ifølge Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter, økte forbruket av ost med 5,8 prosent i 2024 fra året før. Den økte etterspørselen førte til en reduksjon av reguleringslageret for hvitost, til tross for økt tilgang på melk. Forbruket av drikkemelk økte for første gang på mange år. Det er helmelk og smaksatt søtmelk og smaksatt syrnet melk som drar opp forbruket av melk, mens forbruket av lettmelk og skummet melk går noe tilbake.

Tabell 6 viser endringene i omsetning av grupper av meieriprodukter fra 2021 til 2024.

Tabell 6 Omsatte mengder norske meieriprodukter, 2021--2024. 1 000 liter og tonn

		2021	2022	2023	2024	Endring siste år
Melk¹	1000 liter	425 992	402 234	400 834	404 707	1,0 %
Ost²	tonn	90 057	86 767	88 538	93 702	5,8 %
Yoghurt¹	tonn	52 100	51 613	54 129	56 236	3,9 %
Rømme²	tonn	20 434	19 432	19 553	19 778	1,2 %
Fløte²	1000 liter	30 842	29 697	30 207	32 007	6,0 %
Smør^{2 3}	tonn	19 043	18 522	18 656	20 079	7,6 %

Kilde: Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter, melk.no, (2025)

¹ inkluderer dagligvare og storhusholdning (ikke industri)

² inkluderer dagligvare, storhusholdning og industri

³ inkluderer blandingsprodukt med min. 60 prosent smørandel

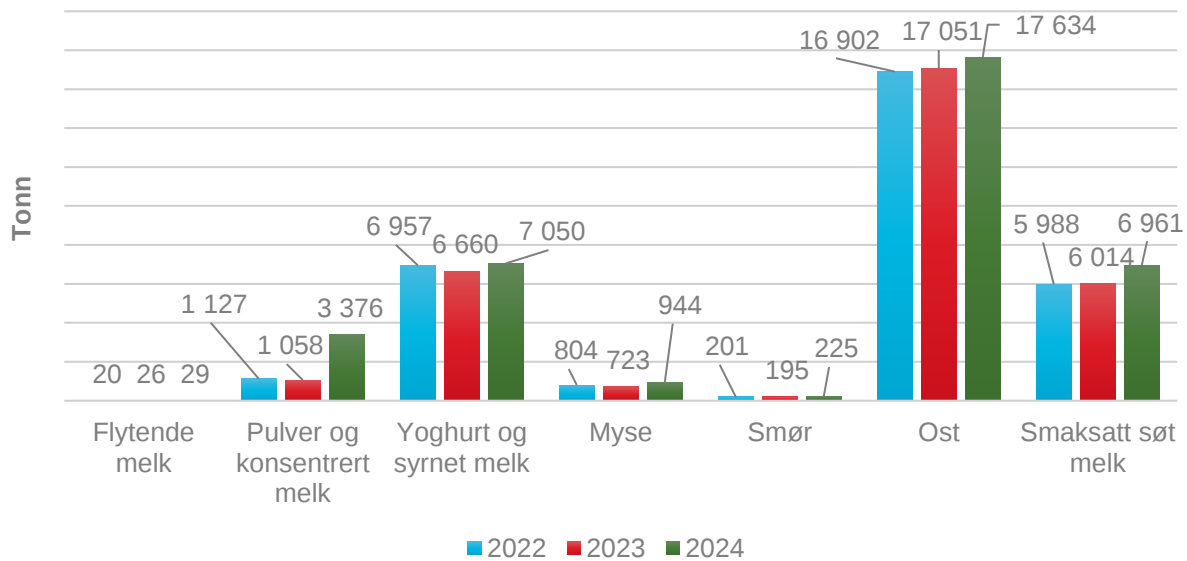
2.4 Import av meieriprodukter

2.4.1 Økt import

Vi importerte rundt 38 600 tonn meieriprodukter i 2024, en økning på 14 prosent fra året før. Nesten halvparten av denne økningen var suppleringsimport av pulver. Verdien av importen gikk imidlertid opp med 8,4 prosent.

Importen av ost, yoghurt/syrnet melk og smaksatt søt melk utgjør den største andelen av meieriimporten, med 88 prosent av mengden og 92 prosent av verdien. Importen av pulver og konsentrert melk som vises i figuren under, er resultatet av suppleringsimport som følge av lavt innmålt melkevolum og at andre melkeanvendelser enn pulver ble prioritert.

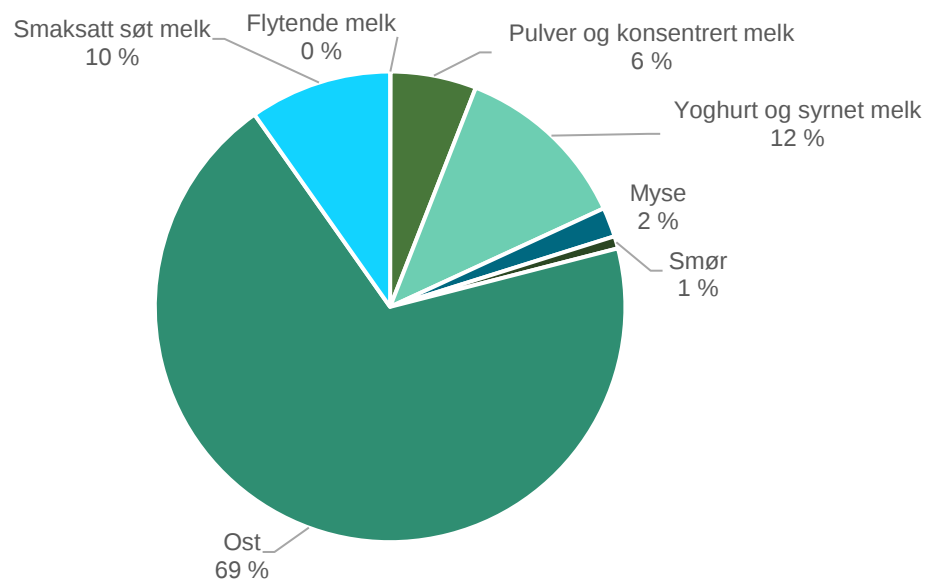
Figur 13 viser utviklingen for importert mengde av meieriprodukter.

Figur 13 Importmengde av meieriprodukt på tolltariffens kapittel 4 og 22 (import under UB-ordningen utgjorde rundt 2408 tonn ost i 2024 og er ikke inkludert i tallene), 2022–2024. Tonn

Kilde: SSB

Verdien av importen av meieriprodukter var på 2 388 mill. kroner i 2024. Figur 14 viser fordelingen mellom de forskjellige varegruppene.

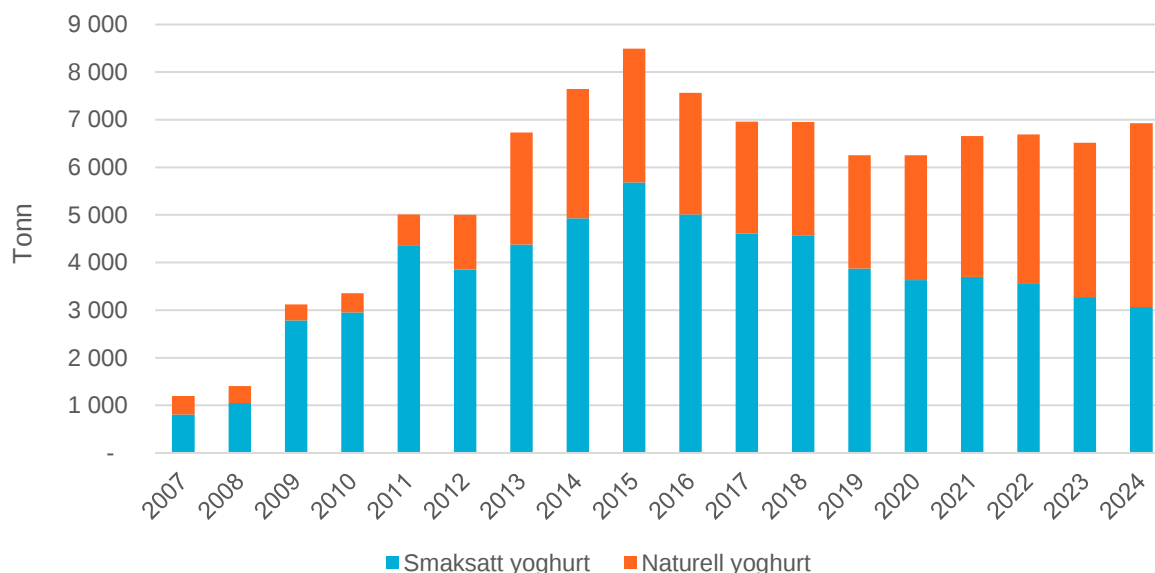

Figur 14 Andel importverdi av meieriprodukt på tolltariffens kapittel 4 og 22 (import under UB-ordningen er ikke inkludert i tallene), 2024. Prosent

Kilde: SSB

2.4.2 Importøkning av naturell yoghurt

Importen av yoghurt har gått ned siden toppåret 2015, men er nå igjen oppe på 2018-nivå. Dette skyldes en økning i importen av naturell yoghurt som mer enn veide opp for en fortsatt nedgang i importen av smaksatt yoghurt (RÅK-yoghurt). Se figur 15.

Figur 15 Import av yoghurt, 2007–2024. Tonn

Kilde: SSB

Importen av smaksatt yoghurt var på 3 066 tonn, og utgjorde sju prosent av den totale omsetningen av smaksatt yoghurt i 2024. Importen har gått ned med 46,1 prosent siden 2015, men verdien har økt med 45 prosent i samme periode.

Siden 2012 har vi importert mye naturell yoghurt. Økt etterspørsel etter yoghurt med høyere konsentrasjon av melk, såkalt gresk yoghurt, har bidratt til dette.

Omsetningen av norskprodusert naturell yoghurt gikk opp med 1 339 tonn, til 9 830 tonn i 2024, tilsvarende 15,8 prosent. Importen var på 3 857 tonn, en oppgang på 616 tonn, eller 19 prosent.

Vi kan ikke skille vanlig naturell yoghurt fra melkeintensiv yoghurt i importstatistikken, fordi begge typer importeres på det samme varenummeret. Det er derfor vanskelig å si noe presist om importutviklingen for melkeintensiv yoghurt.

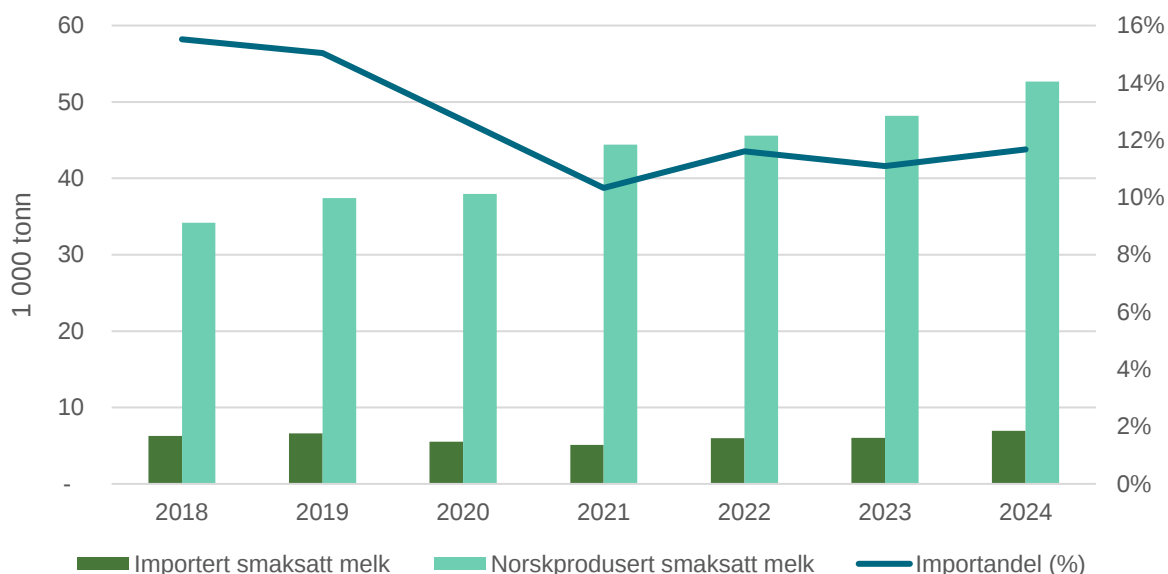
2.4.3 Økt forbruk og import av smaksatt søtmeik

Produksjonen av smaksatt søtmeik er en viktig avtaker av norsk melk. I 2024 økte bruken av melk til produksjon av smaksatt søtmeik med 6,5 prosent. Ifølge Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter ble det omsatt 52,7 mill. liter norsk smaksatt søtmeik i 2024, en økning på 9,3 prosent fra 2023.

Det ble importert 6 961 tonn smaksatt søt melk i 2024. Det er en økning på 16 prosent fra 2023. Importen består av blant annet sjokolademelk, proteindrikker, ernæringsdrikker og annen smaksatt melk.

Den totale omsetningen, inkludert import, av smaksatt søtmeik var på 59,6 mill. liter i 2024. Det er en vekst i totalmarkedet for søtmeik med smak på 10,1 prosent fra i fjor (Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter, melk.no, 2025).

Figur 16 viser at importen har vært økende de siste fire årene, samtidig som det har vært en jevn økning i norsk produksjon. Fra 2018 til 2021 var importandelen avtagende, men fra 2021 har importandelen holdt seg stabil på mellom 10-12 prosent. Importandelen var på 11,7 prosent i 2024.

Figur 16 Importert og norskprodusert smaksatt søt melk solgt i Norge, 2018–2024. 1000 tonn

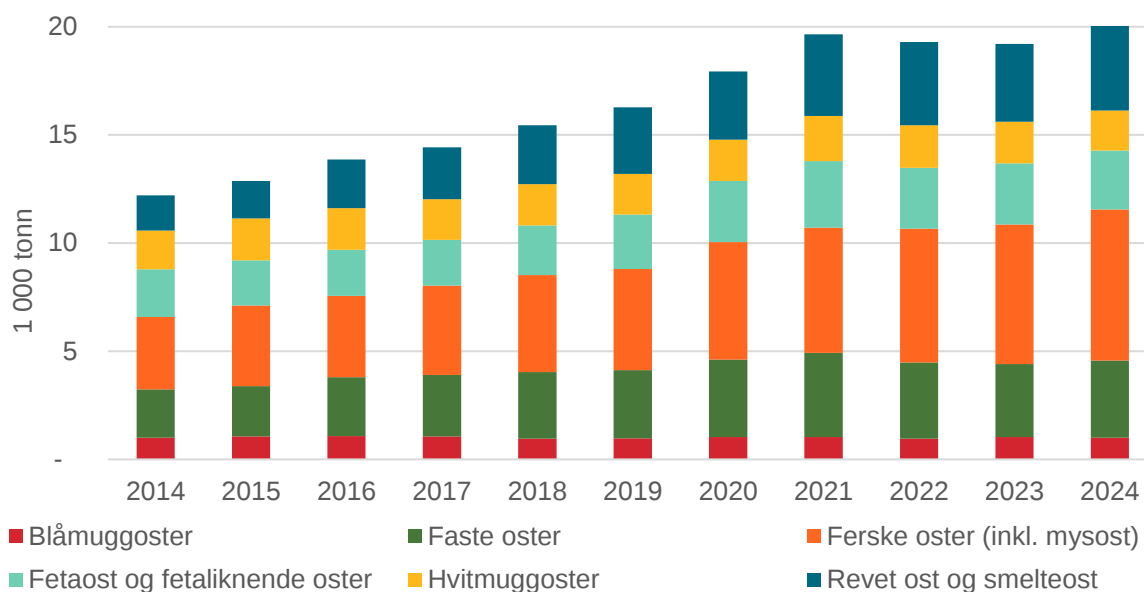
Kilde: Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter, melk.no, (2025), SSB

2.4.4 Økt forbruk og import av ost

Ost er det meieriproduktet vi importerer mest av til Norge, målt i både mengde og verdi. Etter to år med redusert import har importen igjen økt, til sitt høyeste nivå så langt.

I 2024 ble det importert 20 041 tonn ost til en verdi av 1 756 mill. kroner. Det var 831 tonn mer enn i 2023, og verdien økte med 84 mill. kroner. Dersom en ser bort ifra import under «utenlands bearbeiding», var rundt halvparten av osteimporten i 2024 innenfor tollkvoter.

Figur 17 viser utviklingen av osteimporten siden 2014.

Figur 17 Import av ost fordelt på ostetyper, 2012–2024. 1000 tonn

Import under «utenlands bearbeiding» (UB) er også inkludert, slik at bruk av UB anonymiseres. Importen av ost under UB utgjorde i 2024 totalt sett 2 408 tonn.

Kilde: SSB

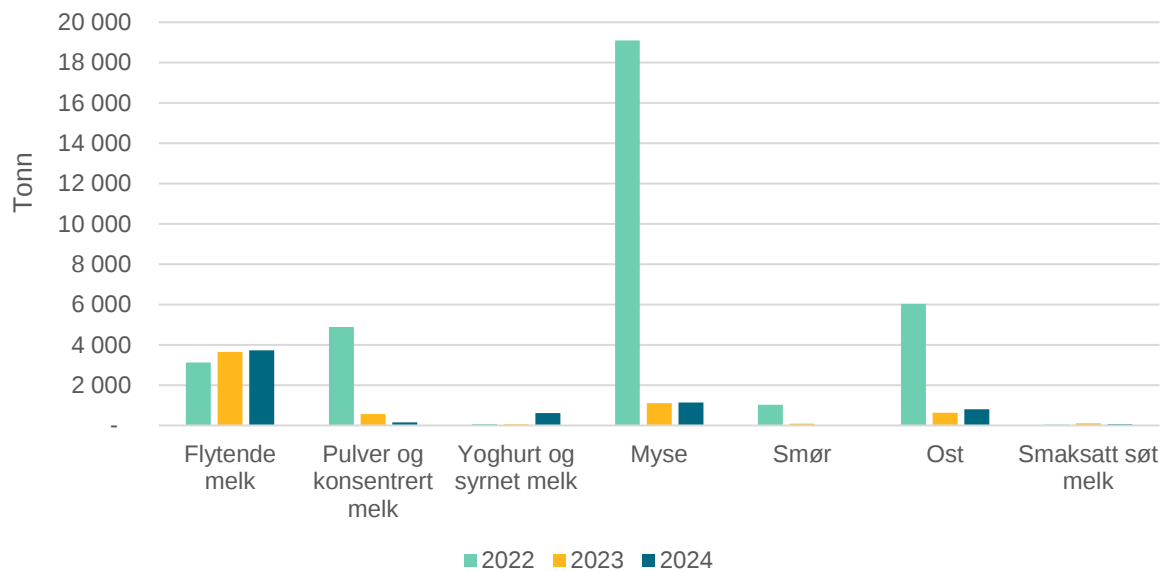
Importen økte for både blåmuggoster, ferske oster og fetaost, men gikk ned for revet ost og smelteost, faste oster og hvitmuggoster.

Ferske oster hadde størst andel av importmengden, med 35 prosent. Revet ost og smelteost hadde en andel på 20 prosent. Fersk ost økte mest i mengde, mens importen av fetaost og fetaliknende oster gikk mest ned.

Det totale forbruket av ost gikk, ifølge OFM opp med 5,5 prosent i 2024. Mens forbruket av norsk ost gikk opp med over 5000 tonn økte importen med rundt 830 tonn. En svakere norsk krone har styrket konkurransekraften til norsk ost.

2.5 Eksport av meieriprodukter

På tross av en liten oppgang på 7 prosent viser Figur 18 at norsk eksport av meieriprodukter fortsatt er på et lavt nivå etter den kraftige nedgangen fra 2022 til 2023. Den kraftige nedgangen hang blant annet sammen med økt omsetning av ost nasjonalt og at Tines ysteri i Irland har tatt over for eksporten av norsk ost. Eksportverdien gikk opp fra 120 mill. kroner til 129 mill. kroner.

Figur 18 Eksportmengde av meieriprodukt på tolltariffens kapitler 4, 22 og 35, 2022–2024. Tonn

Kilde: SSB

Eksport av ost gikk litt opp, med 174 tonn til en verdi av 6,9 mill. kroner. Det samme gjorde eksporten av yoghurt og syrnet melk, opp med 550 tonn, til en verdi av rundt 9 mill. kroner. Eksporten av pulver og konsentrert melk gikk ned med 412 tonn, en verdireduksjon på rundt 6 mill. kroner. Dette henger sammen med at det har vært underskudd av melk i det norske markedet. Eksporten av smør gikk også ned, med 84 tonn til en verdi av 4,8 mill. kroner.

Flytende melk var det meieriproduktet som hadde størst eksportverdi i 2024, med 40,8 prosent. En del av eksporten av meieriprodukter går til utlandet under ordningen for utenlands bearbeiding, og ikke som ordinær eksport, men er ikke trukket fra i figur 14. Dette gjelder spesielt flytende melk. Ost hadde nest størst eksportverdi med 34,9 prosent.

3 Kjøtt og egg

Den totale norske kjøttproduksjonen av storfe, svin, kylling, sau og lam gikk ned med 1,3 prosent i 2024. Produksjonen falt for alle kjøttslagene med unntak av kylling.

Den største nedgangen var for storfe, hvor produksjonen falt med nesten 5 prosent fra 2023, og endte på 86 000 tonn. Også produksjonen av svin gikk ned, med 2,3 prosent til 128 700 tonn, og det ble produsert 3,5 prosent mindre sau og lam.

Kyllingproduksjonen fortsatte sin oppadgående trend i 2024. Det ble produsert nesten 110 800 tonn kylling, en økning på 3,4 prosent sammenlignet med året før.

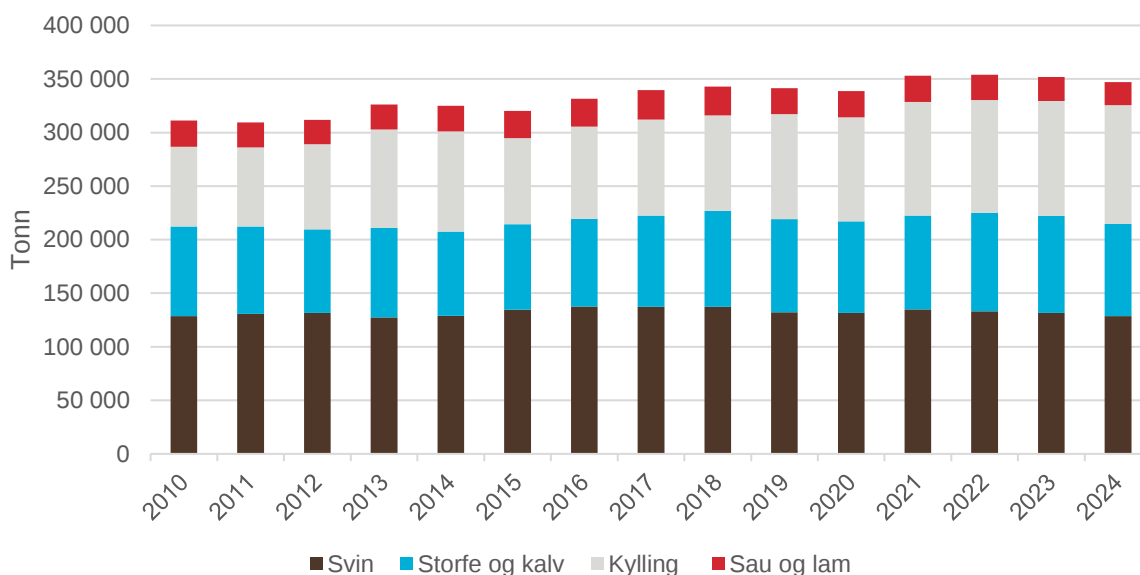
Produksjonen av reinkjøtt falt med 15,7 prosent i 2024 sammenlignet med året før, og den samlede produksjonen endte på 1 301 tonn.

I 2024 var det underdekning av norske egg og rekordhøy import. Produksjonen gikk tilbake med 3 prosent til 63 176 tonn. Tollavgiftsatsen ble satt ned for å legge til rette for import.

3.1 Kjøttmarkedet

3.1.1 Liten nedgang i kjøttproduksjonen

Den totale produksjonen av de fire største kjøttslagene falt marginalt i både 2023 og 2024. Nedgangen i 2024 endte på 1,3 prosent. Fallet er primært drevet av en nedgang i slaktemengdene av storfe og svin, hvor produksjonen til sammen falt med om lag 7 500 tonn. Kyllingproduksjonen fortsetter å øke, slik den har gjort i lang tid. Utviklingen i de totale slaktemengdene siden 2010 vises i figur 19.

Figur 19 Norsk produksjon av kjøtt fra svin, storfe, kylling og sau/lam, 2010–2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Siden 2010 har den totale produksjonen av kylling, gris, storfe og sau/lam økt med 36 000 tonn, tilsvarende 11,6 prosent. I perioden er veksten nesten utelukkende drevet av en kraftig økning i kyllingproduksjonen, som har gått opp med nesten 50 prosent. Produksjonen av svin er i dag på samme nivå som i 2010, mens storfeproduksjonen ligger 3 prosent høyere. Produksjonen av sau og lam har på sin side falt med 11,6 prosent.

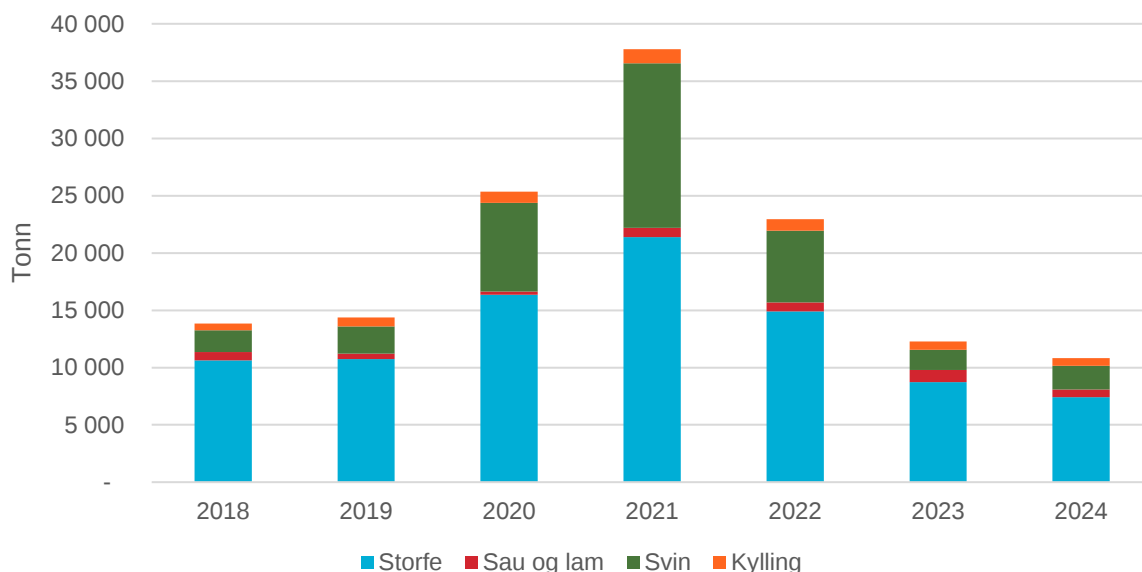
I 2024 økte kyllingproduksjonen med 3 600 tonn, en økning på 3,4 prosent fra året før. Kyllingmarkedet har i lang tid økt mye både nasjonalt og internasjonalt. Storfekjøttproduksjonen falt på sin side med 4,9 prosent etter en nedgang på nesten 4 500 tonn fra året før, mens svinekjøttproduksjonen falt med 3 000 tonn.

De siste årenes trend med stadig nedadgående produksjon av sau og lam fortsatte i 2024. Produksjonen falt med 770 tonn, som tilsvarer en nedgang på 3,5 prosent fra 2023.

3.1.2 Kjøttimporten lavere enn før pandemien

Den totale importen av de fire største kjøttslagene, storfe, svin, kylling og sau/lam, gikk ned med 12 prosent i 2024.

Figur 20 viser importen av kjøtt fra og med 2018.

Figur 20 Import av storfe, svin, kylling og sau/lam, 2018–2024. Tonn

Figuren viser import under relevante varenumre på kapittel 2 i tolltariffen

Kilde: SSB

Figuren viser at importen har falt betydelig siden de spesielt høye nivåene under pandemien. Som følge av blant annet reiserestriksjoner førte pandemien til at det nasjonale forbruket av spesielt storfe og svin økte mye. Samtidig ble grensehandelen kraftig redusert. Dette førte til høyere import enn vanlig i perioden 2020 til 2022. Sammenlignet med toppåret i 2021, var kjøttimporten i 2024 over 70 prosent lavere.

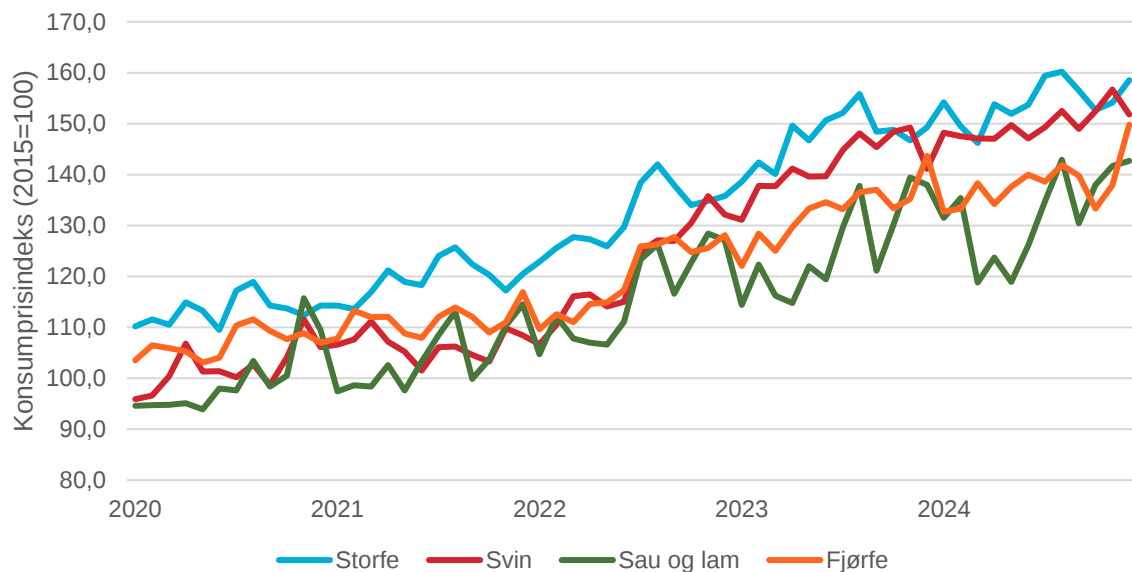
Importen av storfe utgjør vanligvis rundt 70 prosent av totalimporten av de store kjøttslagene. I 2024 ble det importert 15 prosent mindre storfekjøtt enn året før, noe som dermed er den viktigste årsaken til at totalimporten falt. Importen av sau/lam og kylling falt også med henholdsvis 37 prosent og 7 prosent i 2024, men disse kjøttslagene utgjør samtidig en liten del av totalen. Det var kun importen av svin som økte i 2024, etter at det ble importert nesten 300 tonn mer enn året før, tilsvarende en økning på 16 prosent.

3.1.3 Avtakende prisvekst på kjøtt

I flere år har prisveksten på matvarer og kjøtt vært spesielt høy. Prisene økte også i 2024, men den sterke prisveksten avtok. Mens 12-månedersveksten i konsumprisen for matvarer var 9,1 prosent i desember 2023, var den 3,9 prosent i desember 2024.

Veksten i konsumprisindeksen for kjøtt avtok også. 12-månedersendringen i desember 2024 var 4,8 prosent, mot 7,5 prosent året før.

Figur 21 viser utviklingen i konsumprisindekser for de fire største kjøttslagene.

Figur 21 SSBs konsumprisindeks for ulike kjøttslag, 2020–2024. 2015=100

Kilde: SSB

Blant kjøttslagene var prisveksten i 2024 høyest for storfe og svin, med en økning i konsumprisene på henholdsvis 6,2 og 7,6 prosent. Dette skjedde til tross for at planlagt gjennomsnittlig engrospris for begge kjøttslagene ble holdt uendret gjennom året. Prisøkningen skyldes med andre ord andre årsaker enn økte råvarepriser, slik som var tilfelle når prisene steg mye i 2022. Den gang var det hovedsakelig den kraftige økningen i energipriser som drev opp produsentenes kostnader, noe som igjen førte til høyere engrospriser på kjøtt.

For sau og lam var veksten i 2024 på 3,4 prosent, mens den for fjørfe endte på 4,2 prosent. Det var dermed kun prisene på sau og lam hvor konsumprisveksten i prosent ikke var større enn prisveksten på matvarer generelt.

3.1.4 Markedsutvikling kjøtt

Kjøttmarkedet bærer fortsatt preg av de store svingningene som pandemien medførte. Under pandemien var det en klar oppfatning fra markedsregulator om at den økte etterspørselen ville være midlertidig, og derfor ikke burde møtes med økt produksjonskapasitet. Dette kunne raskt føre til overproduksjon når situasjonen normaliserte seg. Til tross for bevisstheten rundt dette, ble det store overskudd av storfe og svin etter pandemien, mye på grunn av normaliseringene etter pandemien og høy kostnadsvekst i hele verdikjeden og samfunnet. Beregnet reelt kjøttforbruk falt ifølge Animalia med 5 prosent i 2023. Overskuddssituasjonen førte til høye lagre av storfe og svin, noe som preget markedet i hele 2024, og resulterte i aktiv nedregulering av produksjonen.

Situasjonen vil trolig prege det nasjonale kjøttmarkedet en stund til. De foreløpige prognosene fra markedsregulator Nortura legger opp til at lagrene på svin og storfe vil bygges ytterligere ned i 2025. Svin prognoseres å komme i relativt god balanse i løpet av 1. halvdel av 2025, med mulighet for økte slaktevekter rundt påske. Storfemarkedet trenger trolig noe mer tid på å komme i balanse, og det vil kreve aktive tiltak fremover. Det økte melkebehovet har i første omgang hjulpet på balansen gjennom en reduksjon i tilførsler av melkeku. Disse kyrne vil med tiden måtte slaktes, samtidig som den økte melkeproduksjon også gir økt tilførsel av kalver den kommende tiden.

Produksjonen av sau og lam har vært fallende i mange år. I dette markedet er det et økende problem at det produseres en stadig høyere andel sau i forhold til lam. Det er lite interesse for kjøtt av sau, noe som fører til lageroppbygging. Bransjen jobber aktivt med å snu trenden slik at andelen lammekjøtt fra produksjonen kan øke fremover.

Kyllingproduksjonen fortsetter på sin side den sterke veksten. Prognoser for de kommende årene tyder på at denne utviklingen vil fortsette. Kostholdsråd og økt bevissthet rundt klimapåvirkning trekker i retning av at fjørefekjøtt kan ta en stadig større andel av proteininntaket i vestlige land. Samtidig er kjøttet rimelig sammenlignet med andre kjøttslag.

3.2 Storfe

3.2.1 Stor nedgang i storfeproduksjonen

Etter at storfeproduksjonen nådde et rekordhøyt nivå i 2022, har den falt betydelig i 2023 og 2024. I 2023 falt produksjonen nesten 2 prosent, før den falt ytterligere 5 prosent i 2024. Det ble produsert rett i overkant av 86 000 tonn storfe og kalv.

Tabell 7 Produksjon og handel av storfekjøtt, 2010 og 2022–2024. Tonn

	2015	2022	2023	2024	Endring siste år
Norsk produksjon*	83 507	92 099	90 568	86 089	-4,9 %
+ Import	22 366	14 890	8 721	7 426	-14,8 %
- Eksport	255	929	972	1 303	34,0 %
=Totalt tilført	105 618	106 060	98 317	92 212	-6,2 %
Norskprodusert andel**	79 %	86 %	91 %	92 %	

Kilde: Landbruksdirektoratet

Handelstallene omfatter alt spiselig kjøtt og slakteavfall av storfe under tolltariffens kapittel 2 (kjøttvarer samt saltet/tørket røkt kjøtt) unntatt lever. I tillegg blir det importert bearbejdede kjøttvarer av storfe under tolltariffens kapittel 16, pos. 16.01–02 (ikke inkludert i tabellen). *Tall for norsk produksjon er hentet fra leveransestatistikken, jf. innmeldt slakt til Landbruksdirektoratet. Produksjonstallene inkluderer slakt som går i retur til produsent for privat forbruk eller omsetning utenfor engrosleddet. **I beregningen av andelen norskprodusert storfekjøtt er norsk produksjon justert for eksport og satt i forhold til de totale tilførselene.

Produksjonsnedgangen er en ønsket utvikling, og resultat av både bevisst reduksjon i produksjon og et høyt behov for melk. Etter at melkekvotene ble redusert i 2022, ble det slaktet uvanlig mye ku, noe som ga økt kjøttproduksjon og en redusert storfebestand. I 2023 og 2024 var det derimot mangel på melk, og melkeprodusentenes tilpasning førte til at færre melkekuer ble sendt til slakt. I 2023 ble det slaktet 9 000 færre kyr enn året før, og i 2024 ble det slaktet ytterligere 8 500 kyr færre enn i 2023. Totalt ble det slaktet 13 700 færre storfe i 2024, ettersom det også ble slaktet færre kviger og okser enn året før. Noe av nedgangen skyldes trolig at det ble slaktet flere dyr i 2023 enn det bestanden skulle tilsi, blant annet på grunn av fôrmangel etter tørkesommeren.

Samtidig som antallet slakt falt betydelig i 2024, har også lavere slaktevekter bidratt til redusert produksjon. Gjennomsnittlig slaktevekt på ung okse, som er den største kategorien, gikk ned med nesten 5 kilo. Årsaken til nedgangen er at Nortura har satt ned prisene på de høyeste slaktevektene. Samtidig har produsentråd for storfe oppfordret produsenter til å levere lettere slakt, slik at markedet raskere kan komme i balanse.

På telledato 1. oktober 2024 lå bestanden av storfe på 855 500 dyr, 2 prosent mindre enn i 2023. Bestanden av melkekyr har økt med 2 prosent, mens ammekyr har falt med like mye i prosent. For gruppen øvrig storfe, som består av okse, ung okse, kvige og kalv, har bestanden falt med 4 prosent.

Engrossalget av storfe har etter flere år med relativt kraftig nedgang nå stabilisert seg. I 2023 falt salget med over 5 prosent, mens det falt med om lag 1 prosent i 2024. Markedsregulator Nortura satt ned engrosprisen med 4 kroner per kilo i slutten av 2023 for å stimulere til økt salg. Det nye prisnivået ble videreført gjennom hele 2024.

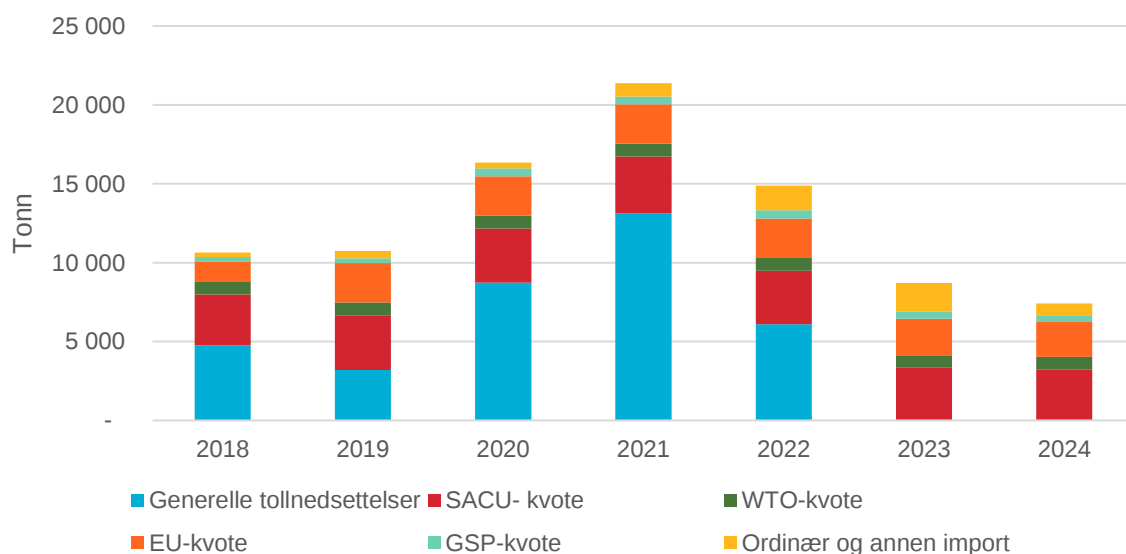
Fratrukket eksport og medregnet import ble det tilført 92 200 tonn storfekjøtt til det norske markedet i 2024, om lag 5 000 tonn mindre enn året før, og hele 13 850 tonn mindre enn i 2022. Dette må ses i sammenheng med at det var et høyt reguleringslager ved inngangen til 2024, på nesten 7 400 tonn. Lageret ble redusert til noe over 5 000 tonn innen utgangen av året. Det var et frysefradrag på 17 prosent for kjøp av kjøtt fra reguleringslager gjennom hele året.

Markedsregulator Nortura prognoserer at produksjonen vil falle ytterligere i 2025. Dersom salget blir om lag uendret, vil det gi en underdekning på rundt 4 700 tonn i 2025. Dette vil bidra til at reguleringslageret bygges ytterligere ned i løpet av det kommende året.

3.2.2 Lavere import av storfekjøtt

Det ble importert 7 426 tonn storfekjøtt i 2024, en nedgang på 15 prosent fra året før. Under pandemien økte salget av storfekjøtt kraftig, blant annet som følge av mindre reising og grensehandel. Dette førte til en økning i importen. I 2023 og 2024 falt importen kraftig igjen ettersom samfunnet normaliserte seg. Importnivået de siste to årene har vært enda lavere enn i årene før pandemien.

Figur 22 viser importen innenfor importkvoter, tollavgiftsnedsettelse og annen import de siste årene. Storfeimporten er i all hovedsak ikke-bearbeidede kjøtttråvarer som kommer inn under tolltariffens posisjon 02.01 og 02.02.

Figur 22 Import av storfekjøtt fordelt på ulike kvoter og importordninger, 2018–2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet, SSB

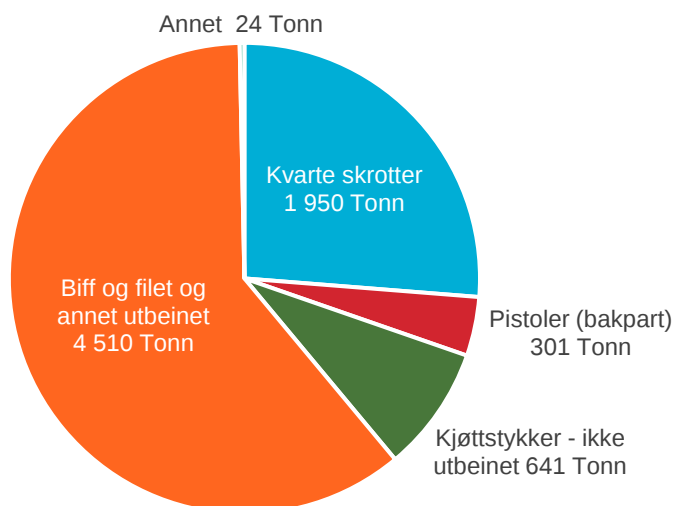
Det ble importert 2 250 tonn under EU-kvoten på 2 500 tonn. Kvoteutnyttelsen ble dermed 90 prosent.

WTO-kvoten gir adgang til import tilsvarende 1 084 tonn storfekjøtt med bein per år. Importen under kvoten var på 797 tonn storfekjøtt i 2024. Oppjustert til kjøtt med bein tilsvarte dette 97,7 prosent utnyttelse av kvoten.

Fra Botswana, Namibia og Eswatini ble det importert rundt 3 225 tonn beinfritt storfekjøtt tollfritt i 2024, noe lavere enn året før. Eswatini har et tak på tollfri eksportkvantum av storfekjøtt til Norge på 500 tonn. Botswana og Namibia har et tak på tollfri eksport på 2 700 tonn per år, i tillegg til en tollfri kvote på 500 tonn.

Det ble også importert rundt 392 tonn under GSP-kvoten, som gir tilgang til å importere 500 tonn biff og filet til en tollsats på 107,11 kroner per kilo. Størstedelen av denne importen i 2024 kom fra Argentina.

Figur 23 viser importen av storfekjøtt i 2024, fordelt på kategorier. Disse inkluderer både fersk og fryst vare.

Figur 23 Fordeling av import av storfekjøtt under kap. 2 i tolltariffen, 2024. Tonn

Kilde: SSB

Som figuren viser, utgjorde import av biff og filet godt over halvparten av importen i 2024. Denne importen er relativt stabil, ettersom det kommer inn på kvoter, blant annet fra Sør-Amerika og Afrika. Importen av kvarte skrotter og pistoler utgjorde den nest største andelen, og kommer som hovedregel fra EU, også på kvote. Det er spesielt på disse varene importen har falt kraftig siden pandemiårene, ettersom disse ofte benyttes til å supplere markedet ved underskudd. De siste to årene har det ikke vært tollavgiftsnedsettelse på storfekjøtt, noe som har ført til en nedgang i import på denne type varer.

3.2.3 Uendrede engrospriser på storfe

Markedsregulator Nortura fastsetter planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) for ett halvår av gangen.

PGE for storfe har i hele 2024 blitt holdt på samme nivå siden den ble satt ned høsten 2023, til 74,30 kroner per kilo. Det akkumulerte prisuttaket 2. halvår 2024 endte på 74,27 kroner, 3 øre under PGE.

3.3 Svin

3.3.1 Fortsatt overskudd av svinekjøtt

Etter flere år med underskudd i svinekjøttmarkedet, snudde dette i 2023 til å bli et overskudd, noe som fortsatte inn i 2024. Det ble i 2024 produsert 128 700 tonn svinekjøtt, en nedgang på 2,3 prosent fra året før. Tabell 8 viser utviklingen i produksjon av svinekjøtt.

Tabell 8 Produksjon og handel av svinekjøtt, 2010 og 2022–2024. Tonn

	2015	2022	2023	2024	Endring siste år
Norsk produksjon*	134 667	133 197	131 744	128 700	-2,3 %
+ Import	2 523	6 249	1 768	2 058	16,4 %
- Eksport	3 275	3 900	4 140	5 953	43,8 %
=Totalt tilført	133 914	135 547	129 372	124 804	-3,5 %
Norskprodusert andel**	98 %	95 %	99 %	98 %	

Kilde: Landbruksdirektoratet, SSB

Handelstallene omfatter alt spiselig kjøtt og slakteavfall av svin under tolltariffens kapittel 2 (kjettråvarer samt saltet/tørket røkt kjøtt) unntatt lever og spekk. I tillegg blir det importert bearbeidede kjøttvarer av svin under tolltariffens kapittel 16, pos. 16.01-02 (ikke inkludert i tabellen). *Tall for norsk produksjon er hentet fra leveransestatistikken, jf. Innmeldt slakt til Landbruksdirektoratet. Produksjonstallene inkluderer slakt som går i retur til produsent for privat forbruk eller omsetning utenfor engrosleddet. **I beregningene av andelen norskprodusert svinekjøtt er norsk produksjon justert for eksport og satt i forhold til de totale tilførslene

Det ble slaktet noe færre griser i 2024 enn året før, og det var også en nedgang i slaktevektene. Den reduserte produksjonen og de lavere slaktevektene var noen tiltak som ble gjennomført for å oppnå markedsbalanse, grunnet overskuddet i svinekjøttmarkedet.

Tallene til markedsregulator Nortura viser at salget av svinekjøtt økte med 1,8 prosent i 2024 (Totalmarked kjøtt og egg, 2025). Salget økte mest i 2. kvartal, som var samme periode som Omsetningsrådet ga Nortura anledning til å øke frysefradraget for gris solgt fra reguleringslageret.

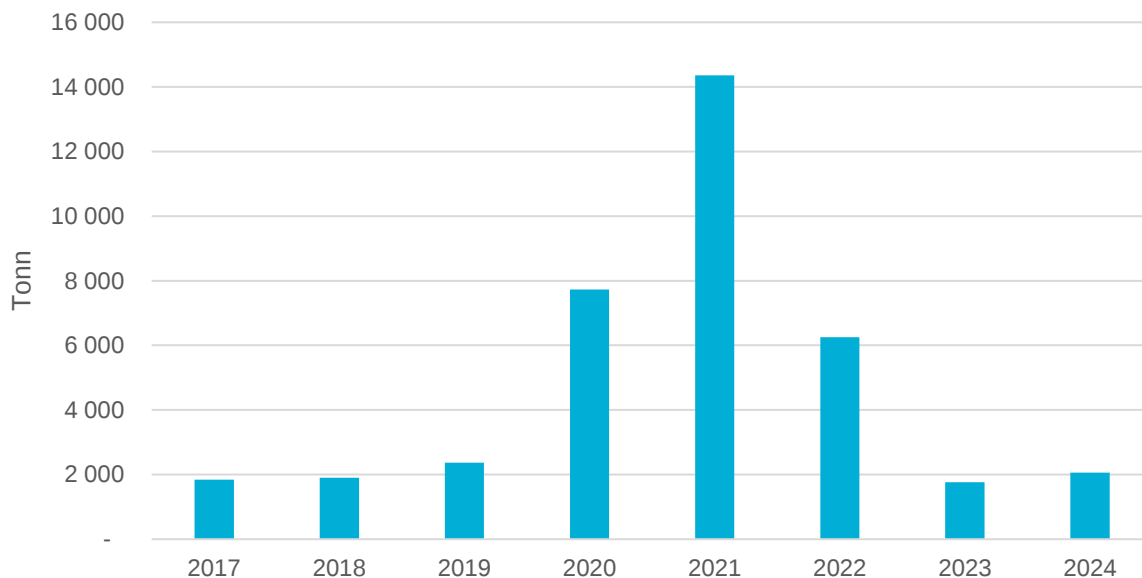
I første halvår lå planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) på 44,90 kroner, en liten nedgang fra første halvår i 2023 da prisen var 45,00 kroner. Prisen ble holdt uendret i andre halvår, og holdt seg dermed stabil i 2024. Sammenlignet med 2022, var dette en økning på rett under 17 prosent.

Det ble for andre år på rad et overskudd av svinekjøtt i markedet. Mens produksjonen har gått ned de siste tre årene, har det ikke vært nok til å veie opp for det reduserte salget i 2022 og 2023, noe som har ført til en betydelig mengde vare på reguleringslager. Det lå 3 643 tonn svinekjøtt på lager i starten av 2024, en kraftig økning fra januar 2023 da det kun lå 231 tonn på lager. For å få avsetning på frysevarene, innvilget Omsetningsrådet en økning av frysefradrag på inntil 50 prosent, i perioden fra uke 22 til uke 33. Ved utgangen av 2024 lå det 1 645 tonn svinekjøtt på reguleringslager.

Nortura forventer en liten økning i salget i 2025. De forventer at det blir en nedgang i tilførslene av griser, men at kvantum forblir om lag uendret grunnet en forventet økning i slaktegrisvektene etter påske. De anslår et underskudd på rundt 1 800 tonn for hele 2025 (Totalmarked kjøtt og egg, 2025).

3.3.2 Marginal økning i importen av svinekjøtt

Importen av svinekjøtt økte med rundt 16 prosent i 2024, og endte på 2 058 tonn. Dette tilsvarte en økning på 290 tonn fra 2023. Dette var betydelig lavere enn i 2020–2022, men omtrent på samme nivå som før pandemien. Figur 24 viser importen av svinekjøtt de siste åtte årene.

Figur 24 Import av svinekjøtt, under tolltariffens kap. 2, 2017–2024. Tonn

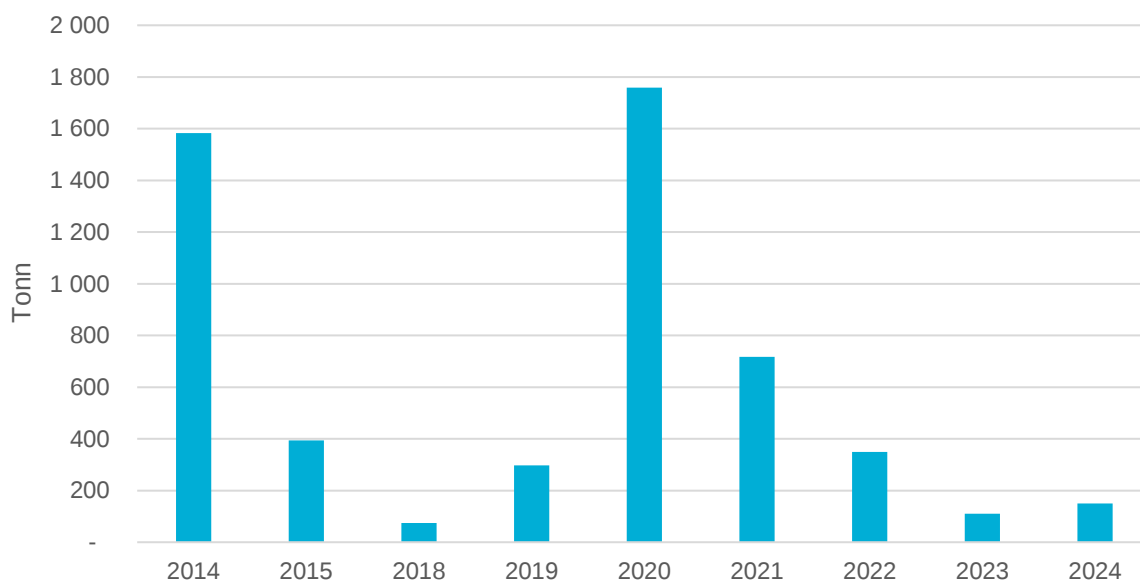
Kilde: SSB

Hele og halve slakt av svin er en vare som får generell nedsatt tollavgiftssats når det er markedsunderskudd. Dette var tilfelle i pandemiårene, hvor importen følgelig var relativt høy. De to siste årene har det ikke vært tollnedsettelse for svin, og importen har igjen stabilisert seg på nivå med årene før pandemien.

Varer under tolltariffens posisjon 02.03, ubearbeidet svinekjøtt, utgjorde en fjerdedel av all importen av svinekjøtt i 2024. Av dette ble omtrent 330 tonn importert innenfor den tollfrie EU-kvoten for hele/halve slakt. Dette var nær en dobling fra 2023, og tilsvarte en kvoteutnyttelse på 55 prosent. Det meste av denne importen kom fra Finland.

Kvoteutnyttelsen for WTO-kvoten på 1 381 tonn var på kun 0,7 prosent, eller litt over 9 tonn. Denne importen kom hovedsakelig fra Tyskland og Spania. Til sammenligning ble det importert rett over 5 tonn svinekjøtt under denne kvoten i 2023.

Figur 25 viser importen av sideflesk med bein tilbake til 2014. Det ble importert 150 tonn sideflesk med bein (bein) i 2024, som var en økning på 37 prosent fra året før.

Figur 25 Import av sideflask med bein, varenummer 02.03.1904, 2014–2024. Tonn

Kilde: SSB

Etter artikkel 19-avtalen med EU om handel med landbruksvarer, ble det fra oktober 2018 innført en egen kvote for import av svineribbe. Denne kvoten er på 300 tonn, og det er kun mulig å bruke kvoten til import i desember, med en tollavgiftssats på 15 kroner per kilo, mot 64,96 kroner per kilo i ordinær toll. Kvoteutnyttelsen endte på 50 prosent i 2024, som er en økning fra året før, men betydelig lavere enn tidligere år der kvoten har blitt fullt utnyttet. I forbindelse med frihandelsavtalen med Storbritannia ble det gitt en kvote for import av ribbe i desember på 50 tonn. Det ble ikke importert noe under denne kvoten i 2024.

Den største delen av importen, rundt 74 prosent, er saltet og speket svinekjøtt under tolltariffens posisjon 02.10. Dette tilsvarer nærmere 1 517 tonn. Av dette ble 574 tonn, omregnet til kjøtt med bein, importert innenfor skinkeknoten fra EU, som er på totalt 600 tonn. Av den totale importen under posisjon 02.10 ble rundt 116 tonn saltet/spekt svinekjøtt importert til ordinær toll. Dette er en kraftig nedgang fra året før, da tilsvarende import lå på omtrent 256 tonn. Landbruksdirektoratet anslår at omtrent 816 tonn av den samlede svinekjøttimporten var gjeninnførsel etter utenlands bearbeiding (UB-ordningen).

Eksporten av svinekjøtt økte med 30 prosent i 2024, og det ble totalt eksportert 5 953 tonn. Av dette var 2 057 tonn råvarer av svinekjøtt som falt innunder tolltariffens posisjon 02.03, kjøtt av svin, fersk, kjølt eller fryst. 3 758 tonn av eksporten var spiselig slakteavfall, hvorav størstedelen av eksporten av fersk og fryst vare gikk til Sverige. Størstedelen av fryst spiselig slakteavfall ble eksportert til Kongo. Slik eksport kan blant annet være svinelabber, -ører, -mage, -tunge og -nyrer.

Av den totale svineeksporten (sett bort fra lever og spekk) var omtrent 2 100 tonn svinekjøtt som ble eksportert for å bearbeides i utlandet. Dette blir deretter gjeninnført til Norge som bearbeidede produkter, som for eksempel leverpostei, bacon eller pølser. Den største delen av dette ble sendt til Danmark i 2024, men også til Spania og Sverige.

3.3.3 Nedgang i engrosprisen for gris

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) for gris gikk ned i 2024. Markedsregulator Nortura senket PGE med 0,80 kroner per kilo til 44,90 per kilo i første halvår, og holdt prisen uendret i andre halvår.

Den akkumulerte gjennomsnittsprisen for første halvår endte på 44,85 kroner, som er 5 øre under PGE. I andre halvår, derimot, endte den 24 øre under PGE.

3.4 Sau og lam

3.4.1 Marginal nedgang i produksjonen av sau og lam

Landbruksdirektoratets tall viser at det ble produsert rundt 21 600 tonn sau- og lammekjøtt i 2024. Dette var en nedgang på 3,5 prosent fra året før. Importen gikk også ned, mens eksporten økte betydelig i forhold året før. Norge har vært selvforsynt med sau- og lammekjøtt siden 2015, og andel norsk vare utgjorde 97 prosent av den totale tilførselen av småfekjøtt i 2024. Det har de siste årene vært tilnærmet balanse i markedet for sau og lam, og dette var også tilfellet i 2024.

Tabell 9 Produksjon og handel av sau- og lammekjøtt, 2015 og 2022–2024. Tonn

	2015	2022	2023	2024	Endring siste år
Norsk produksjon*	25 561	23 480	22 371	21 596	-3,5 %
+ Import	1 605	808	1 064	667	-37,3 %
- Eksport	14	41	61	205	236,6 %
=Totalt tilført	27 152	24 247	23 374	22 058	-5,7 %
Norskprodusert andel**	94 %	97 %	96 %	97 %	

Kilde: Landbruksdirektoratet, SSB

Handelstallene omfatter alt spiselig kjøtt og slakteavfall av sau/lam under tolltariffens kapittel 2 (køtttråvarer samt saltet/tørket røkt kjøtt) unntatt lever. I tillegg blir det importert bearbejdede kjøttvarer av sau/lam under tolltariffens kapittel 16, pos. 16.01-02 (ikke inkludert i tabellen). *Tall for norsk produksjon er hentet fra leveransestatistikken, jf. Innmeldt slakt til Landbruksdirektoratet. Produksjonstallene inkluderer slakt som går i retur til produsent for privat forbruk eller omsetning utenfor engrosleddet. **I beregningen av andelen norskprodusert sau- og lammekjøtt er norsk produksjon justert for eksport og satt i forhold til de totale tilførslene.

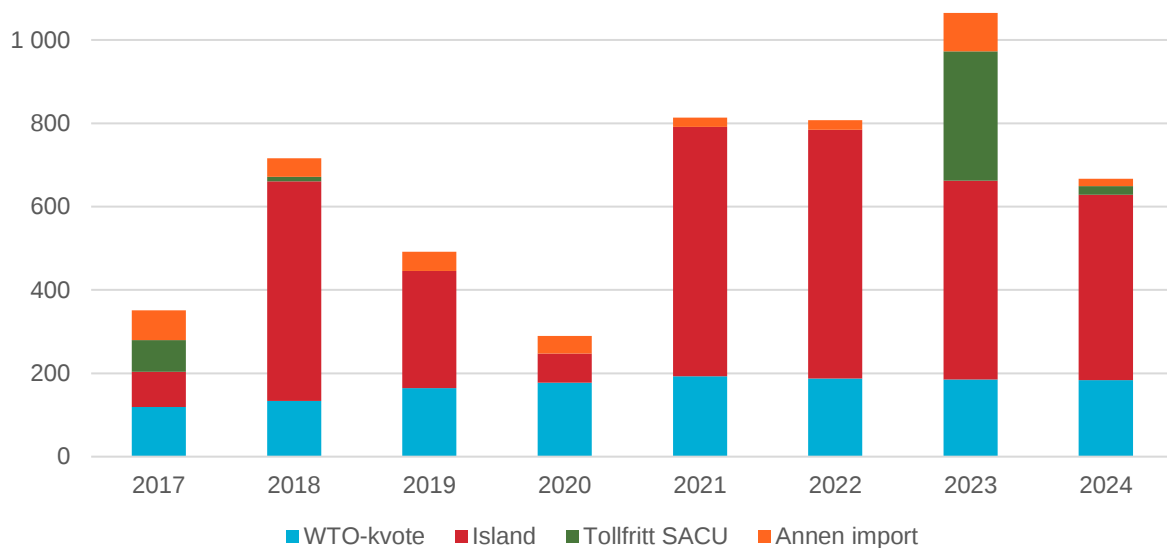
Året startet med 457 tonn småfekjøtt på reguleringslager, hvorav litt over to tredjedeler av dette var sauekjøtt, og resten lam. Mens alt lammekjøtt ble tatt ut av lageret i løpet av de fire første ukene, økte gradvis mengden sauekjøtt i løpet av året. Ved utgangen av 2024 lå det 823 tonn vare på reguleringslager. Nedgangen i produksjonen ble større enn først ventet, og sank totalt 3,5 prosent. Norturas tall viser at engrossalget i 2024 gikk ned 3,4 og 12,9 prosent for henholdsvis lam og sau (Totalmarked kjøtt og egg, 2025).

Det ble slaktet 145 000 sau og 916 000 lam, med snittvekter på henholdsvis 30,7 og 18,7 kilo. Dette er nedgang i antall slakt på til sammen 3,1 prosent. Markedsregulator Nortura forventer i 2025 en nedgang i produksjonen av lammekjøtt på 1,1 prosent, og en økning for sau på 5,3 prosent. Engrossalget på sau vil også øke, mens de forventer at salget av lammekjøtt vil holde seg stabilt (Totalmarked kjøtt og egg, 2025).

3.4.2 Mindre import av sau- og lammekjøtt

Importen av sau og lam endte på 667 tonn i 2024, en nedgang på hele 37 prosent. Det aller meste av importen var fryst vare, og den største delen av dette var sauekjøtt. I tillegg ble det importert 313 kilo geitekjøtt.

Figur 26 viser importen av sau og lam fordelt på kvoter og generelle tollavgiftsnedsettelse, i perioden 2017 til 2024. Det har ikke blitt importert sau- og lammekjøtt innenfor generelle tollavgiftsnedsettelse siden 2015.

Figur 26 Import av sau- og lammekjøtt fordelt på ulike kvoter og importordninger, 2017–2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet, SSB

Det importeres hovedsakelig sau- og lammekjøtt gjennom internasjonale kvoterettigheter for import. Figuren viser importen under de såkalte WTO-, Island- og SACU-kvotene. I tillegg vises resterende import, som kan være import til ordinær tollavgiftssats eller mindre importkvoter tildelt etter søknad.

WTO-kvoten, som gir adgang til import tilsvarende 206 tonn kjøtt med bein, ble utnyttet 89 prosent i 2024. Det meste av denne importen kommer fra New Zealand. Herfra ble det importert totalt 148 tonn fryst vare. Innenfor SACU-kvoten kan det importeres 400 tonn tollfritt småfeskjøtt fra Namibia, Botswana og Eswatini. Det var en kraftig nedgang i denne importen i 2024, med en total import på 21 tonn, mot 310 tonn i 2023.

Den største kvoterettigheten er for import fra Island, på totalt 600 tonn. Mens kvoten ble nærmest fullt utnyttet i 2021 og 2022, har importen gått ned de to siste årene. I 2024 ble 74 prosent av kvoten utnyttet, tilsvarende rett under 445 tonn.

Eksporten har økt de siste årene, og endte i 2024 på 205 tonn. Dette var en økning på hele 237 prosent fra året 2023, og var nesten dobbelt så mye som den samlede eksporten mellom 2021 og 2023. Det aller meste gikk til Nederland, etterfulgt av Danmark, Italia, Litauen og Sverige. Omtrent 4 prosent av det eksporterte kvantumet i 2024 gikk gjennom ordningen for utenlands bearbeiding.

3.4.3 Økte priser på lam

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) for lam økte i 2024. PGE ble holdt uendret i første halvår på 83 kroner per kilo, mens den økte med 2 kroner til 85 kroner per kilo i andre halvår.

Den akkumulerte noteringsprisen endte 1 øre lavere enn PGE første halvår, på 82,99 kroner. For andre halvår 2024 endte den akkumulerte gjennomsnittsprisen på 84,64 kroner, 36 øre under PGE.

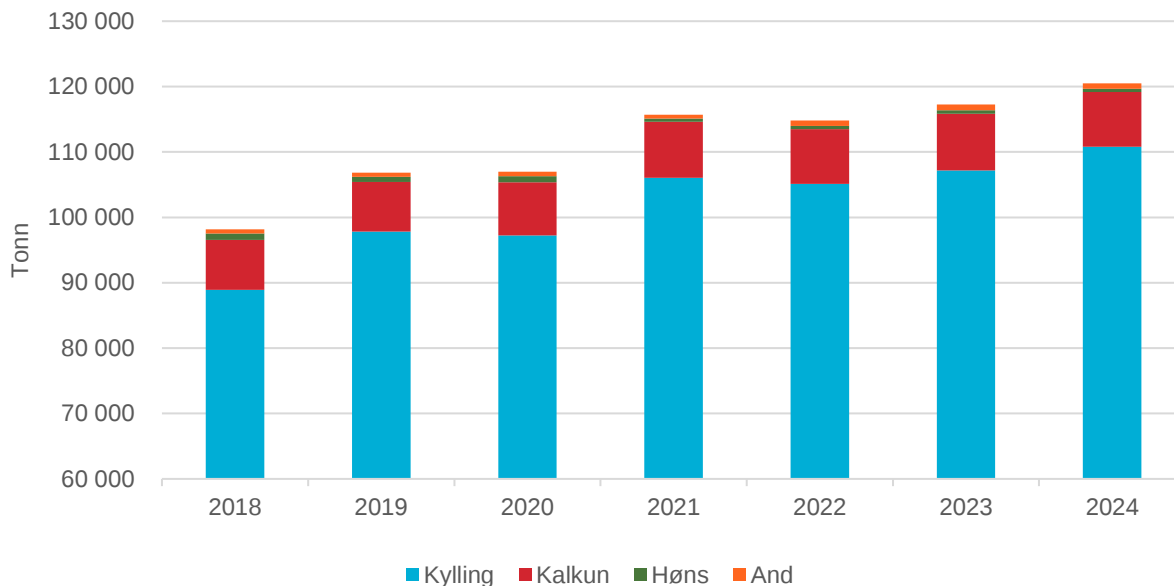
3.5 Fjørfe kjøtt

3.5.1 Produksjonen øker

Markedet for hvitt kjøtt er i stadig vekst. Det er et rimelig alternativ til mye annet kjøtt, og anses å være magert og sunt. Det ble produsert ca. 120 500 tonn fjørfe kjøtt i Norge i 2024, en økning på nærmere 3 prosent fra året før. Hoveddelen av dette var slaktekylling, som utgjorde 110 791 tonn i 2024, en vekst på

3,4 prosent fra året før. Videre ble det produsert 8 367 tonn kalkun, en tilbakegang på 4 prosent fra året før. Det ble også produsert mindre mengder høns og and.

Produksjonen av slaktekylling har relativt kort syklus og kan derfor respondere raskt på endringer i etterspørselen. Dette så man tydelig under pandemien da grensene var stengt og den innenlandske etterspørselen økte raskt.

Figur 27 Utvikling i slakteproduksjon av fjorfe, 2018–2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

3.5.2 Høy norskandel

Interessen for å importere fjorfe kjøtt er lav. Det skyldes at den norske produksjonen av kyllingkjøtt i stor grad dekker etterspørselen, og at fjorfesektoren i Norge har god dyrehelse. Internasjonalt sliter sektoren med både salmonella og fugleinfluensa.

Andel norskprodusert kylling av totale tilførsler i markedet utgjør 99 prosent, som vist i Tabell 10.

Tabell 10 Norsk produksjon av kylling, handel og norskprodusert andel av markedet, 2015 og 2022–2024. Tonn

	2015	2022	2023	2024	Endring siste år
Norsk produksjon*	80 325	105 058	107 164	110 791	3,4 %
+ Import	623	991	734	680	-7,4 %
- Eksport	1 476	1 209	1 342	1 952	45,4 %
=Totalt tilført	79 472	104 840	106 556	109 519	2,8 %
Norskprodusert andel**	99 %	99 %	99 %	99 %	

Kilde: Landbruksdirektoratet, SSB

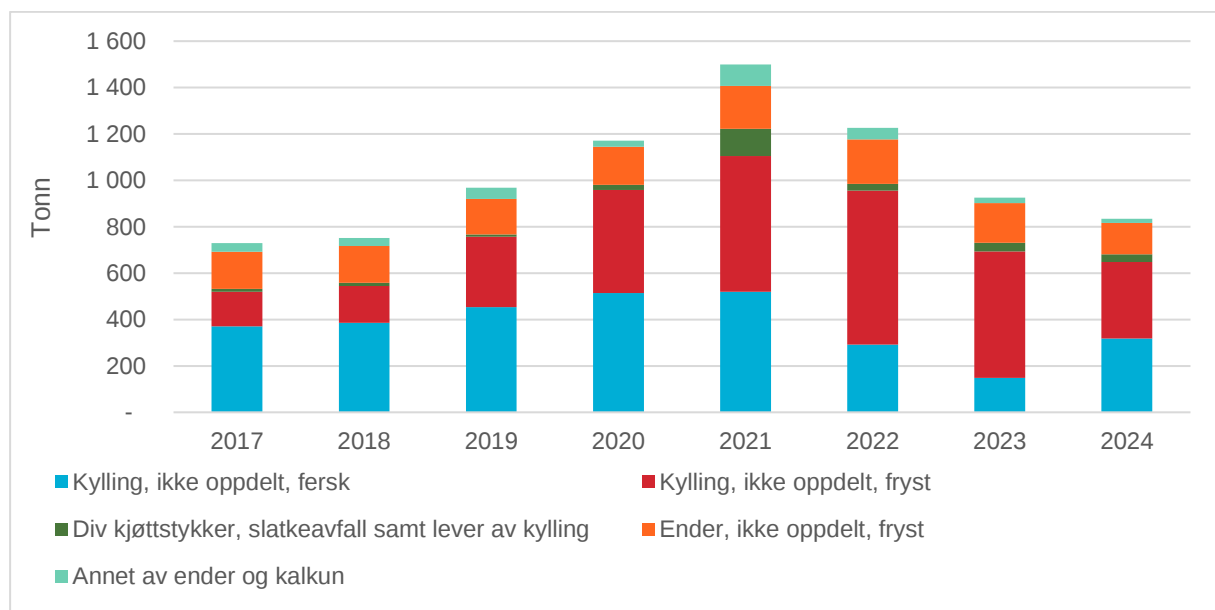
Handelstallene omfatter alt spiselig kjøtt og slakteavfall av kylling under tolltariffens kapittel 02.07. «Kjøtt og spiselig slakteavfall av fjørfe», kjølt eller fryst, av høns av arten *Gallus domesticus*. I tillegg inngår 02109904 «Kjøtt av fjørfe, herunder spiselig mel av kjøtt el. slakteavfall, saltet, i saltlake, tørket el røkt. Import under kap. 16 tilberedte eller konserverte varer er ikke tatt med.

*I beregning av andelen norskprodusert kyllingkjøtt er norsk produksjon justert for eksport og sett i forhold til de totale tilførselene.

Eksporttallene inkluderer også utførsel under ordningen utenlands bearbeiding (UB). Ordningen innebærer at norsk næringsmiddelindustri kan søke om redusert tollavgiftssats for å bearbeide norske råvarer utenlands og tilbakeføre produktet til Norge. Dette utgjorde ca. to tredjedeler av eksporten i 2024. Fjørfekjøtt eksportert under UB blir gjeninnført som import av bearbeidede produkter som nuggets, kyllingvinger og burgere m.m.

3.5.3 Importen går ned

I 2024 var importen av slaktekylling på ca. 680 tonn, en nedgang på over 7 prosent fra 2023. Figur 28 viser utviklingen i importen av slaktekylling og annet fjørfe på tolltariffens posisjon 02.07. Det var en økende import fram til 2021, og nedgang hvert år videre. Dette har sammenheng med den økende norske produksjonen for å dekke behovet i det norske markedet. Videre har prisene på fjørfe i EU økt sterkt fra 2022, grunnet utfordringer med fugleinfluensa m.m., noe som gjør import mindre attraktivt.

Figur 28 Import av fjørfe på tolltariffens posisjon 02.07 2017–2024

Kilde: SSB

Det meste av importen tas inn på tollfri EU-kvot, den er på 950 tonn og gjelder for kylling og kalkun i fersk og fryst variant. Utnyttelsesgraden varierer fra år til år, alt etter markedets behovet. Utnyttelsen av kvoten var på 59 prosent i 2024. I 2021 ble kvoten brukt fullt ut, men den har i påfølgende år gradvis hatt en lavere utnyttelse. Det er generelt en begrenset interesse for WTO-kvoten på 221 tonn for fryst kyllingkjøtt til redusert tollavgiftssats på 7,26 kroner. Den ble utnyttet med 27 prosent i 2024, som var litt lavere enn de siste årene. Det har vært liten interesse for den relativt nye kvoten fra Storbritannia for kjøtt av høns og kalkuner på 158 tonn, og denne ble ikke utnyttet i 2024. WTO-kvoten for fryst kjøtt av ender, gjess og perlehøns på 221 tonn til redusert tollavgiftssats kr 13,67 er attraktiv, og ble utnyttet med 63 prosent i 2024. Det var også en relativt betydelig import av fjørfekjøtt på posisjon 16.01., diverse tilberedt eller konserverte kjøtt av fjørfe, men rundt tre fjerdedeler av denne importen var UB. Også i årene før utgjorde UB hoveddelen av denne importen. Importen under posisjon 16.01 er ikke med i figuren.

3.5.4 Stabile priser

Referanseprissystemet er nedfelt i jordbruksavtalen. Referanseprisen for kylling fastsettes hvert avtaleår basert på oppnådd akkumulert prisuttak på engrosnivå i forutgående avtaleår. Noteringene er beregnet som et snitt av alle aktørenes innrapporterte priser til Landbruksdirektoratet.

Øvre prisgrense er referansepris pluss 10 prosent. Unntaket var i Jordbruksavtaleåret 2022–2023, da øvre prisgrense ble hevet til 25 prosent grunnet sterk kostnadsvekst på energi og fôr. Hvis noteringen går over

øvre prisgrense to uker på rad, vil tollnedsettelse bli vurdert. Prisdannelsen i kyllingmarkedet er normalt relativt stabil og svakt stigende igjennom avtaleperioden, og har aldri oversteget øvre prisgrense.

I figur 29 ser man den sterke økningen i ukentlig noteringspris gjennom avtaleåret 2022–2023, men som var godt innenfor den høyere øvre prisgrensen som var satt det avtaleåret. I 2023 gjorde noteringsprisen et hopp ved starten av nytt avtaleår og ny økt referansepris, og videre et nytt prishopp ved årsskiftet til 2024. Referanseprisen i avtaleåret 2024–2025 økte med 2,69 kroner til 37,04 kroner. Noteringsprisen har derimot i liten grad økt med nytt avtaleår, og har ligget tilnærmet uendret gjennom første delen av avtaleåret 2024–2025. Akkumulert pris per uke 52 var 37,47 kroner, som er 44 øre over referanseprisen og godt under øvre prisgrense som er 40,75 kroner.

Figur 29 Referansepris og noteringspris på kylling for avtaleårene 2022–2023, 2023–2024 og 2024–2025

Kilde: (Landbruksdirektoratet, 2025)

3.6 Rein

3.6.1 Om reindriftsnæringen

Reindriften er en viktig næring med stor betydning for samisk kultur, sysselsetting og lokal økonomi. Selv om reinkjøttproduksjonen er liten i nasjonal og regional sammenheng, har den en avgjørende rolle i samisk og lokal sammenheng. På nasjonalt nivå utgjør reinkjøttproduksjonen omtrent 1,8 prosent av storfekjøttproduksjonen.

Reindrift er arealkrevende og væravhengig. Tidlig vår, høyt antall simler i vårflokk og god plantevekst gir grunnlag for høyt slakteuttak, mens værforhold som mye snø eller sen vår kan redusere produksjonen betydelig.

Landbruksdirektoratet utarbeider Totalregnskap for reindriftsnæringen i forkant av de årlige reindrifftsforhandlingene. Totalregnskapet for 2023 ble publisert 9. desember 2024 og gir inngående informasjon om blant annet produksjonsøkonomi for reinkjøtt.

3.6.2 Betydelig nedgang i produksjon

De siste fem årene er det slaktet mellom 1 000 og 1 700 tonn reinkjøtt årlig ved slakteri. I tillegg slaktes det rein til privat bruk og omsetning. I 2024 ble det slaktet 57 302 rein, som tilsvarte 1 301 tonn reinkjøtt inkludert bein. Dette tilsvarte en nedgang på 15,7 prosent reinkjøtt, og en nedgang på 16,5 prosent i antall slakteskrotter sammenlignet med året før.

Nedgangen skyldtes blant annet forsinkelser i slaktingen grunnet dårlige værforhold. Lite snø førte til at elver og vann ikke frøs tilstrekkelig til før sent på høsten, noe som skapte utfordringer med å samle reinen. En betydelig del av slaktingen som skulle vært gjennomført i desember 2024 ble derfor forskjøvet til januar 2025.

Gjennomsnittsvekten for slaktet rein ved slakteri var 22,74 kg, og slakt av kalver utgjorde om lag 79 prosent av det totale slakteuttaket. Gjennomsnittsvekten har økt noe fra 2023, og dette har bidratt til at nedgangen i produksjonen av reinkjøtt er noe mindre enn reduksjonen i antall slakteskrotter.

Tabell 11 Produksjon av reinkjøtt. Antall dyr og tonn

	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ¹
Slakt på slakteri - antall dyr	77 725	46 095	66 827	58 839	68 637	57 302
Slakt ved slakteri - tonn	1 702	1 047	1 476	1 403	1 544	1 301
Privat slakt - antall dyr	6 761	6 547	5 721	5 347	7 452	5 411
Produksjon i tonn totalt, slakteri og privat	1 909	1 253	1 656	1 579	1 773	1 478

¹Per januar 2025

3.6.3 Fall i omsetningen av reinkjøtt

Omsetningen av reinkjøtt har vært påvirket av covid-19-pandemien, og etterspørselen fra restaurant- og hotellmarkedet har tidvis vært lav. I løpet av hele 2022 og 2023 så man en økning i etterspørselen etter biff og fileter og andre mer kostbare stykningsdeler. Dette henger trolig sammen med gjenåpningen av restaurantmarkedet etter pandemien.

Tabell 12 Omsetning av reinkjøtt i månedene januar til mars, og august til desember (2020-2024)

	Januar	Februar	Mars	August	September	Oktober	November	Desember
2020	-	-	-	15	217	124	7	196
2021	55	69	95	10	223	212	116	146
2022	84	210	20	23	247	197	45	134
2023	-	121	-	50	204	261	28	85
2024	324	-	120	-	54	104	153	57

Kilde: Landbruksdirektoratet

Som vi ser av tabell 12, er omsetningen av reinkjøtt størst om høsten. Det er da hovedslaktingen foregår, og det er i denne perioden grossistene fyller hyllene med reinkjøtt. I perioden januar til mars går omsetningen av reinkjøtt betydelig ned.

Den gjennomsnittlige månedlige omsetningen av reinkjøtt fra slakterier og videreforedlere til grossister var 136 tonn i perioden september–desember 2020. I 2021 økte den til 174 tonn per måned, før den igjen falt til 156 tonn i 2022 og 145 tonn i 2023. I 2024 har vi sett en ytterligere nedgang på 36,6 prosent sammenlignet med samme periode året før. Dette er en markant reduksjon.

Nedgangen fra 2021 til 2024 kan blant annet forklares med generell prisvekst og økte innkjøpspriser på reinkjøtt fra slakteri til reieneier. Rentehevinger og stigende priser har påvirket forbrukernes økonomi og endret kjøpemønstrene. En presset økonomi gjør at mange velger rimeligere alternativer fremfor reinkjøtt, både i dagligvarehandelen og på restaurant.

Lagerbeholdningen av reinkjøtt var høy gjennom 2024 sammenlignet med de siste årene. Beholdningen økte gradvis fra høsten 2023 som følge av den store slaktingen, og forble på et høyt nivå gjennom hele 2024. Dette gjorde at næringen gikk inn i slaktesesongen høsten 2024 med betydelig større lager enn tidligere år. Likevel er beholdningen, sammenlignet med nivået før covid-19-pandemien, ikke urovekkende høy.

Reinkjøtt omsettes i all hovedsak innenlands, og eksport av stykningsdeler eller hele skrotter skjer i svært begrenset omfang og på sporadisk basis. Selv om det er åpnet for at levende rein kan føres ut av landet for slakting og returneres som skrotter, krever dette en spesiell tillatelse, og ordningen har ikke vært benyttet på flere år.

Tabell 13 og 14 viser import og eksport av reinkjøtt i perioden 2019 til 2024. Det som importeres av reinkjøtt kommer hovedsakelig fra Sverige, og noe fra Finland.

Tabell 13 Import av reinkjøtt 2019-2024. Tonn

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Levende rein (antall)	-	200	-	-	2	-
Hele og halve skrotter (tonn)	-	12,42	50,36	58,28	18,08	12,07
Kjøttstykker med bein (tonn)	0,5	0,00	0,14	-	-	-
Utbeinet kjøtt (tonn)	2,9	0,94	2,68	1,51	0,34	0

Kilde: SSB

Tabell 14 Eksport av reinkjøtt 2019-2024. Tonn

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Levende rein (antall)	-	-	-	-	-	-
Hele og halve skrotter (tonn)	5,08	4,59	-	-	-	-
Kjøttstykker med bein (tonn)	0,04	2,71	-	-	0,61	0,16
Utbeinet kjøtt (tonn)	1,08	29,04	3,70	1,36	0,13	0,84

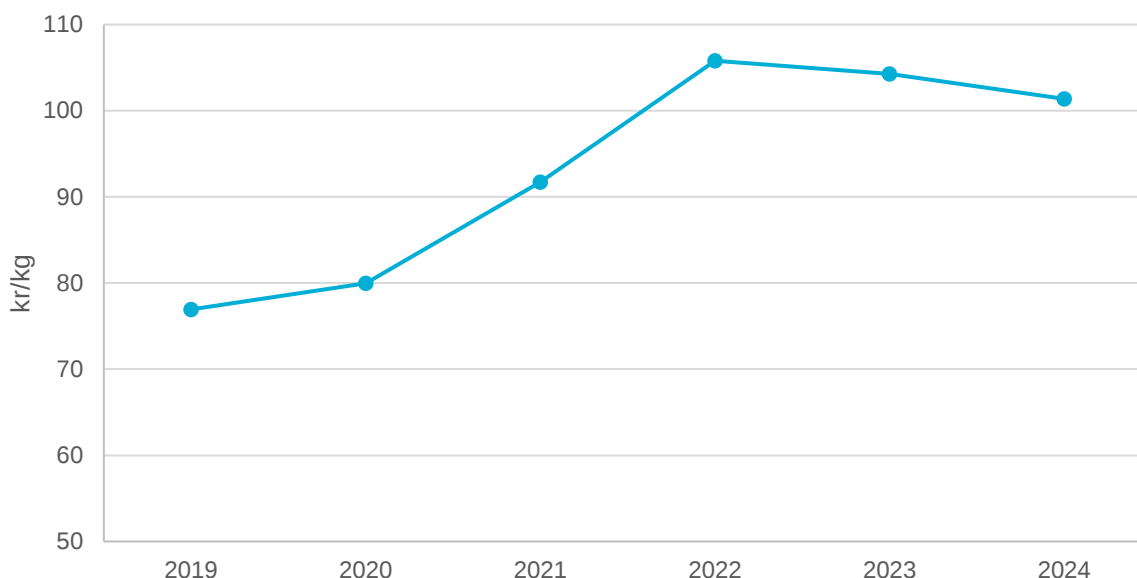
Kilde: SSB

3.6.4 Priser

Gjennomsnittsprisen har økt betydelig siden 2019, men de siste to årene har den vist en moderat nedgang. Til tross for dette er prisnivået fortsatt høyt sammenlignet med 2020 og tidligere år. For 2024 er gjennomsnittsprisen foreløpig et estimat basert på Totalregnskapet og kan bli justert når mer tallmateriale blir tilgjengelig.

Gjennomsnittsprisen for reinkjøtt til reinerier, omsatt via slakteri, er estimert til kr 101,38 per kg. Dersom den faktiske gjennomsnittsprisen for 2024 lander på dette nivået, innebærer det en nedgang på omtrent

2,8 prosent sammenlignet med 2023. Figur 30 viser prisutviklingen fra 2019 til 2024. Gjennomsnittsprisen for 2024 er et estimat, og er hentet fra Totalregnskap for reindriftsnæringen 2023.

Figur 30 Utvikling i gjennomsnittspris på reinkjøtt (2019-2024)

3.7 Egg

3.7.1 Betydelig underdekning

Det var betydelig underdekning av norske egg i 2024. Engrossalget økte med 1,8 prosent til 67 416 tonn, mens produksjonen derimot gikk ned med 3,7 prosent og underdekningen ble dermed på 4 261 tonn (Totalmarked kjøtt og egg, 2025). Dette behovet dekkes med import.

Etter mange år med utfordrende overskudd av egg snudde situasjonen i 2023, da produksjonsnivået økte minimalt samtidig med sterkere økning i etterspørselen, og det ble en underdekning på 646 tonn, jf. Totalmarked kjøtt og egg.

Totalmarkedets tall avviker fra Landbruksdirektoratets leveransetall, vist i tabell 15, fordi de også inkluderer små mengder befruktete egg og fordi prognose-dokumentet ble publisert før endelige leveransetall for 2024 var klare.

Tabell 15 Tilførsler av ferske skallegg til det norske markedet og andel norsk, 2015 og 2020-2024. Tonn

	2015	2022	2023	2024	Endring siste året
Norsk produksjon	60 682	65 221	65 286	63 176	-3,2 %
Import skallegg	203	164	611	4 103	571,2 %
Eksport skallegg	159	253	292	354	21,3 %
Totalt tilført av skallegg	60 725	65 132	65 606	66 925	2,0 %
Norskprodusert andel	99,9 %	100,1 %	99,5 %	94,4 %	-5,1 %

Kilde: Norsk produksjon fra Landbruksdirektoratet. SSBs handelsstatistikk import og eksport av skallegg 04.07.2100.

Dempet produksjon i 2023 og nedgang i 2024 skyldtes et nytt produksjonsregulerende tiltak som ble innført mot slutten av 2022, der til sammen 13 produsenter gikk inn på et frivillig opphold i produksjonen i minst 12 måneder, med noe spredning i når oppholdsperioden startet fram til våren 2023. Da det utviklet seg til en underdekningssituasjon i 2023 ble det gjort flere tiltak for å få opp produksjonen raskere, blant annet forlenget innsettperiode. Det ble også inngått avtaler om nyetableringer, men det har vært en del forsinkelser med oppstarten.

Norskandelen av engrossalget har historisk dekket 99–100 prosent, men i 2024 gikk denne ned til 95 prosent som vist i tabell 15. I år med underdekning øker importen slik at markedet kommer i balanse.

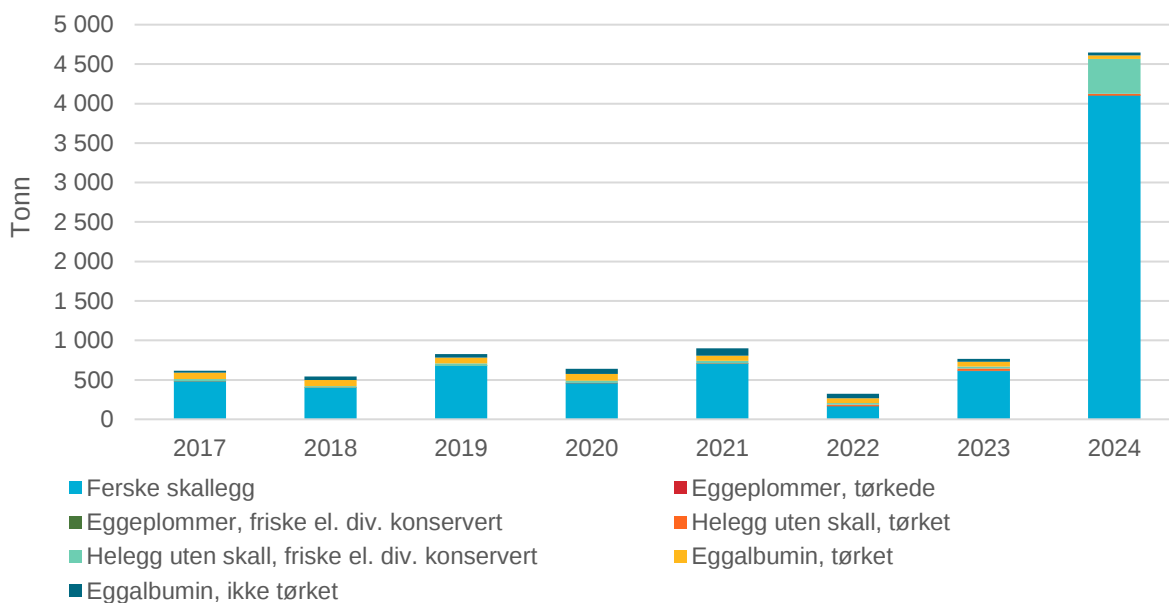
Det var en spesiell situasjon i 2023 og i 2024 med underdekning av norske egg, og samtidig var det historisk høye priser på egg internasjonalt. Landbruksdirektoratet satte ned tollavgiften på skallegg og heleggmasse begge disse årene for å legge til rette for import. Dette ble gjort for at norske egg i størst mulig grad skulle gå til konsummarkedet, og import skulle bidra til å dekke behovet for eggprodukter. Noe av skalleggimporten gikk også til norske dagligvarebutikker. I store deler av 2023 og 2024 lå prisene på skallegg og eggprodukter i EU over norsk pris, og i disse periodene har tollavgiftssatsen vært satt til null.

Normalt skjer import gjennom tollfri EU-kvotepå 290 tonn og noe gjennom WTO-kvotepå 1 295 tonn til 3,78 kroner. Kvotene ble ikke benyttet i 2024 ved import av disse produktene.

I 2025 forventer Totalmarked kjøtt og egg en videre underdekning i 1. og 2. tertial, før det snur til en liten overdekning i 3. tertial. Dette skyldes at effekter av nyetablering og andre tiltak for å få opp produksjonen slår til i økende grad utover i året, samtidig med en noe svakere vekst i engrossalget på 1,2 prosent for året. Totalt forventes en underdekning i 2025 på 2 344 tonn.

3.7.2 Rekordhøy import av ferske egg og eggprodukter

Importen av skallegg og eggprodukter var historisk høy i 2024. Importen varierer en del årlig og er i stor grad styrt av markedsdekningen av norsk vare. I perioden 2019–2023 varierte importen av ferske skallegg, fra 164 tonn i 2022 til 704 tonn i 2021, og med et snitt for de fem årene på 523 tonn. Figur 31 viser utviklingen i import av egg og eggprodukter fra 2017 til 2024.

Figur 31 Import av egg og eggprodukter, 2017–2024. Tonn

Kilde: SSB

Importen i 2024 skilte seg markant ut, og skyldes underdekningen omtalt tidligere. Størstedelen var import av ferske skallegg, som utgjorde 4 103 tonn i 2024. I 2024 økte også importen av helegg uten skall, fersk eller konserververt. Dette kan for eksempel være heleggmasse, omelettmiks eller kokte egg i lake.

3.7.3 Prisøkning andre halvår

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE) fastsettes av Nortura hvert halvår, og angir prisambisjonen det kommende halvåret. PGE ble satt opp med 40 øre til kr 25,40 for første halvår i 2024. Det ble videre en større økning for 2. halvår i 2024, på 2,50 kroner til 27,90 kroner. Noteringsprisene har vært tett opp til dette målet og akkumulert prisuttak for de to periodene har vært tilnærmet lik PGE.

4 Frukt og grønt

Ekstremværet Hans på ettersommeren 2023 førte til mindre høstet avling og dårlig lagringsevne for mange vekstkulturer. Ved inngangen til 2024 var lagerbeholdningene betydelig mindre enn året før, både for potet og de aller fleste grønnsakene. Dette førte til lavere omsetning av de fleste lagringsgrønnsakene i 2024 enn i 2023, sett under ett for året. Lagertellingen per 1. januar 2025 viser at det igjen er stabil tilgang på norske produkter.

Etter lave lagerbeholdninger og tidlig slutt på norske poteter våren 2024 kom nypotetene på markedet i små mengder i slutten av mai. Etterspørselen etter poteter holdt seg høy gjennom høsten.

Etterspørselen etter norske agurker har holdt seg høy, og andelen norsk er 80 prosent. Omsetningen av norske tomater var høyere i 2024 enn året før.

2024 endte med avlinger omtrent på normalnivå for de fleste kulturer. Omsetningen av blomkål og brokkoli økte, det samme for isbergssalat.

Etter veldig høye avlinger av frukt i 2023 gikk avlingene litt ned i 2024. Omsetningen av norske jordbær til konsum øker igjen etter flere år med lave omsetningstall.

Haglskader på epleproduksjon i Svelvik, Lier og Telemark førte til økt behov for å bruke konsentratproduksjon som avsetningskanal. Også produksjonen av flere grønnsaker og bær til industriformål ble rammet av avlingssvikt. Årets produksjon av poteter til industri har vært bedre sammenliknet med fjoråret. Spesielt produksjon av poteter til chips har hatt en god sesong.

4.1 Om sektoren

I frukt- og grøntsektoren produseres poteter, grønnsaker, frukt, bær, blomster og planter. Frukt og grønnsaker dyrkes både i veksthus og på friland, mens planter og blomster stort sett dyrkes i veksthus. Produksjonen på friland er særlig avhengig av været. Produksjonen i veksthus er avhengig av lysforholdene ute, og i deler av sesongen også av oppvarming.

Konkurransen fra import er stor i markedet for frukt og grønt, og det er ingen markedsregulator med mottakspått, slik det er for kjøtt, melk og korn.

De fleste frukt- og grønnsaksprodusenter er tilknyttet en produsentforening som leverer til én eller flere dagligvarekjeder. For at produksjonen skal dekke etterspørselen i markedet, lages produksjonsplaner. Skiftende vær kan likevel føre til store variasjoner i markedssituasjonen fra uke til uke. Varer til industrien produseres i stor grad på kontrakt.

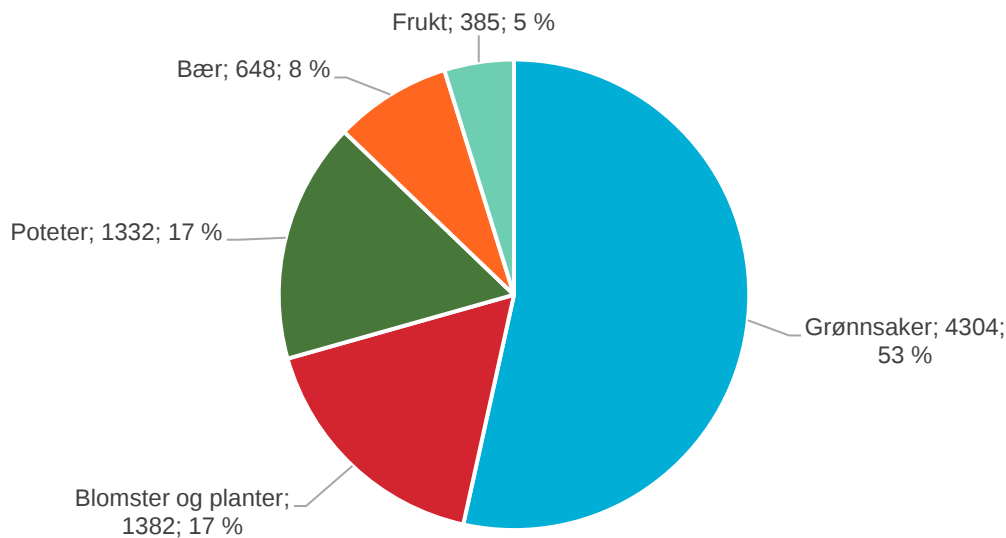
Blomsternæringen i Norge preges av høy risiko, høy omstillingstakt, rask teknologisk endring og sterk konkurranse fra import. Antall produsenter er redusert over tid.

Utviklingen i forbrukermarkedene, for henholdsvis poteter, veksthusgrønnsaker, frilandsgrønnsaker og frukt og bær, er omtalt i kapittel 5.3 til 5.6. Omtalen av forbrukermarkedet dekker omsetning gjennom store norske grossister. Omsetning fra distribusjonsbedrifter, samt deler av serveringsmarkedet, er ikke med. I omtalen har vi skrevet om kalenderåret 2024, med vekt på sesongen vi er inne i (2024–2025).

4.1.1 Lite varer på lager i starten av året

Ekstremværet Hans på ettersommeren 2023 førte til mindre høstet avling og dårlig lagringsevne for mange vekstkulturer. Ved inngangen til 2024 var lagerbeholdningene betydelig mindre enn året før, både for potet og de aller fleste grønnsakene. Det var stor utsortering på lagrene, men kvaliteten i butikk holdt seg fin så lenge varene varte. Høsten 2024 startet godt og det var høy omsetning av norske grønnsaker og poteter, men kaldt og vått høstvær skapte igjen spenning rundt høsting og lagring utover vinteren. Lagertellingen per 1. januar 2025 viser at det er en stabil tilgang på norske produkter, omtrent som i 2023.

Figur 32 viser verdien av produksjonene i frukt og grønt-sektoren.

Figur 32 Verdien av de ulike kategoriene i frukt og grønt-sektoren, 2024. Mill. kr. og prosent av totalen

Kilde: Totalkalkylen for jordbruket, Nibio

4.2 Poteter

Lagerbeholdningen av ordinære konsumpoteter var 36 prosent lavere ved inngangen av 2024 enn året før. For mandelpoteter var nedgangen på 65 prosent. Omsetningen i starten av 2024 var omtrent som forventet, men kaldt vær skapte til tider utfordringer for transport av poteter inn til pakkeriene.

4.2.1 Tidlig slutt på norske poteter, men en god ny høst

På tross av den dårlige høsten 2023, og lav beholdning av konsumpoteter, holdt omsetningen seg stabil. Det var et mål å dekke det norske markedet med norske lagringspoteter så lenge som mulig. Allikevel ble det som forventet slutt på norske poteter mot slutten av april. De siste potetene for sesongen ble pakket i uke 17.

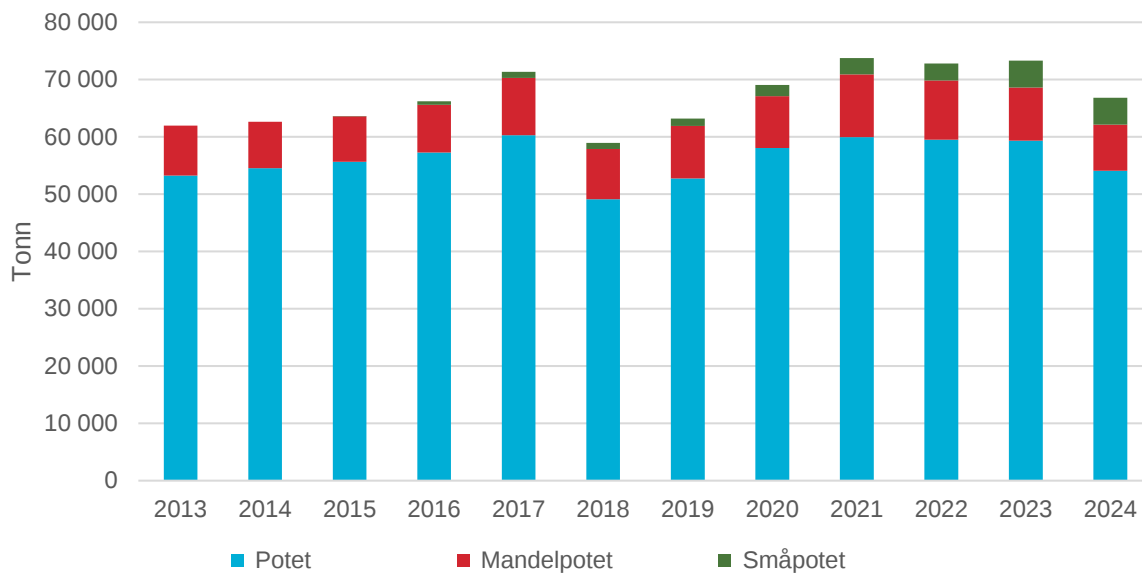
Høstingen av nye, norske poteter startet siste uka i mai, først i små mengder. Det var høy etterspørsel etter norske poteter i butikkene. Omsetningen økte jevnt og trutt fremover ettersom tilgangen bedret seg, og etterspørselen var høy. Kvaliteten på nypotetene var god i butikkene.

Etterspørselen etter norske poteter holdt seg jevnt høy gjennom sommeren og avlingene så ut til å bli gode. Det ble foretatt avlingsundersøkelser i potet i slutten av august, og avlingsprognosene etter disse prøvene viste den antatt høyeste totalavlingen siden graveprøvene startet i 2002, 14 prosent høyere enn året før. Regnværet på høsten skapte deretter noen utfordringer for veksten av poteter og forhindret opptak. Det ble foretatt en ekstra lagertelling per 15. oktober for å få bedre kontroll på faktiske avlinger. Lagertellingen viste at det var noe mer poteter på lager enn de to siste årene, men ikke en økning som forventet etter avlingsprognosene.

Lagertallene per 1. januar 2025 viser at tilgangen på norske konsumpoteter er om lag likt med 2023.

De første mandelpotetene ble høstet og levert i butikk første halvdel av august, men som normalt er ikke etterspørselen spesielt stor på den tiden av året. Omsetningen av norske småpoteter stiger jevnt, og det var stor etterspørsel høsten 2024.

Figur 33 viser at omsetningen av konsumpotet i 2024 ble lavere enn i 2023.

Figur 33 Omsetning av norske poteter i konsummarkedet, 2013–2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Omsetningen av konsumpoteter var om lag 9 prosent lavere i 2024 enn i 2023. Gjennomsnittlig noteringspris for andre halvår 2024 viser at prisuttaket var én krone høyere enn målpris.

Omsetningen av mandelpotet ble 14 prosent lavere enn i 2023. Prisuttaket var syv prosent høyere enn i 2023.

Omsetningen av norske småpoteter hadde en liten økning på om lag 2 prosent sammenlignet med året før.

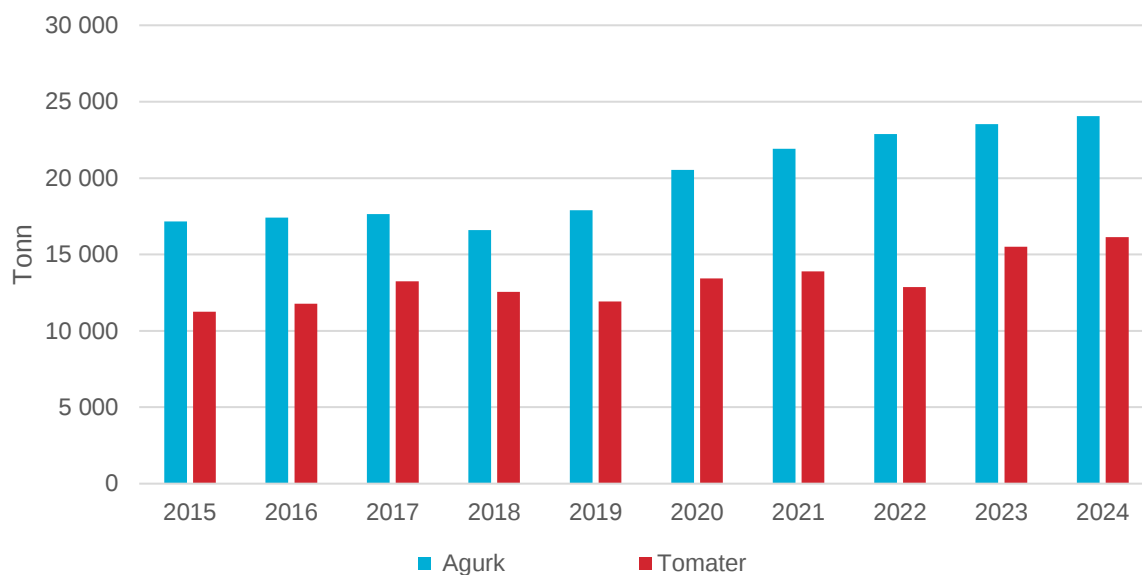
4.3 Veksthusproduksjon

4.3.1 Omsetningen av agurk og tomat økte i 2024

Norske agurker ble omsatt gjennom hele 2024. Det er som vanlig høy etterspørsel etter norske agurker. Fra tidlig mars var markedet i stor grad dekket av norsk vare, men utover sommeren og tidlig høst var etterspørselen så stor at det måtte suppleres med import.

Etter en liten norsk produksjon av spesialtomater gjennom vinteren kom produsentene i gang med større produksjon av småtomater tidlig i mars, mens utbudet av runde tomater lot vente på seg ennå noen uker. Først mot slutten av mai var det så å si dekning av norske tomater. I slutten av juni var omsetningen av tomater svært høy og særlig etterspørselen etter småtomater økte. Utover høsten gikk produksjonen som normalt ned, og det ble supplert med import. Omsetningen av norske, runde tomater vedvarte ut november.

Figur 34 viser at omsetningen av norske agurker og tomater øker for hvert år.

Figur 34 Omsetning av norske agurker og tomater, 2015–2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

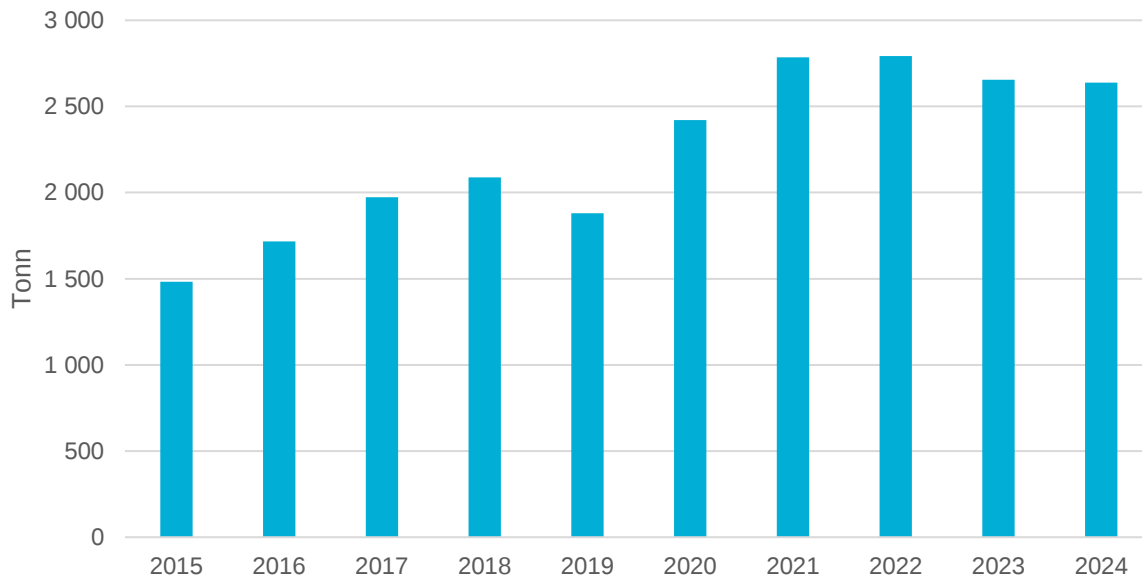
Omsetningen av agurk steg med to prosent i 2024 til rett over 24 000 tonn, noe som er ny rekord. Andel norsk av total omsetning er 80 prosent. Gjennomsnittlig noteringspris lå 66 øre over målprisen for sesongen.

Omsetningen av tomat økte med fire prosent til i overkant av 16 000 tonn i 2024. Norskandelen var om lag uforandret fra året før og endte på 43 prosent av total omsetning. Det har vært fastpris på runde tomater gjennom hele sesongen, og prisuttaket lå 15 øre over målprisen.

4.3.2 Stabil omsetning av crispisalat fra veksthus

Markedssituasjonen for crispisalat i 2024 har variert mellom god markedsdekning, overskudd og underskudd. I enkelte perioder har det vært høy etterspørsel etter crispisalat, mens det i andre perioder har vært lavere. Noe av grunnen til lav etterspørsel i perioder har vært kampanjer på andre typer salater i butikk.

Figur 35 viser at omsetningen har økt de siste årene, med unntak av i 2019. I 2023 og 2024 har omsetningen derimot gått litt nedover igjen.

Figur 35 Omsetning av norsk crispisalat fra veksthus, 2015-2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Gjennomsnittlig noteringspris for crispisalat har økt med 0,9 prosent fra 2023 til 2024.

4.4 Frilandsgrønnsaker

Ved inngangen av 2024 lå lagerbeholdningene av grønnsaker, sett under ett, 20 prosent under lagerbeholdningene året før. Det ga en utfordrende vinter og vår. De fleste grønnsakene som normalt ligger på lager til det nærmer seg ny norsk sesong tok slutt, og det måtte suppleres med import.

Ved utgangen av året 2024 var lagerbeholdningene igjen på et normalnivå, og omtrent uendret sammenlignet med 1. januar 2023.

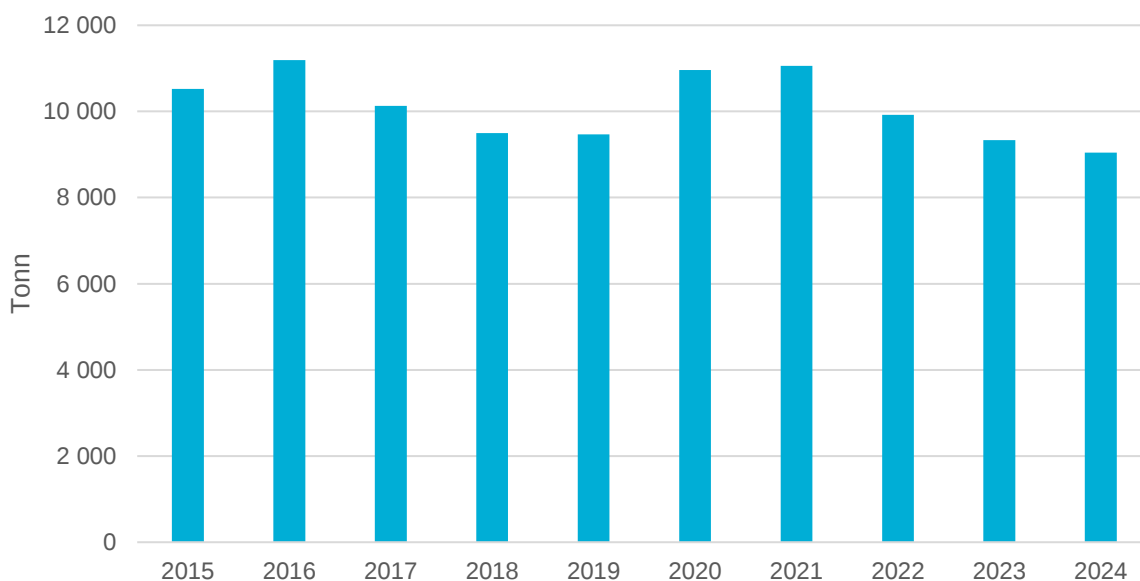
4.4.1 Etterspørselen etter kålvekster økte i 2024

4.4.1.1 Hvitkål

Norsk lagret hvitkål ble omsatt i begrensede mengder helt til sommerkålen tok over i siste halvdel av mai. Lagerbeholdningene sank hurtig mot slutten av lagringssesongen og den siste overlagra kålen gikk til storhusholdningsmarkedet. Ny, norsk sommerkål holdt god kvalitet gjennom sommeren og omsetningen var på nivå med året før.

Overgangen mellom sommerkål og den hvitkålen som lagres gjennom vinteren startet i begynnelsen av august og omsetningen økte utover høsten. Som vanlig var det stor omsetning i færikålperioden, men også etter dette holdt salget seg godt oppe.

På tross av en høy omsetning høsten 2024 gikk omsetningen for året sett under ett ned med tre prosent. Forklaringen kan blant annet være at det var mindre kål på lager ved inngangen til 2024 enn normalt. Som vist i figur 36 har omsetningen gått nedover de siste tre årene.

Figur 36 Omsetning av norsk hvitkål, 2015-2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Produsentprisen lå i snitt 24 prosent over fjoråret for året sett under ett. I første halvdel av avtaleåret 2024-2025 (per 31. desember) lå oppnådd pris 39 øre over målprisen.

4.4.1.2 Blomkål og brokkoli

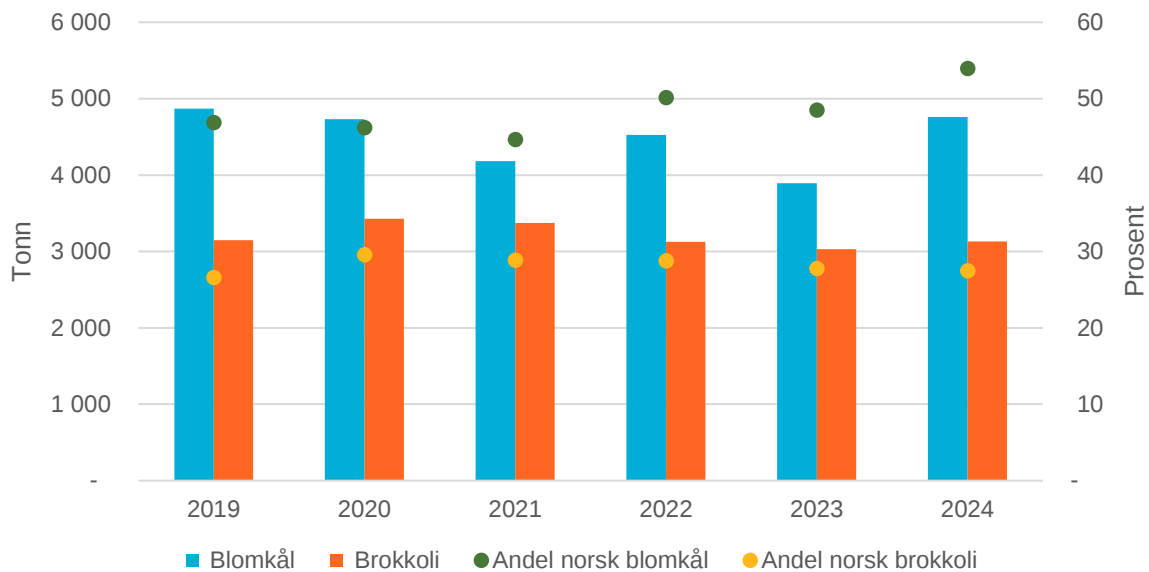
Helt i starten av juni startet produsentene å høste den første blomkålen og brokkolien. De første ukene var det begrensede mengder tilgjengelig, men det ble fort dekning av blomkål.

Været bremsset produksjonen noe i midten av juni, men produsentene klarte å dekke markedet med norsk blomkål. På grunn av det våte været klarte ikke produsentene å høste nok norsk brokkoli til å dekke markedet, og det måtte suppleres med noe import.

Utover sommeren og tidlig høst holdt omsetningen av blomkål seg godt oppe, litt hjulpet av kampanjer. Kvaliteten på den norske blomkålen var god, og etterspørselen etter norsk vare var høy. Dette førte til litt underdekning i markedet og det ble supplert med import av dyr, europeisk blomkål. Utover høsten stabiliserte omsetningen seg noe, men produsentene meldte om at de hadde hatt den største omsetningen av norsk blomkål siden 2019.

Omsetningen av brokkoli var jevnt god utover sommeren, men produsentene var bekymret for at brokkolien skulle drukne som følge av regnvær. I august var det god kvalitet på den norskproduserte brokkolien, og omsetningen var stor. Også her var det salgsaktiviteter i butikk som hjalp til med å holde omsetningen oppe.

Som vist i figur 37 tok omsetningen av både blomkål og brokkoli seg opp igjen sammenlignet med året før, og økte med henholdsvis 22 og tre prosent. Andelen norsk blomkål økte med 11 prosent sammenlignet med året før, mens andelen norsk brokkoli gikk ned med én prosent.

Figur 37 Omsetning av norsk blomkål og brokkoli samt norskandel, 2019-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

Oppnådd produsentpris på blomkål lå 99 øre over målprisen, og økte med syv prosent sammenlignet med 2023. For brokkoli ble prisøkningen fra 2023 til 2024 9 prosent.

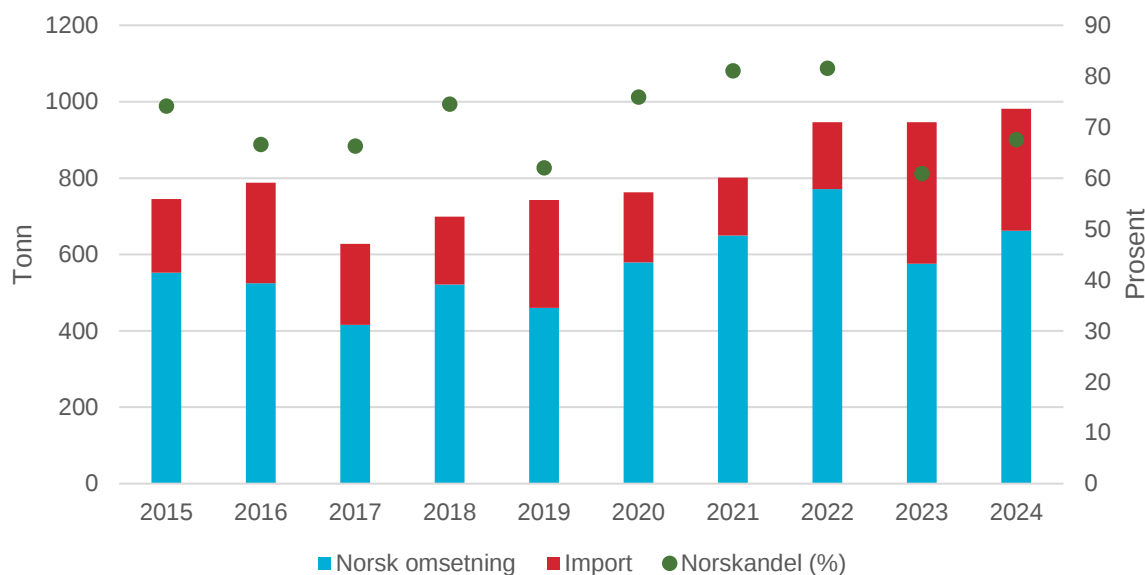
4.4.1.3 Rosenkål

Rett etter nyttår var det slutt på norsk rosenkål fra 2023. Høstingen av ny rosenkål kom så vidt i gang i uke 32, men kom ikke på plass i butikkene før i uke 34. I starten av sesongen var høstingen mer arbeidskrevende på grunn av mer pussing av bladverket enn normalt.

Etterspørselen etter rosenkål var som vanlig begrenset utover høsten og tok seg ikke opp før julebordstiden startet. Utover høsten ble det høstet rosenkål som ble lagt på lager for å dekke opp etterspørsel nærmere jul. Kvaliteten på den norske rosenkålen holdt seg god, men enkelte produsenter fikk kvalitetsutfordringer når varene ble liggende for lenge på lager.

Den siste norske rosenkålen fra 2024 ble omsatt rett over nyttår, og det ble også supplert med noe import inn mot julen.

Totalforbruket av rosenkål har svingt det siste tiåret. I 2024 gikk omsetningen av norsk rosenkål opp med 15 prosent fra året før, mens importen gikk tilbake med omtrent like mange prosent. Allikevel ser man av figur 38 at andelen norsk av total omsetning har gått ned og nå er på ca. 68 prosent. I løpet av tiårsperioden var norskandelen høyest i 2021 og 2022.

Figur 38 Norsk omsetning, import og norskandel av rosenkål, 2015-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

Gjennomsnittlig oppnådd pris lå tre prosent høyere i 2024 enn i 2023, og seks prosent over gjennomsnittlig målpris.

4.4.1.4 Andre kålvekster

Høstingen av norsk kinakål begynte i månedsskiftet mai/juni. Omsetningen holdt seg relativt stabil hele sesongen. Kinakål er lagringsvare, og tilgangen varer som regel en god stund ut på nyåret.

Spisskål var på markedet fra juni 2024, og omsetningen holdt seg stabil gjennom det meste av sesongen. Det var en lavere omsetning i september enn tidligere på året, noe som kan ha sammenheng med økt omsetning av hvitkål rundt fårikåltiden. Omsetningen tok seg opp igjen utover høsten, og det var spisskål tilgjengelig til og med uke 2 i 2025.

Norsk rødkål var tilgjengelig fra sommeren, men omsetningen holdt seg som ventet relativt lav helt til jula nærmet seg.

4.4.2 Rotvekster

4.4.2.1 Gulrøtter

I starten av 2024 var omsetningen av gulrot noe lavere enn normalt, men den økte litt utover vinteren som følge av salgsaktiviteter i butikk. Lagerbeholdningen av gulrøtter ved inngangen til 2024 var ni prosent lavere enn på samme tidspunkt i 2023. Utsorteringen utover våren økte som normalt. Produsentene hadde fryktet at kvaliteten ville bli vesentlig forringet, men lagringsevnen var bedre enn fryktet.

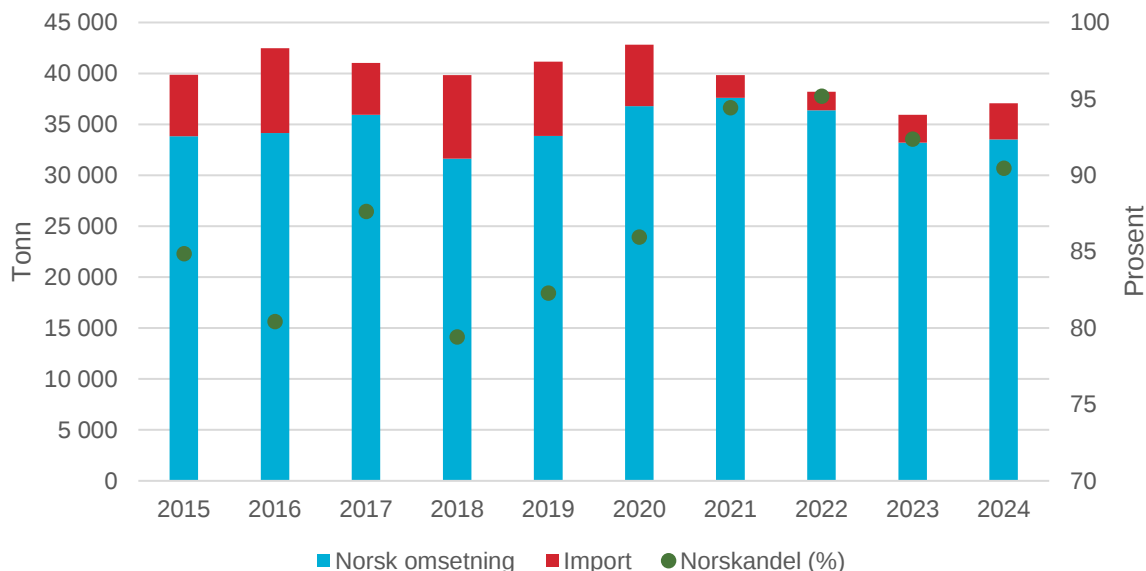
Omsetningen av gulrot holdt seg jevnt god utover våren, og det var norsk overlagret gulrot tilgjengelig helt frem til buntegulroten kom på markedet i slutten av juni.

Utover sommeren ble buntegulrot og kilopakninger solgt side om side. Omsetningen holdt seg jevn, og kvaliteten var god. Den siste norske buntegulroten ble solgt langt ut i oktober.

Innhøsting av gulrøtter for lagring gjennom vinteren gikk stort sett som planlagt, men noe uvær førte til enkelte stopp i innhøstingen. I oktober ble det gjennomført en avlingsprognose som viste en liten oppgang sammenlignet med 2023, og lagerbeholdningen per 1. november bekreftet dette. Omsetningen økte noe

mot slutten av året, mye som følge av kampanjer i enkelte kjeder. Kvaliteten har gjennomgående vært god, men det har vært noe utsortering på pakkeriene. Per 1. januar 2025 er det 11 prosent mer på lager enn i 2024, og omtrent på nivå med 2023.

Figur 39 viser import og norsk omsetning av gulrøtter, samt norskandelen de siste 10 årene.

Figur 39 Norsk omsetning, import og norskandel av gulrot, 2015-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

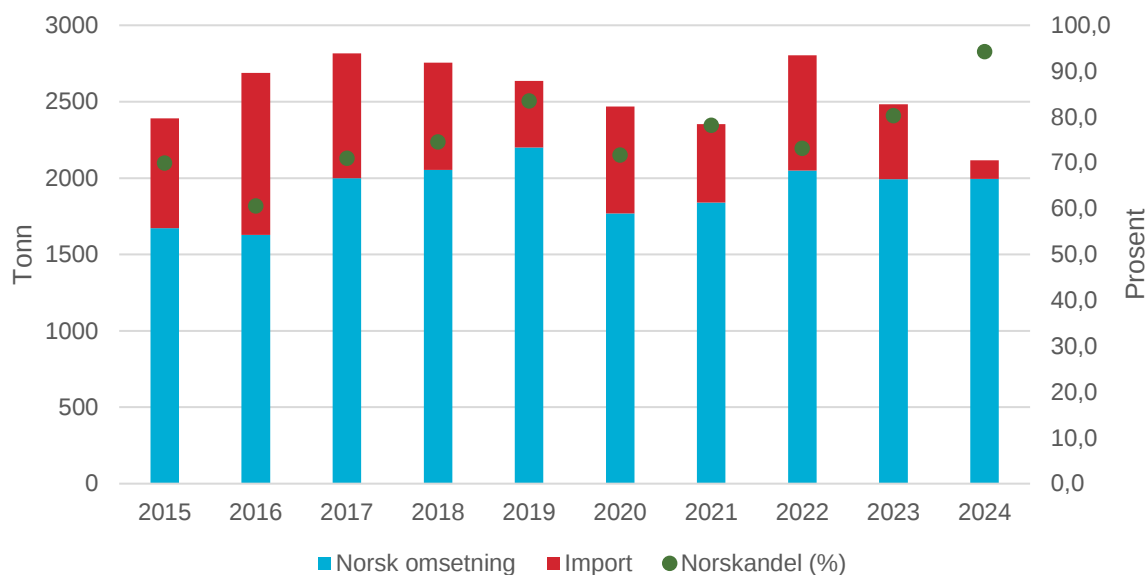
Selv om omsetningen økte med én prosent fra 2023 til 2024 ble det også importert 29 prosent mer i løpet av året. Norskandelen var fremdeles over 90 prosent, men som følge av den økte importen ble den lavere enn de siste tre årene. Importen ble i hovedsak gjort i perioden før ny norsk sesong på grunn av den lave produksjonen i 2023. Produsentprisen lå i 2024 i gjennomsnitt fire prosent over 2023, og i 2024 lå i snitt 12 prosent over 2022, og fem prosent over målprisen andre halvår 2024.

4.4.2.2 Knollselleri

Omsetningen av knollselleri var stabil gjennom våren 2024, og kvaliteten holdt seg godt på lager. Knollselleri var en av få lagringsgrønnsaker som det var en større lagerbeholdning av 1. januar 2024 enn på samme tid året før. Siste uke med omsetning av overlagret vare var uke 28.

Ny knollselleri var å finne i butikkene i begynnelsen av august, først i begrensede mengder. Deretter tok omsetningen seg opp og holdt seg stort sett stabil utover høsten, med unntak av noen uker med høyere omsetning. Lagerbeholdningen per 1. januar 2025 viser at det er mer knollselleri på lager i år enn det var i fjor, og kvaliteten er god. Tradisjonelt holder knollsellerien seg godt på lager gjennom vinteren. Det er derfor et håp at det er overlagret vare tilgjengelig helt frem til det kommer ny norsk vare. Knollselleri omsettes både som kilosvare og i blandinger sammen med andre rotgrønnsaker.

Som vist i figur 40 økte norskandelen for knollselleri betraktelig i 2024, og importen var lav. Dette kan trolig forklares med overgang til prosenttollsats på knollselleri fra 2024. Omsetningen har ikke steget i takt med nedgangen i import. Dette kan være på grunn av manglende norske omsetningstall fra storhusholdningsmarkedet som tradisjonelt bruker en del knollselleri.

Figur 40 Norsk omsetning, import og norskandel av knollselleri, 2015-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

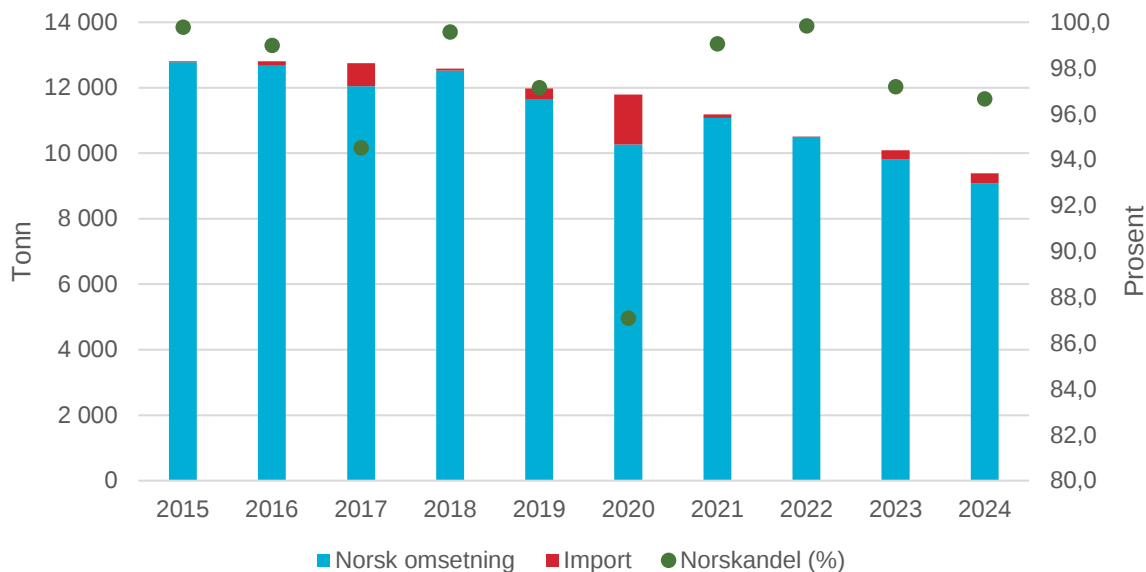
Gjennomsnittlig produsentpris på knollselleri økte med seks prosent fra 2023 til 2024, og lå i gjennomsnitt elleve prosent over målprisen.

4.4.2.3 Kålrot

Det var 21 prosent mindre kålrot på lager 1. januar 2024 enn året før. Lagerbeholdningene utover våren var litt skjevt fordelt mellom regionene, og det ble flyttet kålrot fra en region til en annen. Kvaliteten på den norske kålroten holdt seg godt, og omsetningen var høy tidlig på året. Litt utover våren dabbet omsetningen av og det ble en jevn, lav omsetning. I slutten av april var det tomt for overlagret kålrot og det ble importert vare frem til ny norsk sesong.

I juni var det klart for høsting av ny norsk kålrot. For første gang ble norsk kålrot merket med Nyt Norge. Etterspørselen var høy, og produksjonen klarte ikke helt å dekke etterspørselen i slutten av juni, men etter hvert økte produksjonen og fra juli var det markedsdekning av norsk kålrot med flott kvalitet. Som vanlig stabiliserte omsetningen seg utover høsten før den igjen økte i forkant av juletiden. Per 1. januar 2025 er lagerbeholdningen 34 prosent høyere enn i fjor og året før, men fremdeles mindre enn i 2022.

Som figur 41 viser, har omsetningen gått gradvis nedover i hele perioden fra 2015 og frem til i dag.

Figur 41 Norsk omsetning, import og norskandel av kålrot, 2015-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

Prisen på kålrot som gjennomsnitt for året har gått opp med 13 prosent fra 2023.

4.4.2.4 Rødbeter

Lagerbeholdningen av rødbeter var lavere ved inngangen til 2024 enn året før, det var derfor en del usikkerhet rundt hvor lenge det ville være norske rødbeter tilgjengelig. Omsetningen holdt seg stabil, men i begynnelsen av april var det mer eller mindre tomt for norske konvensjonelle rødbeter. Det fantes begrensede mengder med økologiske rødbeter tilgjengelig, men ikke nok til å dekke markedet. Det ble gitt tollavgiftsnedsettelse på rødbeter i en periode. Nye norske rødbeter i bunt kom på markedet i uke 25, og ble etter hvert erstattet av kilosvare. Lagertallene per 1. januar 2025 viser at det er 34 prosent mer rødbeter på lager enn i fjor.

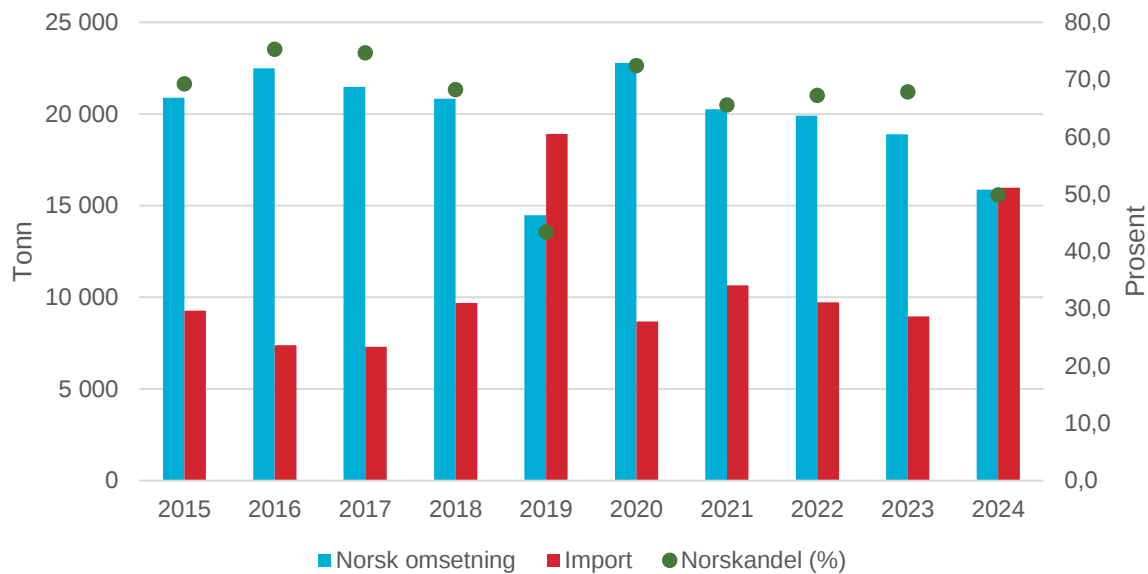
Prisene på rødbeter har i gjennomsnitt økt med om lag fem prosent sammenlignet med 2023.

4.4.3 Løk

4.4.3.1 Kepaløk

Større utsortering på lagrene og høyere omsetning av løk enn normalt preget de første ukene i 2024. Lagerbeholdningene var nesten 40 prosent lavere på gul løk ved inngangen til året enn året før. Det var slutt på norsk overlagret løk i starten av mai, og det ble importert frem til ny norsk løk kom på markedet.

Den første bunteløken var å finne i butikkene fra 1. juli, mens tørket løk som vanlig ikke var tilgjengelig før i midten av august. Omsetningen av løk utviklet seg normalt gjennom høsten, og kvaliteten holdt seg godt. På tross av til tider dårlige opptaksforhold på høsten er kvaliteten på løken som ligger på lager forholdsvis god. Per 1. januar 2025 viste lagerbeholdningene at det var 73 prosent mer på lager enn året før, og også noe mer enn i 2023. Som vist i figur 42 var omsetningen av norsk løk lavere i 2024 enn tidligere år, og importen var omtrent på nivå med norsk omsetning, noe som gjorde at norskandelen sank kraftig og var på om lag 50 prosent. Det har sammenheng med lav tilgang før ny norsk vare kom på høsten 2024.

Figur 42 Norsk omsetning, import og norskandel av kepaløk, 2015-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

Oppnådd pris i gjennomsnitt for siste halvår 2024 gikk ned med sju prosent sammenlignet med samme periode året før, men lå to prosent over målpris ved utgangen av 2024.

4.4.3.2 Purre

Omsetningen av lagret purre fra 2023 varte til midt i februar 2024. Kvaliteten var god. Ny sesong begynte i uke 30. Omsetningen holdt seg som forventet gjennom hele høsten, og omsetningen var på nivå med året før. Norskandelen for året sett under ett var 57 prosent, noe som er en økning på tre prosent fra året før.

Produsentprisen lå 23 øre under målpris, men hadde en økning på tre prosent sammenlignet med prisen året før.

4.4.3.3 Vårløk

Høstingen av vårløk startet i uke 24, med begrensede mengder. Mengdene økte utover sommeren, og kvaliteten var bedre enn importert vare. Midt på sommeren var det kampanjer i flere butikkjeder og omsetningen av vårløk tok seg opp. Ved kampanjens slutt ble det mer stille i markedet igjen.

Omsetningen holdt seg stabil utover høsten, men det ble supplert med noe import underveis. Sesongen ble avsluttet i uke 46, og omsetningen ble totalt sett høyere enn året før, og økte med 17 prosent.

Den gjennomsnittlige produsentprisen gikk opp med seks prosent etter å ha gått ned to år på rad. Prisen i 2024 var også høyere enn i 2021.

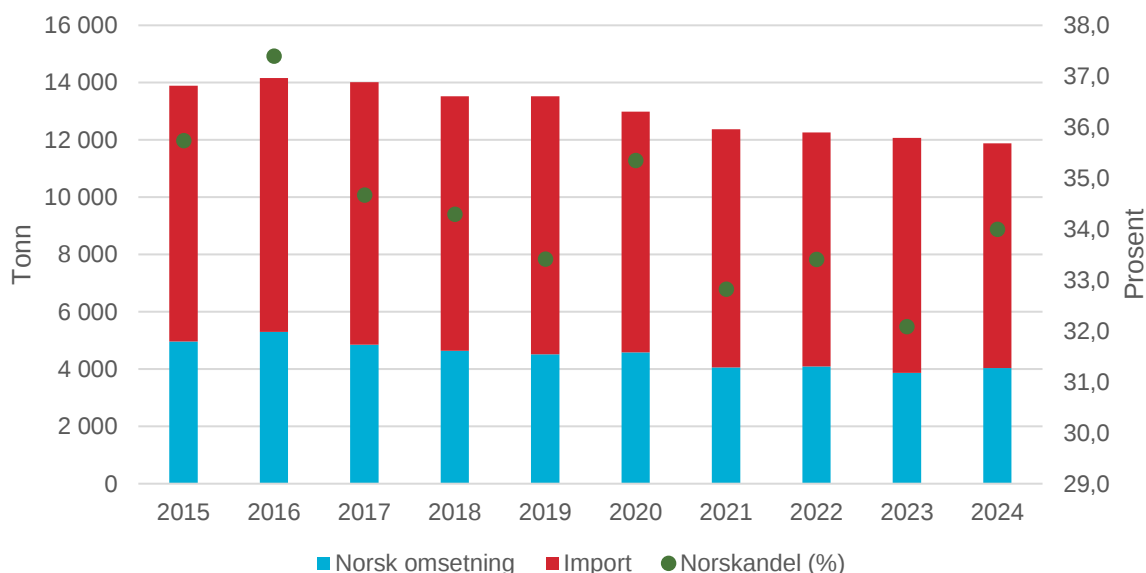
4.4.4 Salater

4.4.4.1 Isbergsalat

Rett etter 17. mai ble de første hodene med isbergsalat høstet i 2024. Produksjonen var stor nok til å dekke markedet allerede etter første uken. Det varme været på forsommeren gjorde at isbergsalaten i likhet med andre salatvekster vokste godt. Kvaliteten var stort sett god, men noen av hodene var litt løse.

I juni var det god tilgang på salat, og det var kampanjer i butikkene, noe som førte til en høy omsetning. Utover sommeren kom det dårlige været og det førte til en lavere etterspørsel enn hva produsentene hadde ønsket seg. Utover tidlig høsten gikk omsetningen stort sett som planlagt, men tilgangen på isbergssalat varierte litt fra uke til uke. Mot slutten av sesongen var det vanskelig for produsentene å få hodene store nok, og det ble omsatt en del små hoder i markedet. Den siste isbergssalaten ble omsatt i uke 43.

Omsetningen av norsk isbergssalat var fire prosent høyere i 2024 enn i 2023, og importen gikk ned med fire prosent, som vist i figur 43. Det medførte at norskandelen økte sammenlignet med tidligere, og endte på 34 prosent av total omsetning.

Figur 43 Norsk omsetning, import og norskandel av isbergssalat, 2009-2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

Oppnådd produsentpris for isbergssalat lå i gjennomsnitt 81 øre over målpris, og var i snitt åtte prosent høyere enn i 2023.

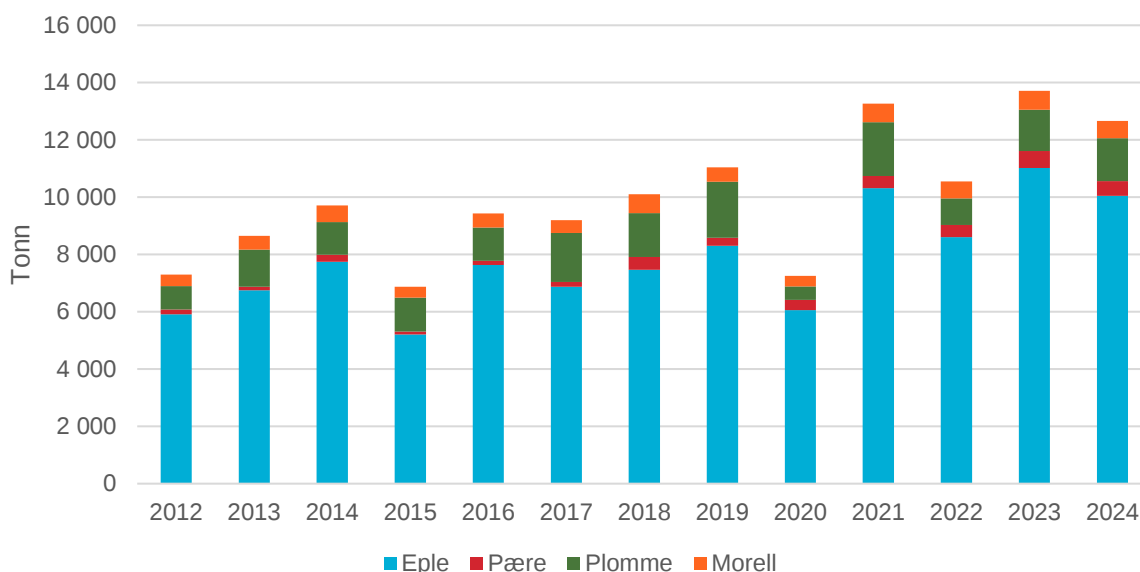
4.4.4.2 Andre salater

Hjertesalat, crispisalat fra friland og lollo kom på markedet et par uker tidligere enn isbergssalat, mens romanosalat kom samtidig. På sommeren vekslet det mellom kampanjer på de ulike salatene, noe som hadde effekt på omsetningen. Norsk salatproduksjon på friland ble avsluttet mot slutten av november.

4.5 Frukt og bær

4.5.1 En liten nedgang i omsetningen av norsk frukt

Omsetningen av norsk frukt gikk ned med åtte prosent sammenlignet med 2023, men 2023 var et eksepsjonelt godt fruktår. Som figur 44 viser, er omsetningen omtrent på nivå med 2021, og mye bedre enn 2022.

Figur 44 Omsetning av norsk frukt, 2012-2024. Tonn

Kilde: Fruktlagerinspektøren

4.5.1.1 Epler

Foreløpig prognose viser at det vil bli omsatt i overkant av 10 000 tonn norske epler denne sesongen. Det blir omsatt norske epler utover i 2025, og de er fremdeles tilgjengelige i butikkene, men nå nærmer det seg sluttsolgt. Prognosen viser en nedgang på ni prosent sammenlignet med 2023, men allikevel et godt epleår hvis man sammenligner med årene før. Importen er uforandret fra i fjor, og norskandelen gikk derfor ned med syv prosent.

Haglskader på Østlandet førte til en lavere produksjon enn forventet, og spesielt sorten Summerred ble skadelidende.

Gjennomsnittlig oppnådd pris for epler ligger fire prosent under målprisen, men epleprodusentene har oppnådd en prisøkning på ni prosent sammenlignet med 2023.

4.5.1.2 Pærer

Omsetningen av norske pærer gikk ned med 13 prosent sammenlignet med i fjor, og produksjonen endte 63 tonn under prognosert kvantum. Hovedsorten er Celina. Norskandelen på pærer er relativt lav, på 3,9 prosent. Dette var allikevel vesentlig høyere enn de siste årene, med unntak av 2023.

Produsentprisen på pærer økte med tre prosent fra 2023 til 2024.

4.5.1.3 Plommer

Selv om omsetningen av norske plommer sesongen 2024 lå godt over 2023 ble omsetningen rundt 200 tonn lavere enn forventet. Det ble en utfordring å selge så mye plommer på kort tid, noe som førte til at noen partier måtte reguleres til press og noe ble dessverre kastet.

Produsentprisen på plommer lå i gjennomsnitt fire prosent høyere enn 2023.

4.5.1.4 Moreller

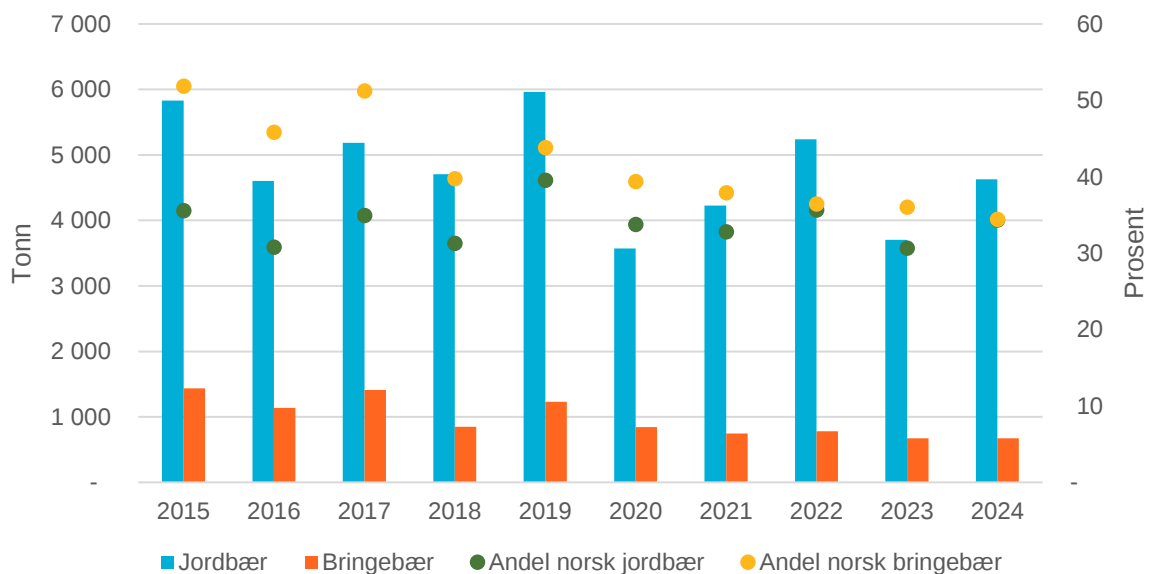
Norske moreller kom på markedet i uke 28, og i uke 30 var det markedsdekning av norske moreller. På grunn av litt ulikt vær i vest og øst av landet kom det mye moreller på en gang, og markedet slet med å ta

imot alt. Det ble omsatt 100 tonn mindre enn prognosert kvantum. De morellene som kom på markedet holdt god kvalitet, og sesongen varte frem til uke 34.

Produsentprisen økte med to prosent fra 2023 til 2024.

4.5.2 Jordbæromsetningen på vei oppover

Som året før økte omsetningen av jordbær også i 2024, men det er fremdeles et stykke opp til rekordåret 2019. Omsetningen av bringebær holder seg stabil. Våre omsetningstall inkluderer kun omsetning til butikk, og ikke salg direkte fra gård.

Figur 45 Omsetning av norske jordbær og bringebær, samt norskandel, 2015–2024. Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet og SSB

Omsetningen av jordbær økte med 25 prosent sammenlignet med 2023, men også importen økte noe. Allikevel økte norskandelen med 12 prosent fra i fjor, til 34 prosent.

Andelen norske bringebær gikk ned med fire prosent sist år fordi importen økte. Omsetningen av norske bringebær holdt seg uendret fra året før.

Norske jordbær var å finne i butikkene i begrensede mengder fra uke 22, men ble solgt i konkurranse med importbær de første ukene. Rundt månedsskiftet juni–juli var det god dekning av fine norske jordbær, og etterspørselen var god.

De første bringebærene ble høstet i månedsskiftet juni–juli, men som normalt var det kun begrensede mengder i starten. Mange produsenter startet plukking rundt 1. juli, og da ble det raskt mer bær tilgjengelig.

Utover sommeren kom det kjølig vær, noe både jordbær- og bringebærplantene hadde godt av. Da stanser den hurtige veksten og bærene vokser litt saktere. Produsentene var allikevel redd for at det skulle regne for mye og gjøre det vanskelig å høste bærene som ikke var i tunell. Heldigvis ble det meste høstet og omsatt, og kvaliteten var stort sett god.

Produsentprisen på jordbær gikk ned med seks prosent fra 2023, mens bringebærprisen økte med 13 prosent.

4.6 Konserveres

Bearbeidingsindustrien i Norge har kontrakter med produsenter av grønnsaker, bær og poteter. Grønnsaker brukes til frosne blandinger, ferdigretter og eddikbaserte konserveringsprodukter. Bær blir til syltetøy, frosne bærblandinger og saft, mens poteter brukes i produkter som pommes frites og potetsnacks.

Råvarene som produseres på kontrakt er i stor grad spesialisert til industriformål, med særlige krav til kvalitet og egenskaper. Disse råvarene kan derfor sjelden erstatte råvarer beregnet til konsum.

4.6.1 Avlingssvikt for bær til industri

Avlingstallene for jordbær og bringebær er preget av avlingssvikt grunnet vinterskader. I 2024 ble det levert omtrent 50 tonn jordbær til industri. Det er en nedgang på nesten 100 tonn fra fjoråret. For bringebær har det blitt levert omtrent 235 tonn til industri, en nedgang på 250 tonn.

Avlingene for kirsebær og solbær ble omtrent likt som i fjor. Det har vært klimatiske utfordringer som har gjort at avlingene ligger omtrent på fjorårets nivå.

4.6.2 Eplekonsentrat fortsatt en viktig avsetningskanal

Årets eplesesong ble preget av haglskadene i Svelvik, Lier og Telemark. Dette førte til økt behov for å bruke konsentratproduksjon som avsetningskanal. I 2024 ble det produsert rundt 235 tonn eplekonsentrat for videresalg, omtrent like mye som året før.

Behovet for konsentratproduksjon som avsetningskanal har økt de siste årene. Dette skyldes blant annet at sider- og mostprodusentene i Hardanger har blitt mer selvforsynte, strengere regler for sprøytemidler, klimaendringer og landbrukspolitiske mål om å øke produksjonen av norsk frukt i fremtiden.

4.6.3 Flere kulturer med avlingssvikt

Flere kulturer har i 2024 hatt avlingssvikt. Det gjelder erter, rødbeter, aspargesbønner og gulrot gul skive. Aspargesbønner og gulrot gul skive har hatt avlingssvikt på over førti prosent. For blomkål, gulrot oransje skive, rosenkål og sellerirot har det blitt levert mengder over kontrakt.

4.6.4 Et bedre år for industripotet til chips og pommes frites

Tallene for poteter til chips og pommes frites er basert på lagertellingen fra 15. november 2024. Produksjonen av poteter til chips har hatt en god sesong, med en samlet leveranse på 110 prosent av kontraktsmengden. Derimot har produksjonen av poteter til pommes frites ikke vært like god, og oppfyllingsgraden på kontraktene er 93 prosent.

4.7 Målpris oppnådd for de fleste varer

Tabell 16 viser prisuttaket i hele forrige avtaleår, mens tabell 17 viser prisuttaket per 31. desember 2024, altså midtveis i inneværende avtaleår.

Tabell 16 Oppnådde priser for potet, grønnsaker og epler avtaleåret 2023-2024. Øre per kg eller per angitt enhet

Vareslag	Målpris	Oppnådd pris	Avvik
Potet	686	803	117
Kepaløk	981	1093	112
Purre	2441	2424	-17
Hvitkål	1037	1079	42
Rosenkål	2116	2256	140
Blomkål	1284	1253	-31
Gulrot	1282	1359	77
Knollselleri	2406	2551	145
Isbergssalat	1304	1289	-15
Agurk	1075	1082	7
Tomat	2524	2555	31
Epler	2270	2041	-229

Kilde: Landbruksdirektoratet

Tabell 17 Oppnådde priser for potet, grønnsaker og epler i avtaleåret 2024-2025, per 31.12.2024. Øre per kg eller angitt enhet

Vareslag	Målpris	Oppnådd pris	Avvik
Potet	688	788	100
Kepaløk	989	1009	20
Purre	2486	2463	-23
Hvitkål	915	954	39
Rosenkål	2179	2320	141
Blomkål	1240	1339	99
Gulrot	1303	1376	73
Knollselleri	2474	2779	305
Isbergssalat	1299	1380	81
Agurk	1117	1183	66
Tomat	2571	2586	15
Epler	2338	2242	-96

Kilde: Landbruksdirektoratet

Som vist i tabellene ble det i avtaleåret 2023–2024 målprisoppnåelse for poteter og alle grønnsaker med unntak av purre, blomkål og isbergssalat. Heller ikke epler oppnådde målpris dette avtaleåret.

For inneværende avtaleår ser det foreløpig ut til en bedre målprisoppnåelse. Per 31. desember er det kun purre og epler, som ikke har oppnådd målpris. Purreprodusentene har bevisst lagt seg under målpris i første halvår for å få omsetning for den store avlingen i høst. For epler har man ikke oppnådd målpris de siste årene. I 2023 var avviket på 2,29 kroner, mens det nå er 96 øre.

Landbruksdirektoratet har beregnet hvor mye av jordbruksavtalens midler som ble tatt ut i markedet i avtaleåret 2023–2024. For poteter var verdien av produksjonen (verdiuttaket) 56,6 mill. kroner høyere enn hva nivået på målprisen tilsa. For grønnsaker og frukt var verdien av produksjonen 23,8 mill. kroner høyere enn hva målprisene legger opp til, mens den for grønnsaker alene var 40,3 mill. kroner høyere.

Landbruksdirektoratet har også beregnet verdien av prisuttaket i markedet midtveis i avtaleåret 2024 – 2025. For poteter var verdien av produksjonen 30,3 mill. kroner høyere enn hva målprisen legger opp til, og for grønnsaker og frukt sett under ett var verdien av produksjonen 34,6 mill. kroner høyere. For grønnsakene alene var verdien 40,8 mill. kroner høyere. Verdiuttaket for grønnsaker og frukt er høyere enn i samme periode i 2023.

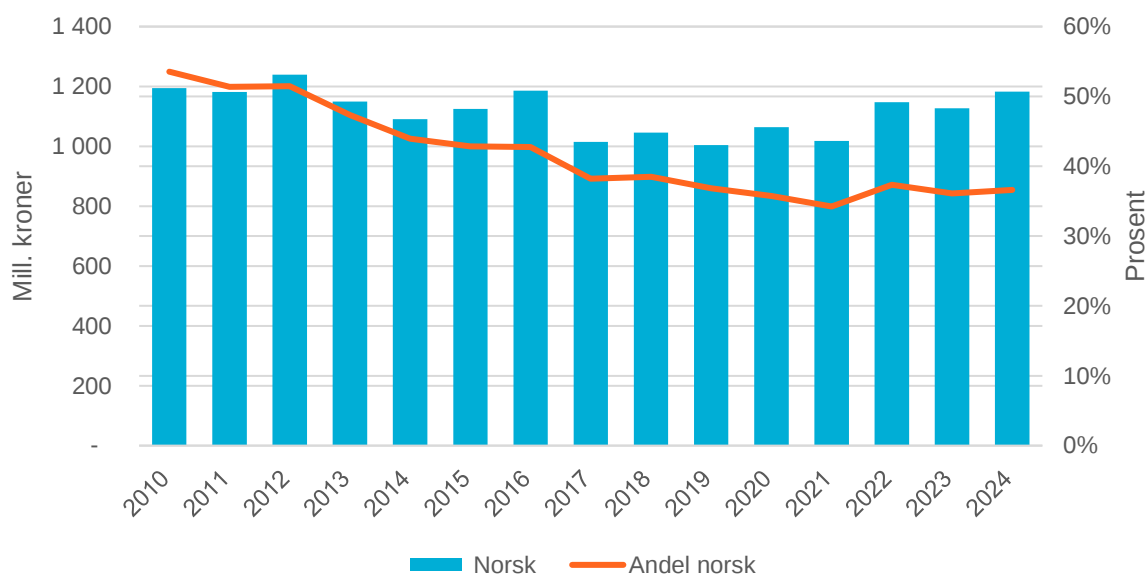
4.8 Blomster og planter

Kun en liten andel av produksjonen av blomster og planter foregår på friland i Norge, det aller meste dyrkes i veksthus. Sesongvariasjoner kan forekomme på tross av veksthus teknologien ettersom varme og sollys ute kan påvirke produksjonen.

Varierende etterspørsel etter blomster og planter gjennom året gjør at det er viktig å planlegge produksjonen godt. Ulike blomster og planter dyrkes i ulike perioder, og det er viktig å få avsetning for disse spesialproduktene innenfor perioden.

Norsk produksjon er forholdsvis stabil, og det produseres mange ulike blomster og planter. Av grønne potteplanter har eføy, pletter i luften og vindublad vært av de største produksjonene i flere år. Når det gjelder blomstrende potteplanter, er påskelilje, julestjerne og ildtopp blant de største. I tillegg er det stor produksjon av hageblomster til blomsterkasser og bed.

Figur 46 viser at produksjonen av blomster i gartnerier i Norge, målt i verdi, er noe redusert fra 2010 og frem til i dag, men er på vei oppover igjen. Norskandelen av total omsetning er allikevel synkende selv om den er noe bedre i 2024 enn året før. Andelen norsk av totalen er 37 prosent i 2024, til sammenligning var andelen på 54 prosent i 2010. Anslaget for 2024 viser en litt økende norsk produksjon, målt i verdi.

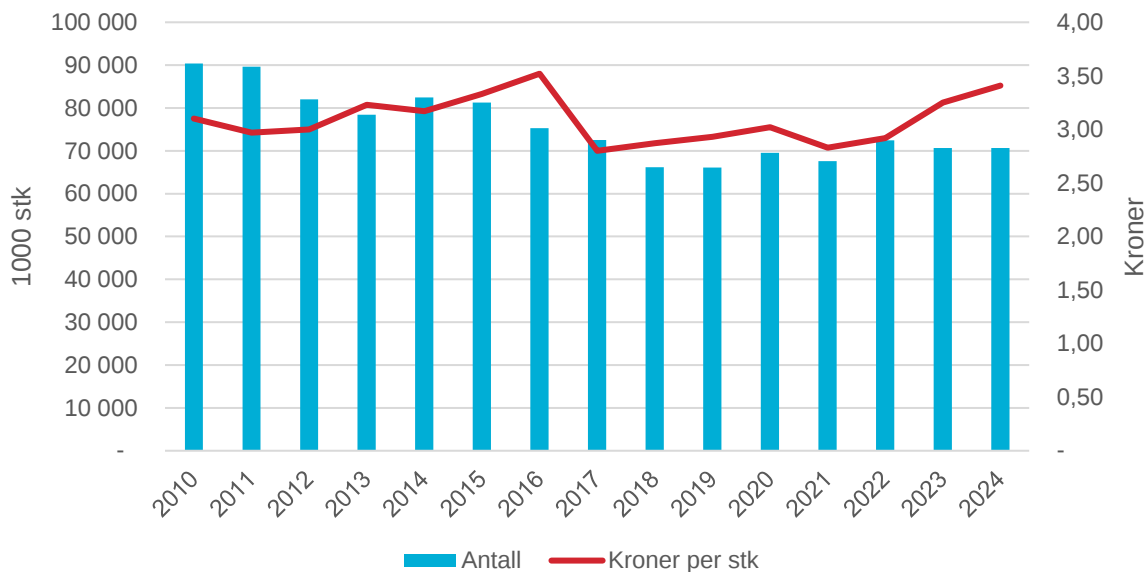
Figur 46 Norsk produksjon (blomster i gartnerier) målt i verdi og andel norsk av totalomsetning, 2010-2024. Mill.kr og prosent

Kilde: SSB og NIBIO

4.8.1 Stabil produksjon og økte priser for snittblomster

Produksjonen av snittblomster har stabilisert seg etter en jevn nedgang over flere år. Prisene har falt betydelig over tid, men har hatt et oppsving de siste årene. Anslaget på pris i 2024 er omtrent på nivå med 2016, som hittil har vært den høyeste prisen i perioden.

Figur 47 viser at prisen på snittblomster i 2024 er på 3,41 kroner per stykk.

Figur 47 Norsk produksjon og pris på snittblomster, 2010-2024. 1000 stk. og kr

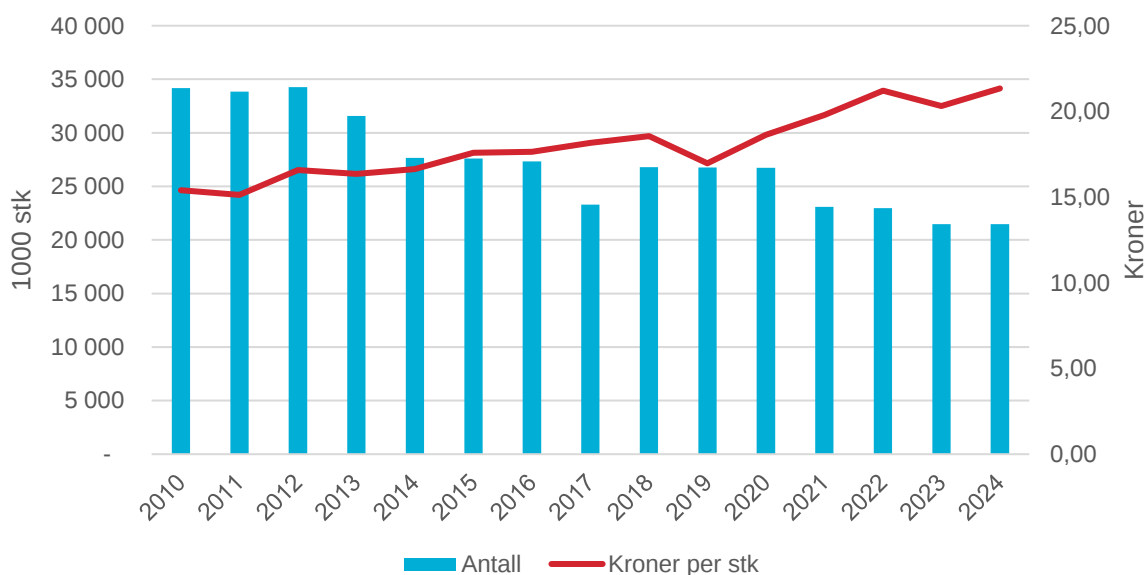
Kilde: NIBIO

4.8.2 Økt stykkpris og stabil produksjon av blomstrende potteplanter

Fra 2010 og fram til i dag har produksjonen av blomstrende potteplanter blitt lavere., men har holdt seg stabil de siste årene.

Figur 48 viser at antall produserte planter økte i 2018–2020. Foreløpige tall for 2023 og anslag for 2024 viser en reduksjon i produksjonen.

Stykkprisen på plantene økte fra 15,40 kroner per stykk i 2010 til 21,22 kroner per stykk i 2022. For 2023 og 2024 er det antatt en pris på henholdsvis 20,32 kroner og 21,34 kroner per stykk.

Figur 48 Norsk produksjon og pris på blomstrende potteplanter, 2010-2024. 1000 stk. og kr

Kilde: NIBIO

4.8.3 Verdikvoter for import fra EU

Norge har gitt EU verdikvoter for import av en rekke planter og blomster. Kvotene betegnes som førstemann-til-mølla kvoter. De administreres av tollvesenet og fordeles fortløpende til importører som fyller retningslinjene på importtidspunktet. Når kvotene er oppbrukt, må det igjen betales ordinær tollavgiftssats ved innførsel.

Tabell 18 Oversikt over kvoter, kvotestørrelser og varenummer i tolltariffen

Kvote	Kvotestørrelse	Varenummer	Utnyttelse 2024 (%)
Blomstrende potteplanter*)	20 mill. kroner	06.02.9043 06.02.9044	100%
Grønne potteplanter	7 mill. kroner	2/6/9031	100%
Gress på rull	4 mill. kroner	2/6/9091	5%

*) En del planter er unntatt

Kilde: Tolletaten

5 Bearbeidede jordbruksvarer

I 2024 ble det utbetalt 225 mill. kroner i tilskudd for omsetning av vel 100 000 tonn RÅK-varer. I denne produksjonen ble det brukt 32 715 tonn tilskuddsberettigede råvarer, en reduksjon på 0,6 prosent fra året før.

Det ble importert 630 000 tonn RÅK-varer i 2024, omtrent på samme nivå som i 2023. Verdien var på 23,1 mrd. kroner, en økning på 5 prosent.

Det ble eksportert 69 100 tonn RÅK-varer til en verdi av 4,6 mrd. kroner. Det var 3 prosent mer enn i 2023, målt i mengde, mens verdien er på samme nivå som i 2023.

Den svake krona har styrket konkurranseevnen til norsk RÅK-industri.

5.1 Om RÅK-ordningen

EØS-avtalens protokoll 3 åpner for at medlemsland kan bruke tollavgiftssatser og prisnedskrivning for å utjevne prisforskjellene på jordbruksråvarer. Dette gjelder når råvarene brukes i produksjon av definerte bearbeidede jordbruksvarer (RÅK-varer), som for eksempel pizza og sjokolade. Man kan gi tilskudd dersom tollavgiftssatsen ikke er tilstrekkelig til å kompensere for at norske jordbruksråvarer er dyrere enn tilsvarende råvare i EU.

Tilskuddet for den enkelte ferdigvaren er avhengig av andelen tilskuddsberettigede råvarer i produktet. Utbetalt tilskudd til hver ferdigvare avgjøres av omsatt mengde og tilskuddssatsen for råvaren. Søknadene om tilskudd gir en oversikt over norsk produksjon og råvareforbruk for den delen av RÅK-industrien som mottar tilskudd. I 2024 var det 46 bedrifter som hadde registrert ett eller flere produkter innenfor ordningen. Av disse fikk 43 bedrifter utbetalt tilskudd på til sammen 225 mill. kroner. Norsk RÅK-industri er en stor avtaker av norskproduserte jordbruksråvarer.

Ved å følge med på utviklingen i import av RÅK-varer, kan man si noe om konkurransesituasjonen til norsk RÅK-industri. En stadig økning i import av RÅK-varer indikerer at norsk RÅK-industri taper konkurransekraft både på det norske markedet, og på eksportmarkedet. Etter rekordhøy import av RÅK-varer i 2021, har importen gått ned 11 prosent i 2023. I 2024 ble det importert om lag 630 000 tonn RÅK-varer til en verdi av rundt 23,1 mrd. kroner, omtrent på samme nivå som i 2023.

Tabell 19 gir en oversikt over et utvalg RÅK-varer. Vi har delt RÅK-varene inn i varegrupper og knyttet disse gruppene til tollposisjon eller varenummer i tolltariffen. RÅK-varer omtalt som «non-food artikler», som for eksempel kaffe, te, skinn, hår, dyrefôr og tobakk, er ikke tatt med.

Tabell 19 Varegrupper som benyttes, med tolltariffens varenummer

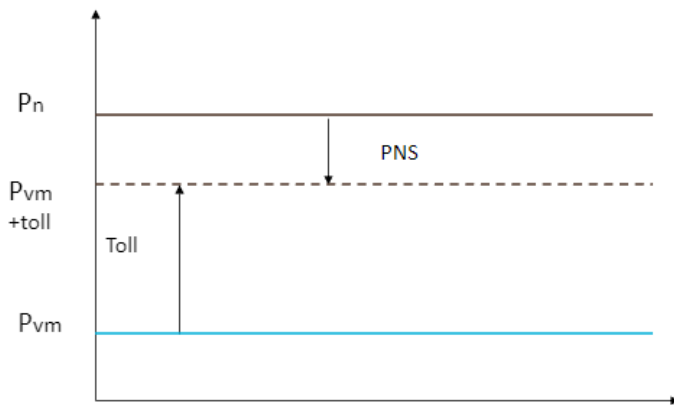
Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010, -1090, 20.07.1001, -1007-8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brøddvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.2 Tilskuddssatser ved bruk av norske råvarer

Tilskuddssatsene fastsettes normalt en gang i året med virkning fra 1. januar. Prisutviklingen er ofte ulik i Norge og på verdensmarkedet. Norske priser er relativt stabile og fastsettes gjerne én eller to ganger i året. Norske råvarepriser (Pn) ligger for enkelte råvarer på et høyere nivå enn internasjonale råvarepriser (Pvm) pluss tollavgiftssats. Tilskuddssatsen/prisnedskrivningssatsen (PNS) settes da til differansen mellom norsk pris og internasjonal pris pluss tollavgiftssats.

I de tilfellene internasjonal råvarepris (Pvm) pluss tollavgiftssats er høyere enn norsk råvarepris (Pn) settes tilskuddssatsen til null kroner per kilo. Figur 49 illustrerer prinsippene bak beregningen av tilskuddssatser i RÅK-ordningen.

Figur 49 Beregning av tilskuddssatser i RÅK-ordningen

For å søke om tilskudd må man søke om å få godkjent resept for et produkt som omfattes av ordningen. Resepten gir en oversikt over råvareinnholdet i produktet. I en slik søknad må man oppgi blant annet tolltariffens varenummer, fakturabetegnelse og råvareforbruk ved produksjon av 100 kg ferdigvare.

Tilskuddets størrelse beregnes med utgangspunkt i de råvarene ferdigvaren lages av og som er oppgitt ved innmeldingen av resepten. Tilskuddsbeløpet til bedriften avhenger videre av hvor mye ferdigvarer som er omsatt i løpet av en måned. Tabell 20 viser hva tilskuddssatsene har vært for de ulike råvarene i 2023 og 2024.

Tabell 20 RÅK-tilskuddssatser i årene 2023 og 2024. Kroner per kilo

NR	Råvare	1. halvår 2023	2. halvår 2023	Fra 1. januar 2024	Fra 1. januar 2025
1100	Helmelk flytende	1,50	2,20	2,50	2,40
1200	Skummet melk flytende	2,10	2,40	2,80	3,50
1300	Yoghurt	4,30	5,10	5,40	5,90
1500	Kondensert melk fet	0,70	1,60	2,60	0,00
1550	Kondensert melk mager	1,90	2,10	3,40	3,10
1599	Helmelkpulver 20 – 42 %		0,00	3,90	0,00
1601	HMP 28 % til iskrem	0,00	0,00	0,00	0,00
1651	Melkepulver 20% til iskrem	0,00	0,00	0,00	0,00
1700	Skummetmelkpulver	10,00	10,70	15,10	15,90
1701	SMP til iskrem	0,00	0,00	0,00	0,00
1750	Yoghurtpulver	0,00	0,00	0,00	12,40
2100	Fløte	8,20	12,00	11,50	0,00
2101	Fløte til iskrem	0,00	0,00	0,00	0,00
2300	Rømme	5,10	8,80	8,30	0,00
3200	Mysepulver	7,50	8,60	9,20	7,90
3201	Mysepulver til iskrem	0,00	0,00	0,00	0,00
5100	Smør ¹	0,00	1,70	1,80	0,00
5101	Smør til iskrem	0,00	0,00	0,00	0,00
5300	Smørølje ²	0,00	2,50	2,60	0,00
6100	Ost ³	4,40	7,60	13,70	13,80
11100	Heleggmasse	0,00	0,00	3,70	3,20
11200	Heleggpulver	0,00	0,00	16,50	29,10
12100	Eggeplomme konserver	0,00	0,00	0,00	0,00
12200	Eggeplommepulver	0,00	0,00	0,00	0,00
30100	Poteter	0,80	0,80	0,50	0,00
31200	Flak og granulat av potet	18,70	11,80	12,20	12,30
32100	Potetmel/stivelse	2,20	3,30	1,50	2,20
40200	Våt glukose	0,00	0,00	4,20	5,10
70750	Svinekjøttssortering 23 %	0,00	0,00	0,00	2,00
71400	Storfe kjøttssortering 14 %	32,50	38,30	31,40	23,20
73000	Fårekjøttssortering 25 %	0,00	0,00	0,00	2,90
74000	MUK-fjørfe ⁴	2,10	0,80	3,20	3,60
74200	Fjørfe, annet enn MUK-	10,10	12,80	16,50	15,80

¹ PNS gis kun til råvaren smør som benyttes i ferdigvarer tariffert på varenummer ex 19.01.9098 med varebetegnelse vaniljesaus, vaniljekrem, rømmedressing, iskremblending, produkter til bakeri, glutenfri diettmat og laktoseredusert diettmat.

² PNS gis ikke til råvaren smørølje med unntak for sjokolade som tarifferes på varenummer 18.06.2090, 18.06.3100, 18.06.3200 eller 18.06.9010.

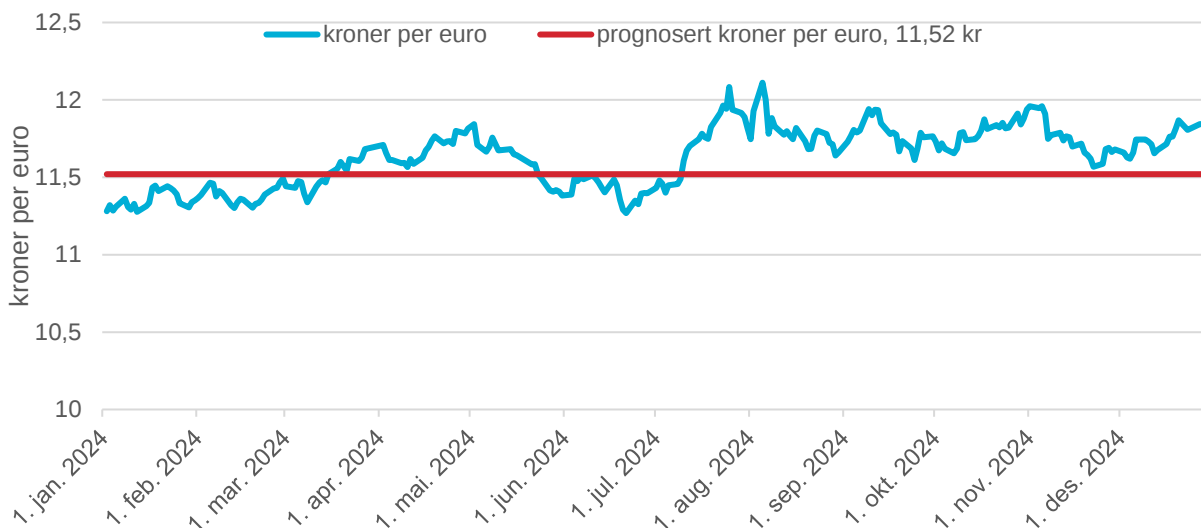
³ Gjelder modnet ost til industri og fast formet ost til industri.

⁴ MUK-fjørfe: Maskinelt utbeinet kjøtt av fjørfe.

5.3 Valutakurs for euro

Prognosert valutakurs inngår i vurderingen av tilskuddssatsene, og forventet valutakurs beregnes etter informasjon og prognoser fra Nordea og DNB. Kursen som ble lagt til grunn for satsene var 11,52 kroner per euro. Kрона var som gjennomsnitt for året svakere enn prognosert. Gjennomsnittlig valutakurs var 11,63 kroner per euro. Den svake kрона har styrket konkurranseevnen til norsk RÅK-industri.

Figur 50 viser prognosert valutakurs og utviklingen i faktisk valutakurs gjennom året 2024.

Figur 50 Faktisk valutakurs og prognosert valutakurs brukt ved fastsettelse av tilskuddssatser, 2024, NOK per euro

Kilde: DNB, Nordea og Landbruksdirektoratet

5.4 Import av RÅK-varer

Importstatistikken for RÅK-varer i 2024 viser at importmengden var på omtrent samme nivå som i 2023. Totalt ble det importert 630 000 tonn RÅK-varer til en verdi av 23,1 mrd. kroner. Dette tilsvarte en økning i importverdi på 5 prosent. Dersom vi trekker ut tallene for mineralvann og øl, viser importmengden en økning på 2 prosent.

Importen av store varegrupper som pizza og søte kjeks og småkaker økte, mens sjokolade i pakninger over 2 kilo (som for eksempel sjokolademasse) og supper har derimot falt. Samtidig har importen av smaksatt yoghurt gått ned med 6 prosent, mens melkebaserte drikkevarer har økt med hele 15 prosent sammenlignet med året før. Se mer om importen av yoghurt og smaksatt melk i kapittel 2.

Tabell 21 viser et utvalg av importerte mengder RÅK-varer, og tabell 22 viser importverdien. Grensehandel er ikke inkludert i statistikken.

Tabell 21 Importert mengde av utvalgte RÅK-varer, i perioden 2022–2024, tonn

Varegruppe	2022	2023	2024	Endring siste år
Smaksatt yoghurt	3 549	3 274	3 066	-6 %
Melkebaserte drikkevarer	6 046	6 076	6 997	15 %
Sukkervarer	29 869	30 076	30 546	2 %
Sjokolade i pakninger over 2 kg	6 616	7 035	6 139	-13 %
Sjokolade	20 301	20 674	20 824	1 %
Barnemat og morsmelkerstatning	3 215	2 980	2 803	-6 %
Deiger	14 504	14 555	14 223	-2 %
Pizza	14 934	15 225	15 955	5 %
Osteerstatninger	1 718	1 360	1 391	2 %
Pasta og lignende	34 515	34 357	34 504	0 %
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	12 934	12 321	11 610	-6 %
Knekkebrød	10 642	10 389	10 612	2 %
Øvrig bakverk	37 551	36 011	38 027	6 %
Søte kjeks og småkaker	14 101	13 057	14 585	12 %
Kaker	11 421	11 231	11 703	4 %
Brød og brødvarer	51 956	49 395	49 584	0 %
Syltetøy/pulp	2 806	2 730	2 974	9 %
Sauser	38 154	36 864	39 106	6 %
Supper	1 745	1 753	1 621	-8 %
Spise-is	4 743	4 016	3 917	-2 %
Andre næringsmidler	44 046	42 089	43 876	4 %
Mineralvann	220 187	181 047	176 996	-2 %
Øl	53 449	33 503	37 085	11 %
Modifisert stivelse	6 928	4 829	5 394	12 %
Andre RÅK-varer	51 164	48 462	46 087	-5 %
Totalt utvalg	697 093	623 309	629 627	1 %
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	423 457	408 759	415 546	2 %

Kilde: SSB

Tabell 22 Importverdien av utvalgte RÅK-varer i perioden 2022–2024, 1000 kr

Varegruppe	2022	2023	2024	Endring siste år
Smaksatt yoghurt	147 655	160 972	155 712	-3 %
Melkebaserte drikkevarer	173 861	216 671	234 753	8 %
Sukkervarer	1 653 781	2 091 608	2 202 279	5 %
Sjokolade i pakninger over 2 kg	249 216	338 904	416 026	23 %
Sjokolade	1 676 062	2 037 965	2 335 906	15 %
Barnemat og morsmelkerstatning	172 138	196 963	188 272	-4 %
Deiger	377 895	466 600	466 197	0 %
Pizza	525 169	725 932	746 235	3 %
Osteerstatninger	74 890	76 073	74 466	-2 %
Pasta og lignende	786 880	959 283	921 766	-4 %
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	474 127	562 422	539 604	-4 %
Knekkebrød	310 462	380 412	382 931	1 %
Øvrig bakverk	1 356 386	1 615 106	1 711 843	6 %
Søte kjeks og småkaker	486 773	596 432	663 915	11 %
Kaker	539 057	648 660	651 922	1 %
Brød og brødvarer	1 107 536	1 356 249	1 371 039	1 %
Syltetøy/pulp	101 327	117 230	123 661	5 %
Sauser	1 335 193	1 588 573	1 772 786	12 %
Supper	69 935	86 028	84 806	-1 %
Spise-is	360 460	309 081	302 775	-2 %
Andre næringsmidler	2 115 162	2 401 398	2 575 930	7 %
Mineralvann	2 913 298	2 927 455	2 944 682	1 %
Øl	484 353	452 892	499 038	10 %
Modifisert stivelse	93 866	109 787	99 741	-9 %
Andre RÅK-varer	1 371 418	1 670 757	1 672 719	0 %
Totalt utvalg	18 956 902	22 093 453	23 139 006	5 %
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	15 559 251	18 713 106	19 695 286	5 %

Kilde: SSB

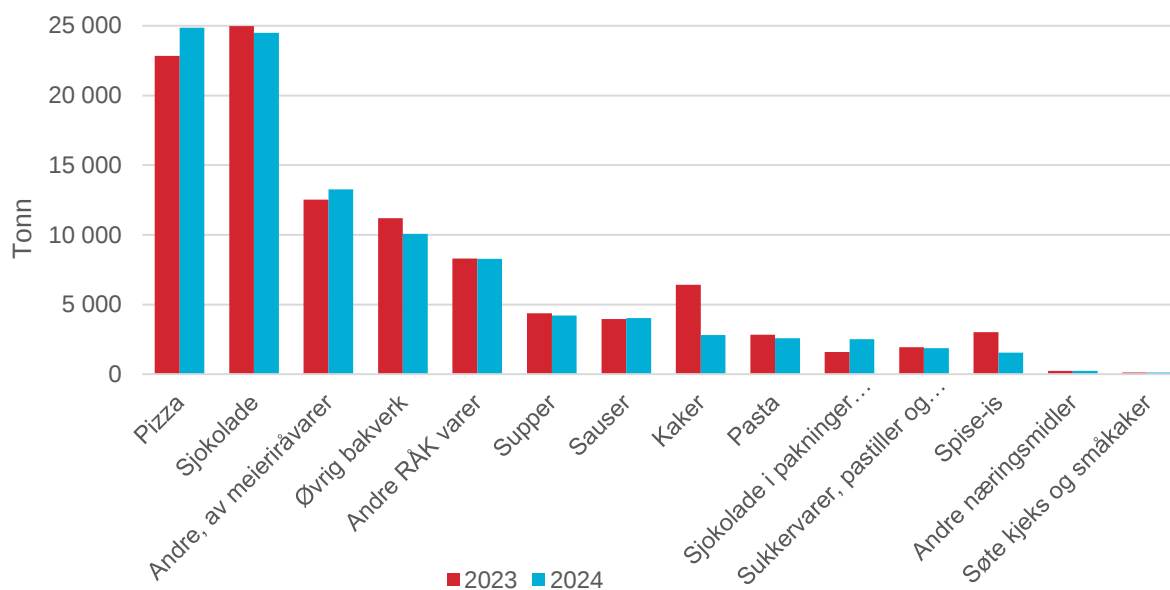
5.5 Norsk produksjon av RÅK-varer

I 2024 ble det utbetalt 225 mill. kroner i RÅK-tilskudd for omsetning av 100 800 tonn RÅK-varer. Utbetalingene i 2023 var på 161 mill. kroner for salg av 104 300 tonn. Dette tilsvarer en økning på 39 prosent i utbetalinger.

Mengden pizza det ble søkt om tilskudd for, økte med ni prosent. Andre RÅK-varer på basis av meieriråvarer økte med seks prosent. For sjokolade ble det søkt om tilskudd for en mengde som var to prosent lavere enn i 2023. For kaker var nedgangen på 56 prosent.

Forbruket av tilskuddsberettigede råvarer utgjorde i 2024 nesten 32 715 tonn, 110 tonn mindre enn i 2023. At utbetalingene har økt, på tross av redusert råvareforbruk, henger i sammen med markedssituasjonen for melkepulver og råvarer av egg, i tillegg til endringer i tilskuddssatser.

Figur 51 viser utviklingen i mengde ferdigvarer det ble søkt om tilskudd for i 2023 og 2024, sortert etter søknadsmengde innenfor hver ferdigvaregruppe i 2024.

Figur 51 Mengde ferdigvarer i RÅK-ordningen det er søkt om tilskudd til, 2023 og 2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Tabell 23 er sortert etter omsatt mengde innenfor hver ferdigvaregruppe, og viser utbetaling og ferdigvaregruppens andel av total utbetaling.

Tabell 23 Omsatt mengde per ferdigvaregruppe, tilskuddsutbetalinger og andel av total utbetaling 2024. Tonn, 1000 kr og prosent

Ferdigvaregruppe	Omsatt mengde, tonn	Utbetaling, 1000 kr	Andel av utbetaling, %
Pizza	24 856	113 989	50,7 %
Sjokolade	24 489	20 315	9,0 %
Andre RÅK varer, på basis av meieriråvarer	13 251	42 914	19,1 %
Øvrig bakverk	10 056	9 386	4,2 %
Supper	4 212	10 661	4,7 %
Sauser	4 030	6 548	2,9 %
Kaker	2 805	1 993	0,9 %
Pasta	2 573	4 772	2,1 %
Sjokolademasse (sjokolade-pakninger over 2 kg)	2 511	2 042	0,9 %
Sukkervarer, pastiller og drops	1 853	2 015	0,9 %
Spise-is	1 547	397	0,2 %
Andre næringsmidler	223	273	0,1 %
Søte kjeks og småkaker	118	40	0,0 %
Andre RÅK-varer	8 272	9 360	4,2 %
Totalt	100 795	224 706	100 %

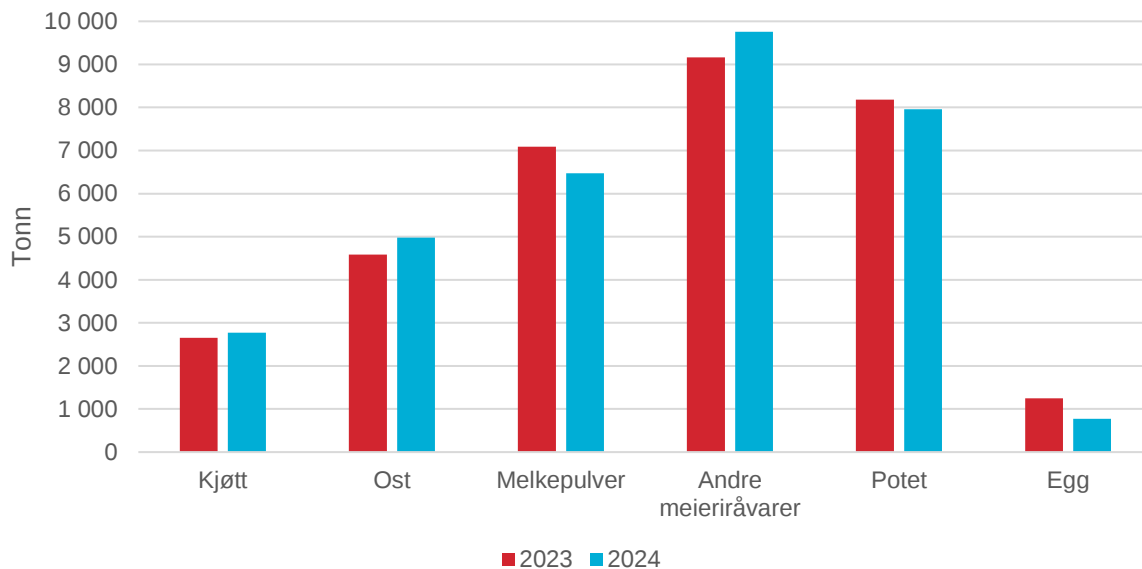
Kilde: Landbruksdirektoratet

I produksjonen av ferdigvarene ble det i 2023 utbetalt tilskudd for bruk av 32 715 tonn tilskuddsberettigede råvarer, en nedgang på 32 925 tonn fra 2023. Dette tilsvarte en reduksjon på 0,6 prosent.

Figur 52 viser råvareforbruket for hovedkategorier av råvarer som inngår i RÅK-ordningen i 2023 og 2024. Som følge av underdekningen på melkepulver og egg i 2024, gikk forbruket av både egg og melkepulver i

produksjonen av RÅK-varer ned fra 2023 til 2024. Tilskuddsutbetalingene til egg har gått noe opp, og utbetalingene til melkepulver har gått opp med ca. 15 mill. kroner. Oppgangen i tilskudd på tross av nedgangen i forbruk skyldes endringer i tilskuddssatser mellom 2023 og 2024. På grunn av endringer i utenlandske og norske råvarepriser ble tilskuddssatsene endret for å stabilisere konkurransevnen til norske produsentene av RÅK-varer mot importerte varer.

«Andre meieriråvarer» som omfatter blant annet flytende melk, fløte, yoghurt og rømme, fortsetter å øke både i forbruk og tilskudd. Forbruket av ost i RÅK-varer økte fra 2023 til 2024, og tilskudds-utbetalingene gikk opp med ca. 30 mill. kroner.

Figur 52 Råvareforbruk det er utbetalt RÅK-tilskudd til i 2023 og 2024. Tonn

Kilde: Landbruksdirektoratet

Tabell 24 viser råvareforbruket, utbetalte tilskudd og prosentandel av utbetalte tilskudd i 2024. Meieriråvarer utgjorde den største prosentandelen av utbetalingene i 2024 med 65,2 prosent. Innenfor kategorien meieriråvarer utgjorde ost den største andelen. Kjøtt var den nest største tilskuddsposten med 28,2 prosent av utbetalingene, og storfekjøtt var den største andelen i denne kategorien. De øvrige kjøttvarene utgjorde under 1 prosent av utbetalingen.

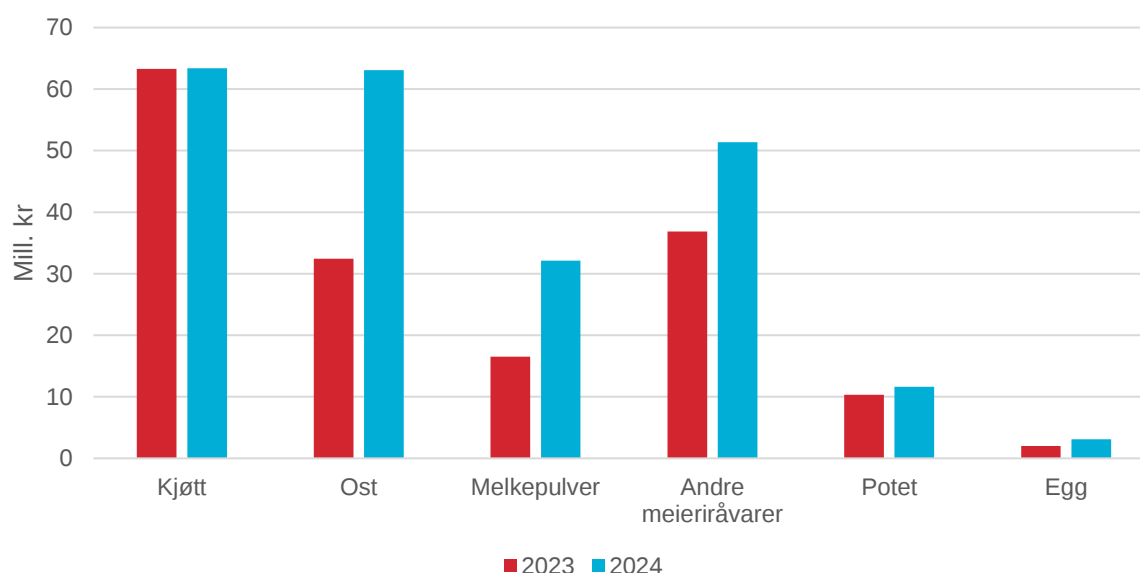
Tabell 24 Råvareforbruk og utbetalt tilskudd per råvaregruppe og for utvalgte råvarer, utbetalingens andel av total utbetaling. Tonn, mill. kroner og prosent

Råvaregruppe og utvalgte råvarer	Råvareforbruk, tonn	Utbetaling, Mill. kr	Andel av utbetaling, %
Meieri sum	21 211,99	146,58	65,23 %
Ost	4 982,07	63,09	28,08 %
Melkepulver*	6 474,12	32,14	14,31 %
Andre meieriråvarer	9 755,79	51,35	22,85 %
Egg	773,43	3,11	1,38 %
Heleggmasse	549,29	1,48	0,66 %
Potet	7 955,83	11,63	5,18 %
Potet, ubearbeidet	6 102,09	3,42	1,52 %
Kjøtt sum	2 773,59	63,38	28,21 %
Storfekjøtt	1 871,14	60,89	27,1 %
Andre kjøttvarer	902,44	0,90	0,40 %
Sum	32 714,84	224,70	100,0 %

Kilde: Landbruksdirektoratet

* Skummetmelkepulver, melkepulver 20 %, -28 %, -35 og -42 %, også til iskrem.

Figur 53 viser tilskuddsutbetalingene per råvaregruppe i 2023 og 2024. Ost har den største økningen i tilskuddsutbetaling. Utbetalingene til melkepulver og andre meieriråvarer har også gått opp.

Figur 53 Tilskuddsutbetalinger til råvaregruppene, 2023 og 2024. Mill. kr

Kilde: Landbruksdirektoratet

5.6 Utviklingen i eksport av RÅK-varer

Eksporten av RÅK-varer var 3 prosent høyere i 2024 enn i 2023, målt i mengde. Samtidig er verdien på samme nivå som i 2023. Utviklingen i eksport målt i verdi og mengde er ikke nødvendigvis helt sammenfallende, da sammensetningen av varene som eksporteres varierer noe fra år til år. Utviklingen i valutakurser er også en faktor som påvirker forholdet mellom eksportverdi og kvantum. Totalt ble det eksportert 69 100 tonn RÅK-varer i 2024 til en verdi av 4,6 mrd. kroner.

Tabell 25 og tabell 26 presenterer eksportstatistikk for utvalget av RÅK-varer.

Tabell 25 Eksportert mengde av utvalgte RÅK-varer i perioden 2022–2024. Tonn

Varegruppe	2022	2023	2024	Endring siste år
Smaksatt yoghurt	0	2	21	>200 %
Melkebaserte drikkevarer	49	93	59	-36 %
Sukkervarer	1 086	803	862	7 %
Sjokolade i pakninger over 2 kg	1 068	1 673	2 212	32 %
Sjokolade	5 067	4 431	4 090	-8 %
Barnemat og morsmelkerstatning	32	17	25	47 %
Deiger	48	47	49	3 %
Pizza	3 924	3 870	3 628	-6 %
Osteerstatninger	25	2	3	21 %
Pasta og lignende	84	82	103	26 %
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	270	230	544	137 %
Knekkebrød	2 417	2 092	2 094	0 %
Øvrig bakverk	5 747	6 117	5 644	-8 %
Søte kjeks og småkaker	152	272	283	4 %
Kaker	1 074	923	672	-27 %
Brød og brødvarer	2 378	2 205	2 280	3 %
Syltetøy/pulp	31	18	37	113 %
Sauser	2 379	2 057	2 614	27 %
Supper	746	1 007	1 444	43 %
Spise-is	761	542	479	-12 %
Andre næringsmidler	14 315	14 573	14 504	0 %
Mineralvann	21 710	18 400	20 274	10 %
Øl	5 627	4 704	4 108	-13 %
Modifisert stivelse	16	90	40	-56 %
Andre RÅK-varer	2 450	3 056	3 003	-2 %
Totalt utvalg	71 457	67 303	69 072	3 %
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	44 121	44 199	44 689	1 %

Kilde: SSB

Tabell 26 Eksportverdien av utvalgte RÅK-varer, 2022–2024, verdi i 1000 kr

Varegruppe	2022	2023	2024	Endring siste år
Smaksatt yoghurt	1	78	537	>200 %
Melkebaserte drikkevarer	1 947	5 612	2 971	-47 %
Sukkervarer	58 791	57 597	55 797	-3 %
Sjokolade i pakninger over 2 kg	36 815	69 615	124 000	78 %
Sjokolade	259 618	305 482	355 947	17 %
Barnemat og morsmelkerstatning	2 136	1 402	2 181	56 %
Deiger	1 503	1 673	1 596	-5 %
Pizza	132 396	155 540	144 616	-7 %
Osteerstatninger	590	59	81	37 %
Pasta og lignende	11 775	10 048	16 433	64 %
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	15 341	13 516	28 992	114 %
Knekkebrød	187 386	185 950	193 165	4 %
Øvrig bakverk	229 989	283 803	303 982	7 %
Søte kjeks og småkaker	8 440	12 788	17 883	40 %
Kaker	40 833	43 506	36 754	-16 %
Brød og brødvarer	49 649	54 203	60 419	11 %
Syltetøy/pulp	1 252	901	2 584	187 %
Sauser	155 800	162 407	201 382	24 %
Supper	42 827	66 330	96 775	46 %
Spise-is	142 633	97 095	76 978	-21 %
Andre næringsmidler	2 300 911	2 664 011	2 469 678	-7 %
Mineralvann	91 089	96 604	150 357	56 %
Øl	97 910	92 951	79 521	-14 %
Modifisert stivelse	439	1 642	832	-49 %
Andre RÅK-varer	108 381	164 054	144 766	-12 %
Totalt utvalg	3 978 457	4 546 868	4 568 224	0 %
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	3 789 457	4 357 313	4 338 346	0 %

Kilde: SSB

5.7 Markedsvurderinger for RÅK-varer

Vi vil her se nærmere på markedssituasjonen og importkonkurransen for norske RÅK-varer, blant annet for norskprodusert sjokolade, pizza og bakervarer. Dette er varegrupper med betydelig norsk produksjon, og omfattende bruk av norske råvarer. Det er en markant konkurranse fra importerte ferdigvarer. Eksporten av norske RÅK-varer er begrenset.

5.7.1 Redusert import og økt eksport av sjokolade

Melkepulver er en viktig innsatsfaktor i norsk produksjon av sjokolade, og det brukes svært mye norsk melk. Prisen på skummetmelkepulver var i 2024 vesentlig lavere i EU enn i Norge. Tilskuddssatsen for denne råvaren var 15,10 kroner per kilo. Prisforskjellen for fetere melkepulver fra EU har vært mindre, og tilskuddssatsen for disse råvarene var 3,90 kroner per kilo i 2024.

Det ble importert 6 139 tonn sjokolademasse (sjokolade i pakninger over 2 kilo) i 2024, til en verdi av 416 mill. kroner. Importmengden ble redusert med 13 prosent fra 2023, mens verdien økte med 23 prosent. 83 prosent av importen av sjokolademasse kom fra Belgia, Sverige og Polen.

Importen av annen sjokolade i plate, stang eller løsevekt holdt seg stabil, og var i 2024 omtrent på samme nivå som i 2023. Importverdien økte derimot med 15 prosent. Den største økningen finner vi for sjokoladeplater uten fyll, med en økning på 19 prosent, mens importen av småsjokolader, som for eksempel konfekt, gikk ned med 6 prosent. Omtrent halvparten av sjokoladeimporten kom fra Sverige, Litauen og Tyskland. I 2024 ble 55 prosent av det norske markedet for sjokolade dekket av importert sjokolade, mot 56 prosent i 2023. Det vil si at andelen norsk sjokolade i markedet har hatt en liten økning.

Totalt ble det eksportert rundt 2 212 tonn sjokolademasse. Verdien av denne eksporten var i underkant av 124 mill. kroner i 2024. Eksportmengden økte med 32 prosent, mens eksportverdien økte med hele 78 prosent fra 2023.

For «annen sjokolade» har eksportert mengde hatt en nedadgående trend side 2019, men økte svakt under pandemien i 2022. I 2024 fortsatte nedgangen og eksporten av sjokolade ble redusert med 8 prosent. Eksportverdien økte imidlertid med 17 prosent fra 2023.

5.7.2 Økt norsk produksjon og økt import av pizza

Varegruppen Pizza i RÅK-ordningen er i hovedsak pizza, med eller uten kjøtt, og pizzabunner. Råvarer som inngår i en typisk pizza er ost og kjøtt i tillegg til hvetemel, tomat saus, løk og urter. Prisen på ost og kjøtt har vært vesentlig høyere i Norge enn i EU i 2024. Tilskuddssatsen for ost var 13,70 kroner per kilo i 2024.

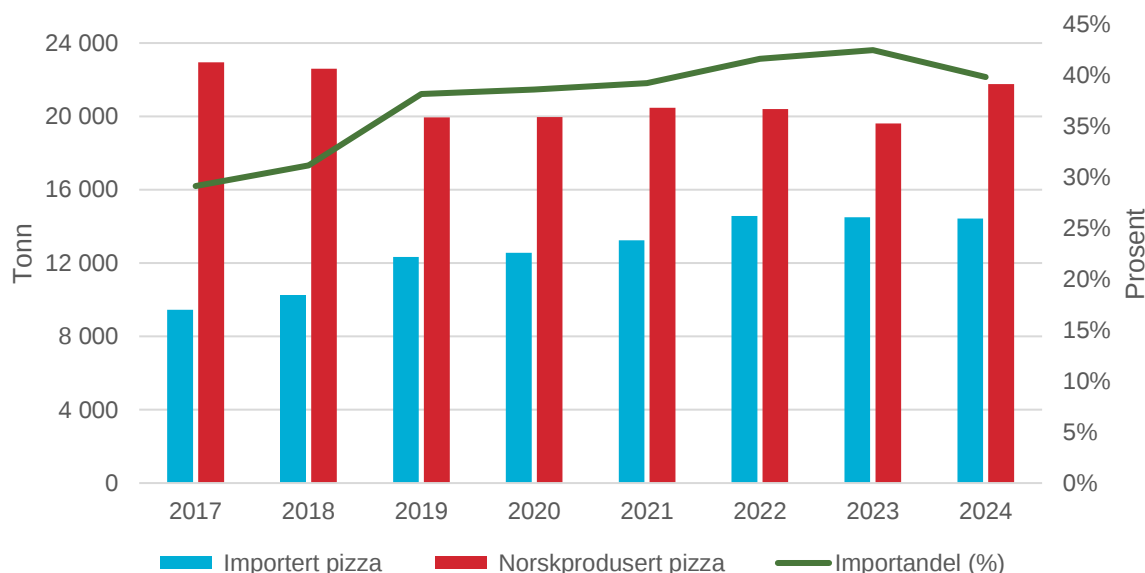
I 2024 importerte vi 15 955 tonn pizza til en verdi av 746 mill. kroner. Det er en økning på 5 prosent i mengde og 3 prosent nedgang i verdi, sammenlignet med 2023. I samme periode har salg i Norge av norskprodusert pizza økt med 12 prosent fra 2023. Handelsstatistikken fra de siste årene viser at det har vært en jevn økning i import av pizza. At importmengde har økt samtidig som norsk produksjon øker, kan forklares med at totalmarkedet for pizza i Norge økte med 9 prosent i 2024 fra 2023.

Den største prosentvise økningen for enkeltvarenummer under varegruppen pizza var for import av pizzabunner. I 2024 ble det importert 1 535 tonn, mot 727 tonn i 2023. 2024 skiller seg markant ut fra tidligere år når det gjelder import av pizzabunner, hvor importmengden har mer enn doblet seg sammenlignet med fjoråret. Det produseres både fersk og forstekt pizzabunn i Norge, men vi har ikke tall på norsk produksjon, da det ikke utbetales prisnedskrivning til kornprodukter i ferdigvarer.

Konkurransesituasjonen for norskprodusert pizza, sammenlignet med samme importerte pizza i det norske markedet viser at norskandelen i pizzamarkedet øker. I 2024 ble 38 prosent av det norske pizza-markedet dekket av import, mot 40 prosent i 2023. Dermed har norskandelen i pizzamarkedet økt fra 60 prosent i 2023 til 62 prosent i 2024. Det kan forklares med at den norske kronen har vært svak, som har styrket konkurranseevnen til norsk RÅK-industri, sammen med høye råvarepriser i EU.

Eksporten av pizza, inkludert pizzabunner, var i 2024 på 3 628 tonn. Eksportert mengde har hatt en nedgang på 6 prosent fra 2023 til 2024. Eksportverdien utgjorde i 2024 omtrent 145 mill. kroner og har gått tilbake med 7 prosent fra i fjor. 95 prosent av eksporten gikk til Finland og Sverige.

Figur 54 viser utviklingen i salg av norskprodusert og importert pizza i det norske markedet i perioden 2017 til 2024. Figuren viser at både importert pizza og norskprodusert pizza øker sammenlignet med året før. Totalt synker importandelen mot norskandelen.

Figur 54 Norsk produksjon og import av pizza solgt i Norge 2017–2024, Tonn og prosent

Kilde: Landbruksdirektoratet; SSB

5.7.3 Økning i import og redusert eksport av bakervarer

Med bakervarer mener vi varegruppene deiger, knekkebrød, søte kjeks og småkaker, kaker, brød og brødvarer samt øvrig bakverk. Øvrig bakverk inkluderer for eksempel lomper og lefser som er omfattet av tilskuddsordningen.

I RÅK-ordningen utbetales det ikke tilskudd til korn og kornprodukter. Vi har derfor ikke fullstendig oversikt over total norsk produksjon av bakervarer. Melet som brukes i produksjon av bakervarer i Norge er i hovedsak en blanding av norsk korn og importert korn. Norskandelen i melet varierer med de norske kornavlingene, jf. omtale i kapittel 1.

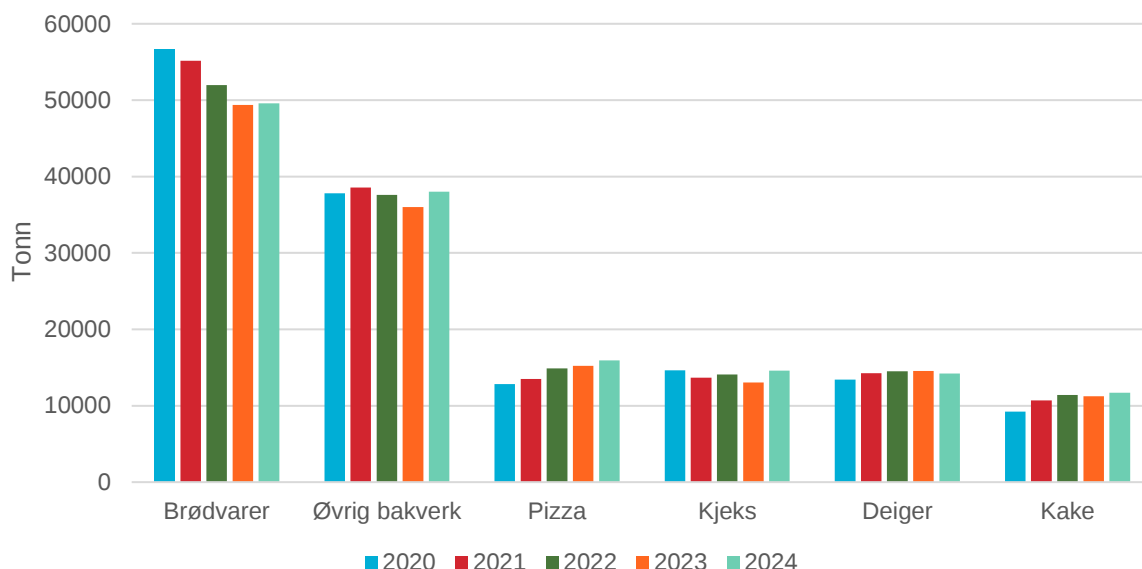
I norsk produksjon av kjeks, kaker og øvrig bakverk, kan det benyttes tilskuddsberettigede råvarer. Det brukes råvarer som poteter, heleggmasse, melkepulver, flak og granulat av potet og flytende melk.

Samlet sett har det vært en økning i importert mengde bakervarer på om lag 3 prosent fra 2023 til 2024. Dette er inkludert pizza, som også er omtalt særskilt. SSB statistikk fra de siste ti årene viser en jevn økning i import av bakevarer frem til 2021, før importen flatet ut, og deretter økte igjen i 2024. Økningen i import av bakervarer kan ha sammenheng med internasjonale priser for mathvete. Prisen på europeisk hvete har ligget under prisen på norsk hvete i hele 2024.

Importen av deiger innenfor varegruppe bakevarer ble redusert med 2 prosent fra 2023 til 2024. Størst økning var for import av søte kjeks og småkaker, med 12 prosent. Det var også en betydelig økning i import av øvrig bakverk, som blant annet inkluderer vafler, lomper og snacks fremstilt av deig. Brødvarer er den største varegruppen innenfor gruppen bakervarer, og for den varegruppen var importen tilnærmet uendret fra i fjor. Det ble importert 49 584 tonn brødvarer i 2024. Brødvarer inkluderer blant annet brød, halvstekte

rundstykker og bagetter. Dette er varer som inneholder store mengder mel, og som det også er produksjon av i Norge.

Utviklingen i import av bakervarer de siste fem årene er vist i figur 55.

Figur 55 Utvikling i importmengde av bakervarer i perioden 2020–2024. Tonn

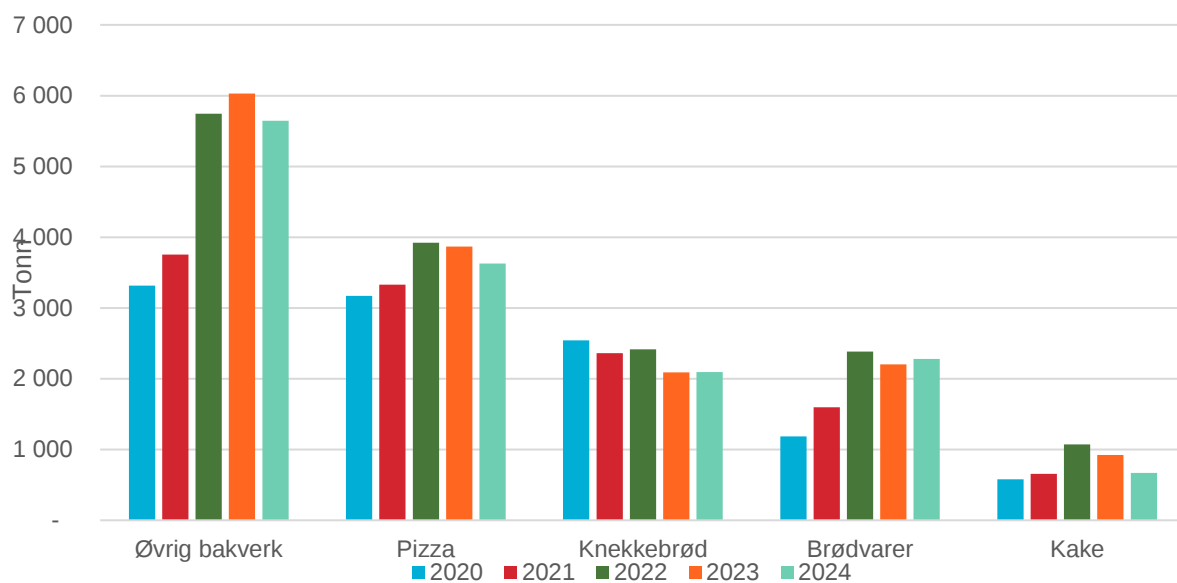
Kilde: SSB, 2024

Eksportmengden av bakervarer gikk ned med 5 prosent, mens verdien gikk opp med 3 prosent i 2024. Det var en økning i eksportmengden av brødvarer og søte kjeks og småkaker på henholdsvis 3 og 4 prosent. Eksporten av kake og øvrig bakverk gikk ned med 27 og 8 prosent.

Eksporten av bakevarer varierer fra år til år, men økte kraftig i 2022, og holdt seg stabil i 2023. I 2024 ser vi en liten tilbakegang. Totalt for bakevarer ble det eksportert rundt 14 649 tonn, til en verdi av 758 mill. kroner i 2024.

En del av eksporten var knyttet til ordningen med tollager. ((Tollager er et godkjent lager der importerte varer kan oppbevares uten at toll og avgifter ikke må betales umiddelbart. Varene kan lagres der inntil de enten blir fortollet (klarert for salg eller bruk i Norge) eller reeksportert)). Og gjennom ordning innenlands bearbeiding av landbruksvare. Innenlands bearbeiding er en ordning som gir norske bedrifter muligheten til midlertidig innførsel av utenlandske råvarer til Norge, for produksjon av ferdigvarer som skal omsettes på det utenlandske markedet.

Utviklingen i eksportmengde for de ulike varegruppene er vist i figur 56.

Figur 56 Utvikling i eksportvolum av øvrig bakverk, pizza, knekkebrød, brødvarer og kaker i perioden 2020–2024

Kilde: SSB, 2024

6 Skog

I 2024 ble det solgt 11,97 mill. kubikkmeter norsk tømmer. Dette er norsk rekord og 0,34 mill. kubikkmeter mer enn i forrige rekordår i 2022.

Bruttoverdien for skogeier var 8 mrd. kroner. Den rekordhøye tømmerprisen i 2024 knyttes til redusert tilbud av tømmer på verdensmarkedet samtidig som etterspørselen er stor.

I 2024 eksporterte norsk skogbruk 2,24 mill. kubikkmeter sagtømmer og 2,13 mill. kubikkmeter massevirke av gran og furu. Sverige var det største kjøperlandet.

Skogbruket og skogindustrien eksporterte i 2024 tømmer og trebaserte varer til en samlet verdi på 22 mrd. kroner, noe som er nærmere 2 mrd. kroner mer enn i 2023.

6.1 Skogressursen i Norge

Skogressursen i Norge øker for hvert år og har aldri vært større enn i dag. Stående volum passerte én mrd.-kubikkmeter i 2023.

Økningen i skogens stående volum skyldes at tilveksten er større enn hogsten. I perioden 2019–2023 var den gjennomsnittlige årlige tilveksten på om lag 24 mill. kubikkmeter. Gjennomsnittlig avvirkning for salg til industri i samme periode var 11,2 mill. kubikkmeter per år.

Det har vært høy aktivitet med planting etter hogst, og planting på nye arealer i kyststrøkene i årene etter andre verdenskrig og frem til om lag 1990. Dette bidro til mye ungskog med stor vekst.

Tilveksten var på sitt aller høyeste i 2015 med om lag 26 mill. kubikkmeter. Nedgangen etter 2015 kan knyttes til redusert aktivitet med planting og foryngelse i årene etter 1990, økende andel gammel skog som har mindre tilvekst, økt hogst og større mengde død ved i skogen. Avskoging til andre formål enn skogbruk fører også til redusert tilvekst. Det er ofte de mest produktive skogarealene som avskoges for nedbyggings- eller jordbruksformål.

Den nyttbare tilveksten gjør det mulig å øke avvirkningen fra dagens nivå på 12 mill. kubikkmeter opp mot 15–17 mill. kubikkmeter per år. Dette gjelder særlig for lauvskog og delvis for furu. For gran er mulighetene mindre, særlig på Østlandet.

6.2 Markedet for tømmer og tre-produkter

Tømmer og tre-produkter er handelsvarer uten norsk tollbeskyttelse. Norsk skog- og trenæring er derfor direkte påvirket av endringer og hendelser i det internasjonale markedet. Barkbilleskader i Nord-Amerika og Europa, stopp av eksport fra Russland og krigen i Ukraina har forårsaket et redusert tilbud av tømmer. Dette er med på å endre råvarestømmene over hele verden. Les mer i Landbruksdirektoratets rapport *Omverdenen til norsk landbruk*.

Endringer i inflasjon, rentenivå, byggeaktivitet, energipriser og produksjonskapasitet i skogindustrien påvirker også markedet. Ifølge Boligprodusentene økte nyboligsalget i Norge med 11 prosent fra 2023 til 2024. Nysalget i 2024 var allikevel på et lavt nivå i et historisk perspektiv, og utgjorde bare halvparten av beregnet boligbehov. Lite nyboligsalg påvirker salget av trelast. Treindustrien melder at det norske salget av trebaserte byggevarer, inkludert trelast, falt med 7,7 prosent i 2024, sammenlignet med 2023 målt i volum. Samtidig viser tall fra Statistisk Sentralbyrå at eksportert trelastvolum økte med 5 prosent fra 2023 til 2024.

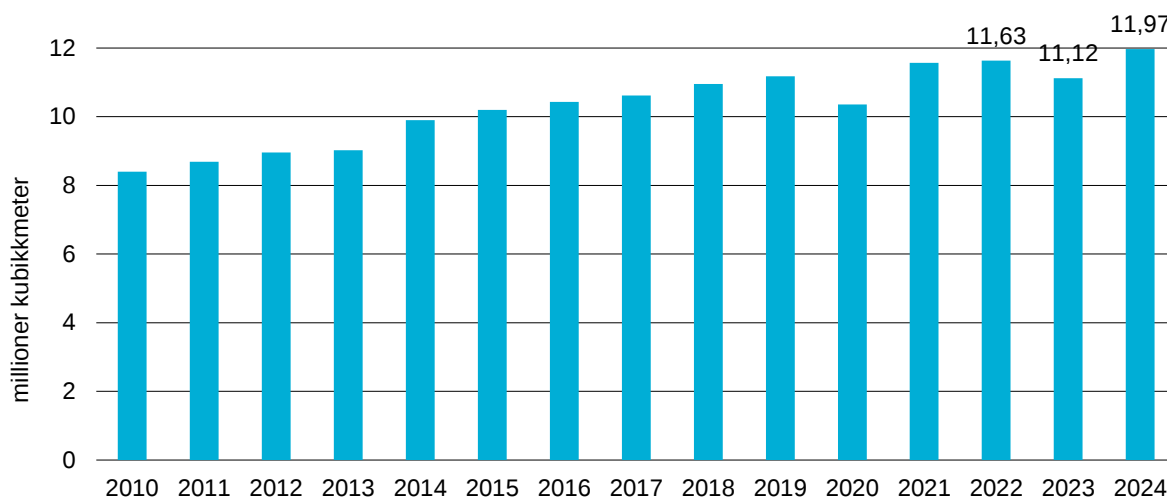
Prisene på virke til energiproduksjon steg kraftig i 2022 og 2023 grunnet stopp i leveranser av naturgass fra Russland til Europa. Prisene stabiliserte seg i første del av 2024, men økte imidlertid mot slutten av året. Ved utgangen av 2024 var derfor den norske energivirkeprisen rekordhøy, og dette kan ha bidratt til

å presse opp prisene på sagtømmer og massevirke. Energivirkeprisen har tradisjonelt vært langt lavere enn prisen på sagtømmer og massevirke.

6.2.1 Rekordhøy avvirkning og rekordhøye priser

I 2024 var avvirkningen i Norge på 11,97 mill. kubikkmeter. Dette var 0,34 mill. kubikkmeter mer enn i 2022, som var forrige rekordår. Gran utgjorde 72, prosent, furu 26 prosent og lauvtreslag 2 prosent av avvirkningen. En stor del av økningen i avvirkningsvolumet i 2024 er knyttet til massevirke av furu.

Figur 57 viser utviklingen i avvirkning over tid.

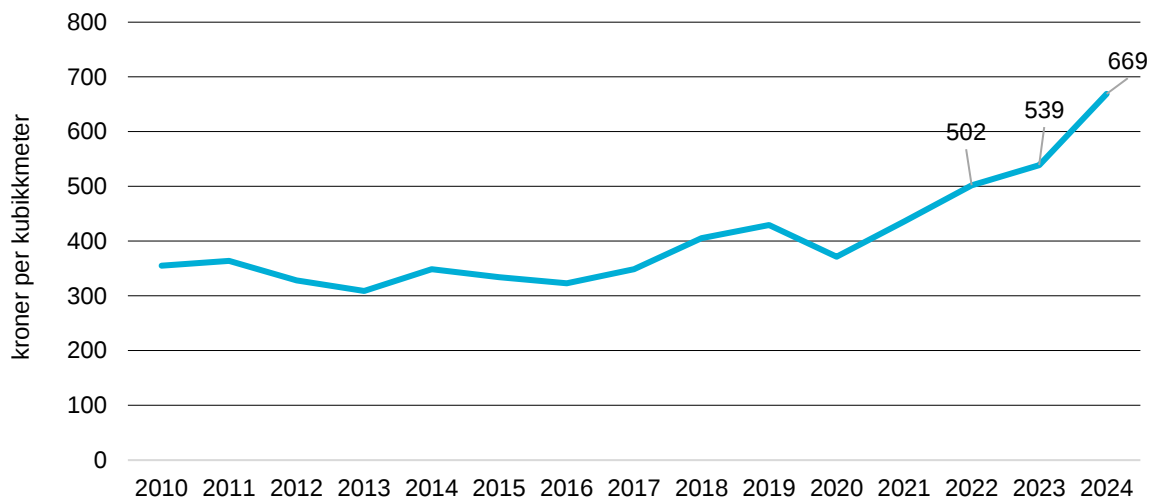
Figur 57 Avvirkning (sagtømmer, massevirke og vrak), 2010–2024. Millioner kubikkmeter

Kilde: Landbruksdirektoratet

Gjennomsnittlig tømmerpris til skogeier for sagtømmer og massevirke var i 2024 på 669 kroner per kubikkmeter mot 539 kroner i 2023. Dette er et rekordhøyt prisnivå.

Den høye prisen i 2024 kan i hovedsak forklares av et redusert tilbud av tømmer i markedet samtidig som aktører i industrien har bygd ut kapasiteten og dermed etterspør større tømmervolum. Dette gir stor konkurranse i norsk og utenlandsk industri for å sikre seg nok virke til egen produksjon.

Figur 58 viser prisutviklingen siden 2010.

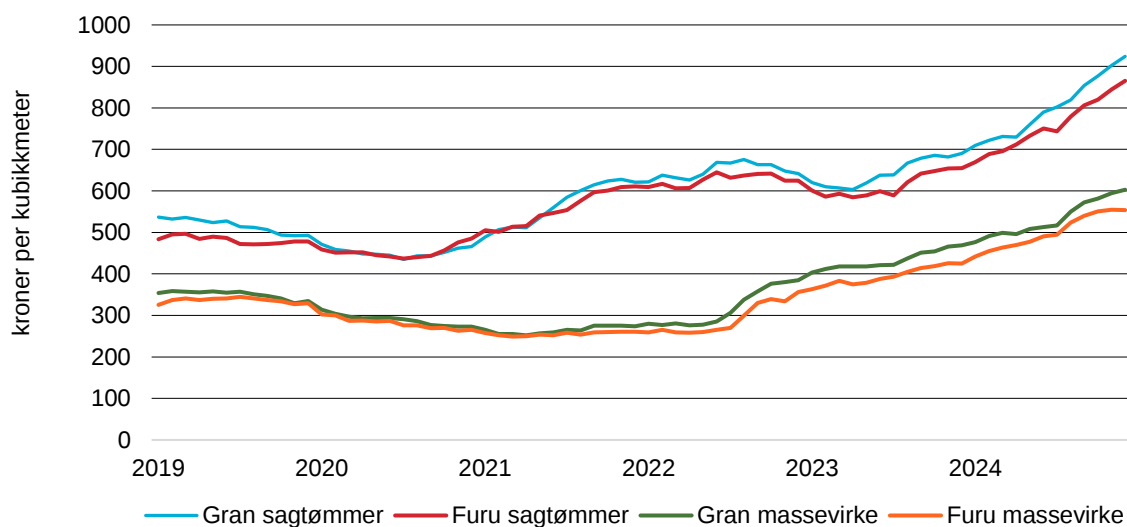
Figur 58 Utvikling i gjennomsnittlig tømmerpris for sagtømmer og massevirke, 2010–2024. Kroner per kubikkmeter

Kilde: Landbruksdirektoratet

Sagtømmerandelen i den norske avvirkingen var på 56,9 prosent i 2024, en økning på 1 prosent fra året før. Sagtømmerprisene steg gjennom hele 2024. Trelastmarkedet i Norge var i 2024 svakt. Økt eksport av norsk trelast med en svak kronekurs har derfor vært viktig for de norske sagbrukene for å opprettholde produksjonen. Selv om prisen på det internasjonale trelastmarkedet økte i deler av 2024, kan ikke dette forklare økningen i sagtømmerprisen. Prisøkning på sagtømmer må derfor ses i sammenheng med stor konkurranse om å sikre seg tømmer blant sagbrukene. 67 prosent av sagtømmeret ble i 2024 solgt til norsk sagbruksindustri. Resten av sagtømmeret ble eksportert.

Massevirkeprisen økte gjennom hele 2024. Som for sagtømmer, settes dette i sammenheng med at det foregår en posisjonering i kampen om norsk massevirke, både fra norsk og utenlandsk industri. 58 prosent av det norske massevirket ble solgt i Norge. Dette var en nedgang på over 4 prosentpoeng sammenlignet med året før. 42 prosent av massevirket ble eksportert i 2024.

Figur 59 viser utviklingen i priser for sagtømmer og massevirke.

Figur 59 Prisutvikling for sagtømmer og massevirke, 2019–2024. Kroner per kubikkmeter

Kilde: Landbruksdirektoratet

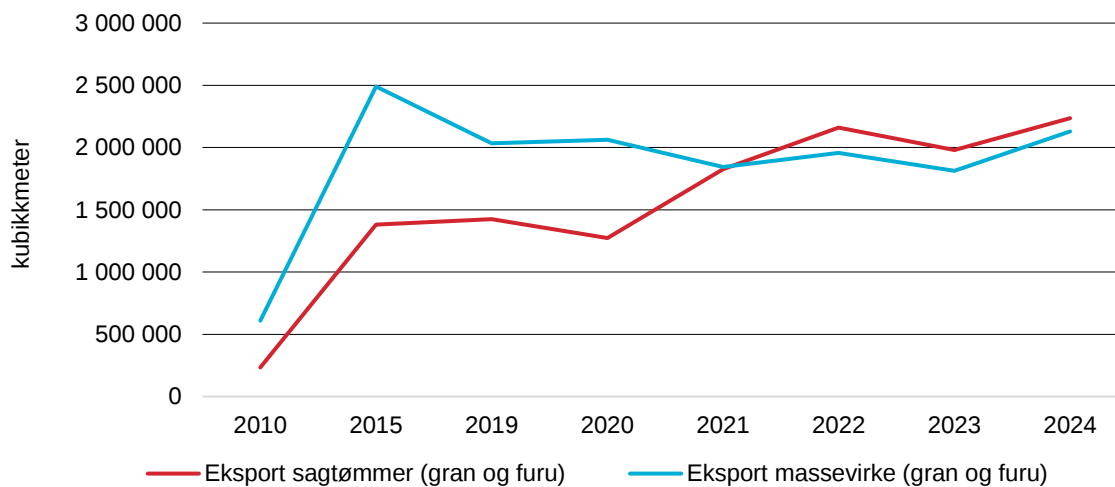
Stor etterspørsel etter energivirke bidrar også til økt pris på massevirke. Trevirke til energiformål brukes i varmeverk. Mye av energiflisa i Nord-Norge brukes også som reduksjonsmiddel i smelteverksindustrien. I Sør-Norge er det, i tillegg til bruken i varmeverkene, en betydelig eksport. Markedet for trevirke til energi har hatt en god utvikling på slutten av 2024.

6.2.2 Eksport og import av tømmer og trebaserte varer

I 2024 ble det eksportert 2,24 mill. kubikkmeter sagtømmer fra gran og furu. Dette var 33 prosent av alt sagtømmer som ble avvirket her i landet i 2024. Sagtømmereksperten økte med 1 prosentpoeng sammenlignet med 2023. Eksporten skjer hovedsakelig til Sverige (64 prosent) og Tyskland (23 prosent). Sagtømmer-eksporten var, som i 2022 og 2023, høyere enn massevirke-eksporten.

Det ble eksportert 2,13 mill. kubikkmeter massevirke i 2024. Dette utgjorde 42 prosent av alt massevirke som ble avvirket. 66 prosent av eksportert massevirke er furu. Dette er et sortiment som ikke foredles i Norge per i dag. 94 prosent av det eksporterte massevirkevolumet går til Sverige.

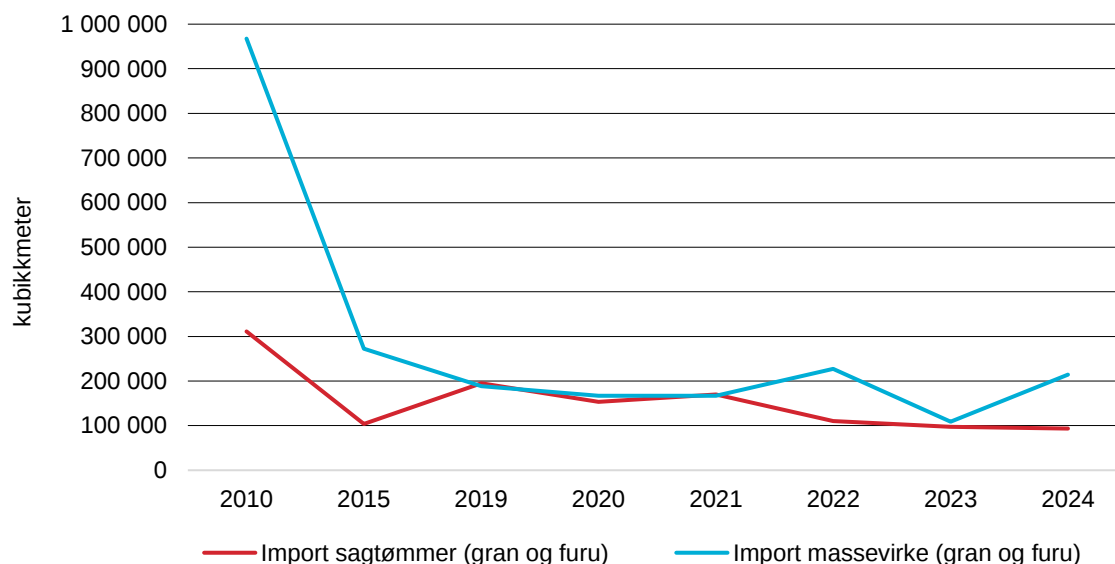
Figur 60 viser eksportert mengde av sagtømmer og massevirke av gran og furu.

Figur 60 Eksportert volum av sagtømmer og massevirke av gran og furu, 2010–2024. Kubikkmeter

Kilde: SSB

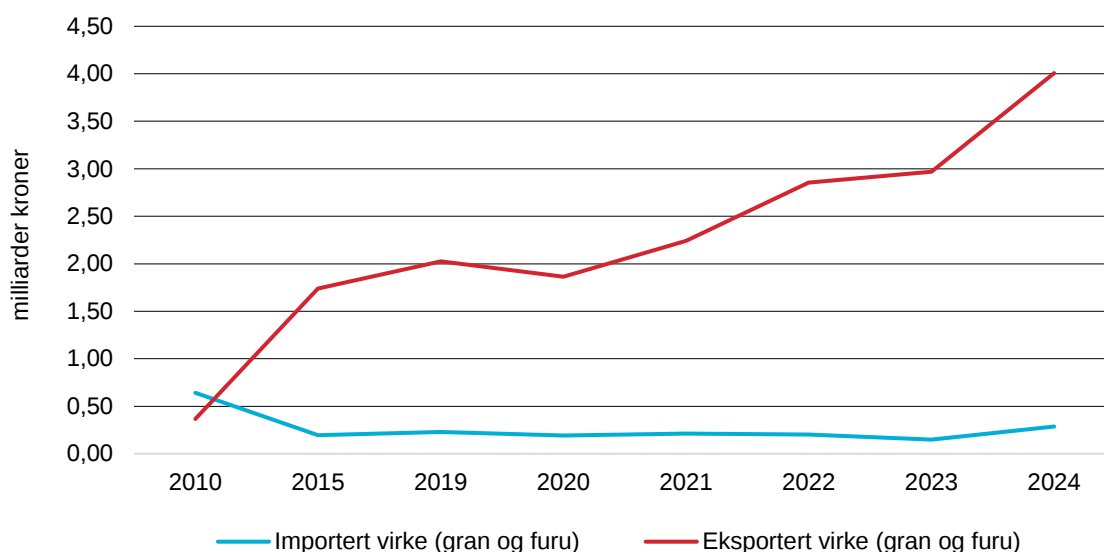
I 2024 ble det importert 93 400 kubikkmeter sagtømmer og 214 000 kubikkmeter massevirke. Sagtømmeret ble importert fra Sverige, og massevirke ble i hovedsak importert fra Sverige, Latvia og Litauen. Figur 61 viser importert volum sagtømmer og massevirke av gran og furu.

Figur 61 Importert volum av sagtømmer og massevirke av gran og furu, 2010–2024. Kubikkmeter.

Kilde: SSB

Samlet eksportverdi av norsk tømmer av gran og furu var i 2024 på 4,01 mrd. kroner. Dette er en økning på 35 prosent fra året før. Figur 62 viser verdien av importert og eksportert virke av gran og furu.

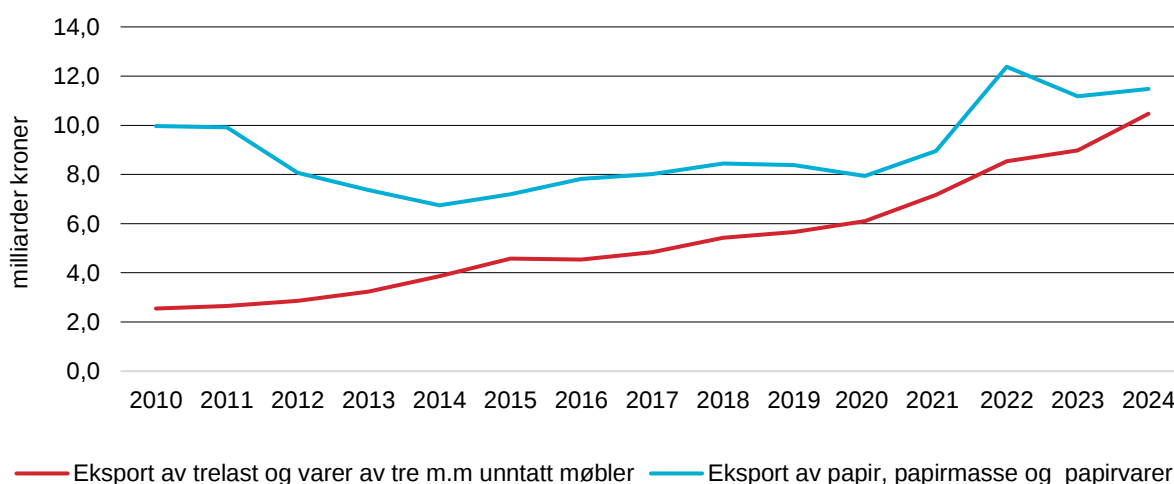

Figur 62 Verdi av eksportert og importert virke av gran og furu, 2010–2024. Mrd. kroner

Kilde: SSB

Skogbruket og skogindustrien eksporterte tømmer og trebaserte varer til en samlet verdi av 22 mrd. kroner i 2024. Eksportverdien var 8,8 prosent større enn i 2023.

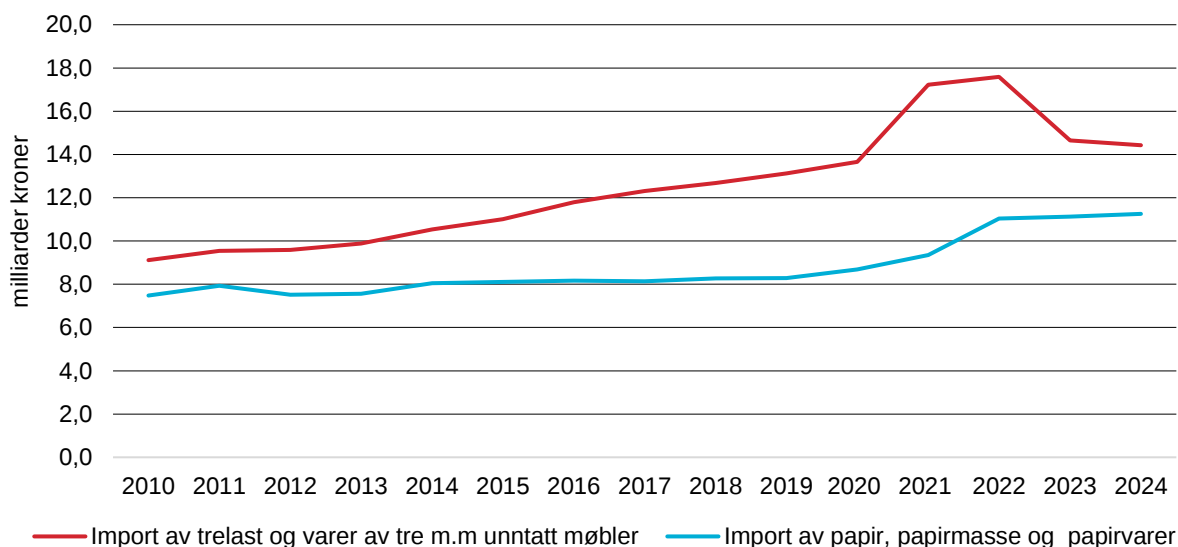
Verdien av eksportert tømmer, trelast og varer av tre m.m., unntatt møbler, var i 2024 på nesten 10,5 mrd. kroner, en økning på 17 prosent. Eksportverdien av papir, papirmasse og papirvarer var i 2024 nær 11,5 mrd. kroner. Dette er 3 prosent mer enn i 2023. Figur 63 viser verdien av eksportert varer fra skogbruket og skogindustrien.

Figur 63 Eksport av tømmer, trelast og varer av tre m.m. (unntatt møbler) og papir, papirmasse og papirvarer, 2010–2024. Mrd. kr

Kilde: SSB

Verdien av importert tømmer, trelast og varer av tre m.m. unntatt møbler var i 2023 på 14,4 mrd. kroner, ned 2 prosent fra 2022. Verdien av importert papir, papirmasse og papirvarer var på 11,3 mrd. kroner i 2024. Figur 64 viser utvikling i verdi av denne importen.

Figur 64 Importverdi av tømmer, trelast og varer av tre m.m. (unntatt møbler) og papir, papirmasse og papirvarer, 2010-2024. Mrd. kr

Kilde: SSB

6.2.3 Markedet framover

Det er stor usikkerhet i det europeiske markedet for tømmer og trebaserte produkter ved utgangen av 2024.

Konkurransen om å sikre seg tømmer i skogindustrien i Europa er stor, og utviklingen i norske tømmerpriser gjenspeiler i liten grad prisutviklingen på trebaserte produkter som trelast og tremasse. Landbruksdirektoratet mener det derfor er usikkert hvor lenge en slik situasjon kan vedvare før det kan skje endringer i produksjonskapasitet i skogindustrien som reduserer etterspørselen, konkurransen om tømmeret og dermed tømmerprisen til skogeier. Høye energipriser kan bidra til fortsatt høye energivirkepriser, slik at prisen på sagtømmer og massevirke til skogeier holder seg høy.

På bakgrunn av dette tror Landbruksdirektoratet at norske tømmerpriser kan holde seg på et høyt nivå, i alle fall på kort sikt.

Landbruksdirektoratets observasjoner og kommentarer bygger på samtaler med representanter for norske tømmer- og industriaktører.

Ordliste

Administrative nedsettelser av tollavgiftssatser

Det settes en lavere tollavgiftssats enn normal sats i en periode for å legge til rette for import som supplement til norsk produksjon. For viktige norske jordbruksvarer iverksettes det normalt generell nedsettelse av tollavgiftssatser (se under).

Akkumulert noteringspris

Beregnes som en vektet gjennomsnittspris for den aktuelle varen, basert på ukentlige noteringspriser vektet med mengder av varen. Kalles også prisuttak eller oppnådd pris/noteringspris.

Forholdstall for melkekvote

Viser hvor stor andel av melkekvoten et foretak kan produsere i et kvoteår uten å bli ilagt overproduksjonsavgift.

Generelle nedsettelser av tollavgiftssatser

En generell reduksjon i tollavgiftssatsene for bestemte varenumre. Gjelder for alle som importerer disse varene innenfor et visst tidsrom. Iverksettes normalt når summen av norsk produksjon og import innenfor kvoter og andre ordninger ikke dekker etterspørselen etter gitte landbruksvarer. Tollavgiftssatsen settes til et nivå der summen av importpris og tollavgiftssats skal tilsvare norsk pris. I tilfeller der det ikke er norske varer i markedet, kan satsen bli satt til null.

Importkvoter

Tollkvoter gir rett til import av definerte mengder av ulike landbruksvarer, tollfritt eller til reduserte tollavgiftssatser. Enkelte av kvotene er globale, det vil si åpne for import fra alle land. Det finnes også GSP-kvoter for import fra utviklingsland og bilaterale tollkvoter, det vil si kvoter fra et bestemt land eller grupper av land som følge av inngåtte frihandelsavtaler, eksempelvis med EU. I tillegg fastsetter Norge årlig flere ensidige kvoter som ikke er knyttet til forpliktelser i internasjonale avtaler. Dette gjelder blant annet i kornsektoren.

Markedsregulator

Landbrukssamvirkene har ansvar for å gjennomføre markedsreguleringen i den aktuelle sektoren. Felleskjøpet Agri er markedsregulator for korn, Tine er markedsregulator for melk, mens Nortura er markedsregulator for kjøtt og egg.

Markedsregulering

Ulike virkemidler som skal bidra til balanse mellom tilbud og etterspørsel etter jordbruksvarer, og at produsentene får stabil avsetning og stabile priser i tråd med jordbruksavtalen. Kostnadene ved markedsreguleringen dekkes av produsentene selv gjennom omsetningsavgiften. Et eksempel på markedsreguleringstiltak er lagring av overskuddsvarer.

Melkeanvendelse

Melken som inngår i produksjonen av ulike meieriprodukter. Anvendt liter melk er teoretisk beregnet ved hjelp av salgstall, lagerkorreksjoner og omregningsfaktorer. Av den grunn er det nødvendigvis ikke samsvar mellom levert liter melk og anvendt liter melk.

Målpris

Priser som jordbruket reelt sett skal kunne oppnå ut fra balanserte markedsforhold, det fastsatte importvernet og de mulighetene for markedsregulering som er til disposisjon. Er fastsatt i jordbruksavtalen og gjelder normalt for ett avtaleår, 1. juli–30. juni. Per i dag er det målpris for melk, poteter, flere typer korn og grønnsaker.

Noteringspris

Prisen som løpende oppnås for en definert vare (representantvare) i markedet. Noteringsprisen refererer til det fastsatte punktet (noteringspunktet) i verdikjeden der oppnådd pris (prisuttaket) for varen skal måles.

Omsetningsavgift

Avgiften betales av produsentene for å finansiere tiltak som skal fremme omsetningen og/eller regulere markedet.

Planlagt gjennomsnittlig engrospris (PGE)

Planlagt gjennomsnittlig engrospris blir fastsatt av markedsregulator Nortura for egg, storfekjøtt og lam. Prisen står for et halvår om gangen, og det tas sikte på at akkumulert noteringspris for perioden skal ligge nært opptil planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Prisnedskrivningstilskudd (PNS)

PNS for korn: Et pristilskudd som utbetales til kornkjøpere for kjøp av korn fra produsent. Prisen på råvarer til matmel og kraftfôr skrives ned for å sikre at mest mulig norskprodusert korn, erter og oljefrø av mat- og fôr kvalitet kommer i omsetning.

PNS for RÅK-varer: Tilskudd som gis for å kompensere for differansen mellom råvarepris i Norge og i utlandet. Hensikten er at norske næringsmiddelbedrifter skal være konkurransedyktige når de bruker norske råvarer i produksjonen.

Prissystem

Ulike prisordninger som omfatter mange av de mest sentrale norske jordbruksvarene. Danner utgangspunkt eller ramme for prisutviklingen for inntil ett år av gangen. Eksempler på prissystemer er målprissystemet, planlagt gjennomsnittlig engrospris og referansepris.

Prisutjevningsordningen for melk (PU)

Skal bidra til at melkeprodusentene får samme pris for melken uavhengig av hvor de bor og av hva melken brukes til hos meieriet (anvendelse).

Prisuttak

Den gjennomsnittlig oppnådde noteringsprisen i en definert periode for varer som er omfattet av et prissystem. Tilsvarende akkumulert noteringspris.

Referansepris - kylling

Veiledende pris på engrosnivå for kyllingkjøtt. Fastsatt av Landbruksdirektoratet for hvert avtaleår, med utgangspunkt i oppnådd pris på engrosnivå i forrige avtaleår. Prisdannelsen på kyllingkjøtt er fri, men dersom noteringsprisen overstiger øvre prisgrense, som er referanseprisen + 10 prosent, blir det iverksatt generell nedsettelse av tollavgiftssats. Referanseprisen gir ikke grunnlag for markedsregulerende tiltak.

Reguleringslager

Lager av midlertidig eller permanent overskuddsvare, dvs. lager ut over forretningsmessig lager. Kostnadene er dekket over omsetningsavgiften som et markedsreguleringstiltak.

Representantvare

En vare eller et utvalg av varer som blir betraktet som dominerende og representativ for varegruppen. Inngår i noteringsgrunnlaget ved jevnlig prisnoteringer. Gjelder for varegrupper som er omfattet av et prissystem.

RÅK-varer

Bearbeidede landbruksvarer, f.eks. pizza. Omfattes av råvarepriskompensasjon (RÅK) og er forankret i EØS-avtalens protokoll 3. Prisforskjeller på jordbruksråvarer mellom Norge og utlandet blir kompensert.

Styringspris

Blir fastsatt i stedet for målpris, blant annet dersom akkumulert noteringspris i foregående avtaleår overskred den gjeldende målprisen, jf. Jordbruksavtalen prisbestemmelser.

Utenlands bearbeiding (UB)

En ordning som gjør det mulig å sende norske jordbruksråvarer til utlandet for videre foredling, uten at det blir ilagt tollavgiftssats når jordbruksvarene blir tatt inn igjen til Norge.

Referanser

- Landbruksdirektoratet. (2025, Januar 15). *Noteringspris fjørfe*. Hentet fra <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/industri-og-handel/marked-og-pris/priser-og-prisuttak/noteringspris-fjorfe?resultId=0.0&searchQuery=Referansepris+kylling>
- Norsk melkeråvare. (2025, januar 26). *Prognoser*. Hentet fra <https://www.norskmelkeråvare.no/prognoser/landsprognoser-ku/landsprognose-kumelk-januar-2025>
- Norsk melkeråvare. (2025a, januar 26). *Prognoser*. Hentet fra <https://www.norskmelkeråvare.no/prognoser/landsprognoser-geit/landsprognose-geitemelk-januar-2025>
- Norsk melkeråvare. (2025b, januar 26). *Melkeleveranser*. Hentet fra <https://www.xn--norskmelkervare-rlb.no/melkeleveranser>
- Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter, melk.no. (2025). *Markedstall fjerde kvartal og hele året 2024*. Oslo.
- Tine SA. (2025). *årsrapporter 2005-2024*.
- Totalmarked kjøtt og egg. (2025, januar 15). *Markedsprognose kjøtt og egg pr. januar 2025*. Hentet fra Prognose: <https://totalmarked.nortura.no/prognose/>

LANDBRUKSDIREKTORATET

POSTADRESSE:
Postboks 56, 7701 Steinkjer

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

BESØKSADRESSE:
Innspurten 11 D, 0663 Oslo

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
